KAVA

Dofar Bağımsızlık Mücadelesi

Fred Halliday

KAVA YAYINLARI : 2

Ulusal Bağımsızlık Hareketleri
ve Sosyalizm Dizisi : 1

Türkiye Baskısı :

KAVA YAYINLARI

Temmuz 1976, İstanbul

Dizgi :
Bilgiç Matbaası / Tel.: 22 91 20

Baskı :
Divan Matbaacılık / İstanbul

Cilt :
Umur Mücellithanesi

Fred Halliday

Dofar
Bağımsızlık Mücadelesi

Türkçesi :
Ali BARAN

KAVA YAYINLARI

Nuruosmaniye Cad. No. : 38/2
Cağaloğlu — İstanbıl
P.K. 784 — Sirkeci

UMMAN SULTANLIĞI — BİR İNGİLİZ SÖMÜRGESİ

İmparatorluk Döneminden Tecrit Dönemine

Ondokuzuncu yüzyılın yarısından bu yana Umman İngiliz hakimiyeti altında idi (1). Buna rağmen Güney Yemen'in art bölgesi gibi, önemi stratejiktir. Umman ekonomik olarak kalkınmış bir ülke değildir, Güney Yemen ile Aşağı Körfez sömürgelerinin arasında duragan ve sağlam bir bağ teşkil eder. 1945'den sonraki dönemde bu siyaset, Körfez'deki ve Aden'deki siyasi ve ekonomik değişimlerin Umman'daki sömürge iktidarının temellerini sarsmaya başlamasıyla, ciddi bir muhalefetle karşılaşmıştır. Diğer bölgelerin kaynaşma durumunda olması, durgun bir tampon bölge rolünde olan Umman'ı daha önemli bir duruma getirdi, fakat Umman'da emperyalizm ve onun uşakları çelişkileri çözebilecek bir durumda değildi. 1957 yılında Umman'ın içinde bir ayaklanma patlak verdi ve bu ayaklanma ancak iki yıl sonra İngilizlerin takviye kuvvetleri tarafından bastırıldı. 1965'de Dofar eyaletinde gerilla savaşı başladı,

ve kısa bir zamanda tam anlamıyla bir halk savaşına dönüştü. Bütün yarımadanın en geri ve değişmez ülkesi olan Umman, Arabistan'daki anti-emperyalist hareketin odak noktası haline geldi.

Sultanlık, Güney Yemen ile Körfez arasındaki topraklar üzerinde kuruludur, 82 mil kare olan bu arazi doğuda ve kuzeyde Umman körfezine kadar uzanır, batıda Suudî Aarbistan'nın kumluk boş bir arazisini kapsar, kuzeybatı'da ise Güney Yemen'e sınırı vardır. Sultanlık iki ayrı kısımdan meydana gelir : Kuzey doğu bölgesi, 10 000 foot'luk bir platosu olan Yeşil Dağların esas teşkil ettiği dağlık yöreden ve onun kıyıya bakan verimli topraklarından meydana gelir. Eski çağlarda bu yöreler Umman olarak bilinirdi fakat şimdi bu isim bütün bir Sultanlığı kapsıyor. Güney'de 500 mil'lik bir çöl'ün ötesinde ise, 1880'lerde Sultanlığa katılmış olan Dofar'ın güney dağlık yöresi yatar. Nüfusu 500 000 ile 1,5 milyon arasındadır. Ülkenin büyük bir çoğunluğu verimsiz ve susuz olduğu için halk kıyılarda ve diğer verimli yörelerde dağınık bir şekilde yerleşmiştir. 1970'e kadar Umman ekonomisi oldukça ilkeldi. Kıyılarda balıkçılık yapılır, Muskat'ın kuzeybatısındaki verimli Batinah Yaylası üzerinde çıkan hurma ve ıhlamur ihraç edilirdi. Kuyularla ve yeraltı kanallarıyla sulanan verimli toprakların iç bölgelerinde asgarî ihtiyaçları karşılayacak derecede tarım faaliyeti sürdürülüyordu. Köylüler tam bir kapalı ekonomi içinde yaşıyorlardı, kıyı kesiminde getirilen silah, pirinç ve giyecek karşılığında bazı hayvanlarını ve tarım ürünlerini satıyorlardı. Batinah kıyısı bo-

yunca sadece bir tek yol vardı, endüstriden ise hiç söz edilemezdi. Dış ticaret birkaç başlıca ürün etrafında dönüyordu ve çimento ve pamuk gibi ithal maddeleri imal ediliyordu.

Eğer Kuzey Yemen tecrit edilmiş bir Arap ülkesi olarak görülürse mesela Orta Doğu'nun Tibet'i gibi, Umman dış dünyadan öylesine uzaktı ki, kimse onun tecrit bir durumda olmasının bile farkında değildi, 1970'e kadar Tibet'ten de daha tecrit bir haldeydi. Toplum başka yerlerde de görülen aşiretlerden meydana geliyordu, fakat Umman'da aşiret ayrılıklarının ideolojik olarak tanımlanması dünyadaki diğer bölgelerdekinden çok farklıydı. Her aşiret içinde bir toplumsal ayırım görülüyordu. Ve iç bölgelerdeki Nizva gibi kasabalarda yoksul aşiret mensupları daha zengin aşiret sahiplerinin toprakları üzerinde çalışıyorlardı. Kuzey Yemen'de olduğu gibi aşiret liderlerinin mevkii, bazen aşiret halkının desteğine göre belirleniyordu ve bunlar mevkiilerini, anlaşmazlıkları ortadan kaldırmak, yabancılarla görüşmek gibi işlerde kullanıyorlardı. Ülke, Muskat Sultanlığı olan merkezi ikdidarla ilişkileri sağlayan bu şeyhler tarafından idare ediliyordu. Sultan güçlü olduğunda iç bölgeleri yönetebilecek idareciler atayabiliyordu. Fakat zayıf olduğu zamanlar, Sultanla aynı seviyede olmaması şartıyla aşiretlerin kendi kendilerini yönetmelerine izin veriliyordu.

Umman'ın şimdiki aşiret şekli İslâmlığın yayılmasından önce ve sonra meydana gelen bir dizi göçlerle oluştu. Aşiretler Yemen'den ve Körfezin kuzey kesimlerinden göç ettiler ve Umman'ın verimli kıyı bölgelerinde ve dağlarında yerleştiler.

Ülkede şimdiki 200 aşiretlik bölünme bu yıllardan kalmadır ve aşiretlerin kökleri Yemen'in belirli bir bölgesinden gelmiş olan tanınmış atalara dayanır.

Yedinci yüzyılda İslâm imparatorluğu kurulduğu zaman, Umman onun bir parçası oldu ve Şam ve Bağdat gibi büyük sermaye bölgelerinin hakimiyeti altına girdi. Bu hakimiyet hiç bir zaman çok güçlü olmadı, Umman tekrar bağımsızlığını kazandı. Bu bağımsızlık hareketi, ortodoks olmayan İslâmiyetin en militan kesimlerinden biri olan İbadizm'de ifadesini buluyordu. İbadizm Kuran'ın talimatlarına sıkı sıkıya bağlıydı ve Müslüman olmayanlara karşı tamamen düşmanca bir tavır alıyordu. Tanıdıkları tek önder, aşiretin ehli kişileri tarafından seçilmiş olan dini ve siyasi başkanlığı görevini yerine getiren İmam'dı. Kuzey Yeman'deki Zeidilik gibi bu ademi merkeziyetçi ideoloji ve İmam'lık kurumu aşiret toplumunun ihtiyaçlarına hitap ediyordu, büyük bir devlet tarafından yönetilmeye karşı çıkan bu topluluklar güçlü aşiret liderlerinin koalisyonuyla idare ediliyordu. (2)

İbadilik, sekizinci yüzyılda, 850 yıllarında Irak'tan Umman'a getirilmişti. Bu İslâmlığa katılışından aşağı yukarı iki yüzyıl sonrasına rastlamaktadır. Umman İslâm imparatorluğundan ayrılmış, İmamlık çerçevesinde bağımsızlığını ilân etmişti. Bu yönetim dokuzuncu yüzyıldan on altıncı yüzyıla kadar sürdü. Bazı işgalci birlikler bu dönemde Umman'lı aşiretleri ele geçirmeye ve limanları işgal etmeye yeltendiler, fakat Umman

İmamlığı kontrolünü muhafaza etti ve kendini korumayı başardı.

İmamlık iktidarının merkezi, iç kısımlarda, Yeşil Dağ ve Nizva ve Rostag kasabaları çevresindeydi. Kıyı bölgeleri daha az bir öneme sahipti fakat zenginliklerinden dolayı Hint Okyanusuna ve Körfezin daha yukarısındaki ülkelere dayanmaktaydı. Dağlık yörenin kıyılar üzerindeki bu hakimiyeti, on altıncı yüzyılın başlarında Batılı gemilerin bölgede toplanmasıyla sarsılmaya başladı. 1507'de Ümit Burnundan geçen Portekizliler, Muskat limanını ele geçirdiler. Körfezi, yüzyıldan fazla ellerinde tuttular ve ticaret ekonomisi geliştikçe Muskat kuzeyde İran ve Osmanlı imparatorlukları, Hindistan, Uzak Doğu ve Avrupa arasında bir bağlantı merkezi haline geldi. Portekizliler, Muskatta liman üzerinde hala büyük bir önem taşıyan iki büyük kale inşa ettiler ve Janesi olan kaledir.

On yedinci yüzyılda İngilizler Portekizlilerin yerini alınca ve Hollandalılar bölgede deniz üzerinde hakimiyet kurunca Ummanlılar yine kendilerini koruyabildiler ve 1650 yılında mahalli bir Umman ordusu Muskat'ı yeniden ele geçirdi. Bu sefer Umman devletinin esas ağırlığı kıyı bölgelerine bindi ve iki yüzyıl kadar Muskat gelişen ticari imparatorluğun merkezi oldu. Muskat'ı Portekizlilerin elinden geri alma hareketine önderlik yapmış olan Yaruba ailesi Muskat'ın başkent olduğu yeni bir hanedan kurdu ve Hind Okyanusunda faaliyet gösteren ve Avrupalı olmayan donanmalar arasında en büyük olanını inşa etti. Bu hanedanın gücü Afrika'nın kıyılarına kadar uzan-

dı, buradaki Portekiz sömürgelerini ele geçirdiler ve 1730 yılında Somali'nin şimdiki başkenti olan Mogadişu'yu, Mombasa ve Zenzibar ve Pemba'yı işgal ettiler. (3)

Yaruba Sultanlarına karşı koyuş ilk olarak ülke içinden, hakimiyetlerini zengin kıyı bölgelerine devretmiş olan geri yörelerin aşiretlerinden geldi. On sekizinci yüzyılın başlarında iç savaş patlak verdi. İki aşiret konfederasyonu, Hınnavi ve Gafiri aşiretini birleştirerek kıyı bölgesine başkaldırdılar. Muskat'taki Yaruba bu iç muhalefet karşısında yenilgiye uğradı ve onların yerine savaşlardan yararlanarak kıyı bölgesinde iktidarı gaspetmek isteyen yeni bir hanedan kuruldu. Yeni kurulan Al Bu Said Hanedanı daha kurulur kurulmaz Yaruba'nın karşılaştığı iç muhalefetle karşılaştı fakat yetkinin ikiye bölünmesine izin verdi. İlk defa olarak siyasi ve dini iktidar birbirinden ayrılmıştı. İmamlık iç kesimlerdeki aşiretlerin yanında kalmıştı fakat dini olmayan yetkileri kısıtlanmıştı. Esas siyasi iktidar, Umman İmparatorluğunu kontrolü altında bulunduran Muskat Sultanında idi.

Al Bu Said Hanedanlığı yönetiminde Sultan'ın ticari tekelleri ve ticaret üzerine konan vergiler ufak bir gelir sağlıyordu. İç kesimde vergi ödeyen tek kasaba Nizva kasabasıydı. (4) Muskat'ın % 5'lik ufak bir ithalat vergisi vardı ve burası her türlü hava şartlarına karşı yapılmış olan mükemmel limanıyla Körfezin başlıca ticari gelir kaynağıydı. Afrika'dan yapılan köle ticaretini kontrolü altında bulunduruyordu ve bütün Hint Okyanusunda bir siyasi güç meydana getiriyordu.

Ondokuzuncu yüzyılda Muskat'ın ekonomik bakımdan önemli mevkiileri olan sultanları batı iktidarlarıyla diplomatik ilişki içerisindeydiler. Napolyon Sultana yazdığı özel bir mektupta Hindistan'a yapılacak olan planlı Fransız istilası için gereken destek gücü sıralıyordu.

İngilizler ise, 1798'den itibaren Sultanlıkla anlaşmaya dayanan ilişkilere girdiler. 1833'de Muskat Sultanlığı ile ilişkilere girdiğinde bir Arap devletiyle ilk olarak uzun süreli bir anlaşma imzalamış oldu. Fakat emperyalizm, sömürge dünyasında rekabet durumuna erişen bütün ekonomileri ve siyasi güçleri, Mısır ve Hindistan'da olduğu gibi ticaret ekonomileri ve Afrika ve Amerika'da olduğu gibi tarım ekonomileri altedilmeye mahkûmdu. Umman'ın zenginliği, İngilizlerin artık bastırmaya çalıştığı köle ticaretine dayanıyordu, (5) 1850'lerin ortalarında köle ticaretinin % 80'i durduruldu. 1856 yılında en zengin gelir kaynağı olan Zanzibar iktidarda bulunan Sultan Said'in ölmesiyle Umman'dan ayrıldı ve imparatorluk Sultanın iki oğlu arasında bölündü. 1866'dan sonra Ummanın İngiltere'den yıllık yardım almasına rağmen Afrika sömürgelerinin kaybıyla ekonomisi baltalanmıştı. (6) 1862'de buharlı gemilerin Körfeze gelişi Muskat donanmasının yaptığı ticareti bir kenara itti ve kısa zamanda rakip limanlar kurulmaya başladı. Daha ucuz mamül tekstil maddelerinin ortaya çıkışı mahalli imalâtları ortadan kaldırdı ve yabancı, esas olarak da Hintli tacirler bölge ticaretini kontrol altına aldılar. Muskat çevresindeki kıyı ekonomisi çöktü. Yirmi yıllık bir dönem içinde, 1850 - 1870 yılları arasında Muskat'ın nü-

fusu 55 000'den 8 000'e düştü, limana gelen gemilerin sayısı azaldı, yabancı gemiler ise gittikçe çoğalıyordu. Ticaret, 1874 - 5'de, 1830'daki seviyesinin dörtte biri olan 426 000'a düştü. (7)

Umman imparatorluğunun yıkılışı ve ticari ekonominin üç önemli sonucu vardı ve bunlar biraraya geldiğinde gelecekteki yüzyılda ülkenin tarihini tayin eder. Birincisi, Umman'ın ekonomik çöküşe gitmenin dış dünya ile ilişkileri bozması, kıyı kasabalarının nüfusunda azalma olması ve yoksul halkı açlıktan ölmeyecek bir ekonomik çıkmaza sürüklemesi. Daha sonraları yazarlar Umman'ın hiç bir zaman kalkınmadığını iddia ederler. Bu yanlıştır. **Umman ortaçağlara saplanıp kalmamıştır, modern kapitalizmin gelişiyle ortaçağlara itilmiştir.** Hiçbir zaman kalkınmamış olan ve iç nedenlerden dolayı içine kapalı bulunan Kuzey Yemen'in tersine, Umman gerilemeye zorlanmıştır. Kalkınmamış olması dış müdahaledendir. (8)

İmparatorluğun sonunun gelmesinin başka bir nedeni de, kıyı bölgesi ile dağlık iç yöreler arasındaki anlaşmazlığın daha da artmasıdır. İmparatorluk varolduğu müddetçe Muskat Sultanları iç yörelerde vergileri arttırmaya bir ihtiyaç duymuyorlardı. Emlâk vergileri düşüktü ve iç yörelerden Afrika sömürgelerine göç etmiş bulunan Ummanlılar akrabalarına para, eşya ve kölelerini geri gönderiyorlardı. Kıyı bölgesinin zenginliği iç bölgelerden sağlanılan bazı ürünler üzerindeki talebi de durdurmuştu. 1860'larda Umman imparatorluğu çökünce iç yörelerdeki aşiretler Muskat yönetimini artık kendileri için gerekli görmemeğe başladılar, böylece 16. yüzyıla kadar olduğu gibi, kendi

yönetimlerini kıyı bölgesine kabul ettirmeye ya da kendilerine bir yarar sağlamayan bu rejimden kopmaya karar verdiler. Kıyı bölgesine ve dış dünyaya karşı beslenen bu düşmanlık, İslâmlığa daha koyu bir biçimde ibadeti gerektiren askeri İbadilik şeklinde ifadesini buldu. (9) Son otuz kırk yıldır can çekişmekte olan İmamlık kurumu yeniden canlandı ve Al-Harithi aşireti önderliğinde kıyı bölgesine inerek Muskat'ı ele geçirdi. Yabancı tacirler şehir dışına sürüldü, yabancıların ülkeye getirdiği yozlaşmanın bir simgesi olan kahvehaneler kapatıldı ve Kuran'ın asıl tercümesi kabul ettirildi. Fakat bu tutucu restorasyon hareketi Umman'ın karşılaştığı ekonomik ve sosyal meselelerin üstesinden gelmekten tamamen uzaktı, aynı şekilde Umman imparatorluğunu yıkmış olan İngiliz emperyalizminin gücüne karşı durmaktan da acizdi.

1871'de İngiltere Muskat'ı işgal etti ve Sultanlığı tekrar iktidara getirdi, böylece Umman'da İngiliz sömürgesini fiilen kurmuş oldu. İngiliz sömürge yönetiminin zorla başa getirilmesi Umman imparatorluğunun çöküşünün üçüncü bir nedenidir.

Çok Basit Bir Sömürgecilik Şekli

İngilizler Umman'ın hiçbir zaman bir sömürge olduğunu kabul etmemişler ve ülke üzerindeki kontrollerinin niteliğini daima gizlemeye çalışmışlardır. İngilizlerin, Umman'da anlaşma esaslarına uygun olarak «danışmanlık» ve «yardım» vazifesini gördüğünü ileri sürmek meseleyi açıklayış biçimlerinden biridir. Fakat, Sultanlığı İngiliz aske-

ri gücü ayakta tuttuğu, İngiliz danşmanlarının hükümeti yönettiği ve 1967 yılına kadar bütçenin yarısını İngilizlerin sağladığı şartlarda böyle bir açıklamaya inanmak zordur.

İngiltere ile Sultanlık arasındaki ilişkilerin «çok karmaşık» olduğunu, bu durumu ancak «uzmanların» anlayabileceğini iddia etmek daha hafif bir yalancılıktır. İngiliz yetkililer Umman'ın bir sömürge olduğunu kabul etmiyorlar, buna rağmen «biz» bu işin tamamen içinde görünüyoruz. Bu bir «muamma»dır ve bunu açıklığa kavuşturma girişimleri çöl'ün kumları içinde kaybolup gitmiştir. Bütün bunların hepsi meseleden bir kaçıştır. Tarihi, anlaşmalar değil iktidarlar belirler. Yalnız, legalizmin batağında körleşmiş olan yazarlar ve emperyalist ideoloji, Umman'ın fiilen İngiliz sömürgesi olduğu, rejimin İngiltere'ye bağımlı olduğu ve Umman'ın kaderini İngilizlerin tayin ettiği konusunda tereddütlüdürler. İlişkinin «karmaşıklığı» gibi Umman'nı «bağımsızlığının» da korunması gizlemek istedikleri oldukça açık bir tertiptir. İngiltere Sultanlığı desteklemektedir ve ihtiyacı olduğu zaman Sultanlığa istediğini yaptırabilmektedir; başka bir deyişle Sultan'a Umman'ı yönetme izni verilmiştir, fakat, Umman'ı sürekli bir karışıklık içinde tutmak ve İngiltere'nin stratejik menfaatlerini korumak şartıyla... Sultanlar İngiliz işbirlikçileridir.

İngiltere ve Muskat arasında ilk resmi ilişkiler 1798'de, İngiltere'nin Sultan'a Fransızlara karşı destek temin etmesiyle başladı. Fransızların tehdidi hiçbir zaman gerçekleşmedi fakat 19. ve 20. yüzyıllar boyunca İngiliz siyaseti Fransız, Rus,

Türk gibi diğer emperyalist devletlerin buraya el atmalarını engellemek için Sultanlığı sürekli kontrolü altında tuttu. İngiltere ayrıca Umman tacirlerinin donanmasının parçalanmasından ve Umman imparatorluğunun bölünmesinden de yararlandı, çünkü bu İngilizlere daha fazla bir avantaj sağlıyordu ve Umman'ın gücünün azalması «emniyeti» yani, İngiliz tacirlerinin Körfezde at oynatmalarını sağlama bağlıyordu. İngilizlerin başka bir kaygusu da Sultan'ın içten devrilmek istenmesiydi, ve bu mesele emperyalist yönetimin çelişkilerinden birini kuvvetlendirmiş oluyordu : İngiltere Umman İmparatorluğunun yıkılmasından yararlanırken, bu yıkılma sultanların içte tamamen zaafa uğradıklarını ve böylece de İngiliz müdahalesinin gerekli olduğu gerçeğini ortaya çıkartıyordu. **Emperyalizmin gelişi Umman'ın iç kesimi ile kıyı bölgesi arasındaki çelişmeyi şiddetlendirirken bir yandan da tamamiyle çözümlenmesini engelliyordu.**

1868'deki geniş çaplı ayaklanma ve Muskat'ın iç bölgelerdeki aşiretlerin eline geçmesi sonucu, sultanların korunması amacıyla bir dizi İngiliz müdahalesi oldu. 1871'de, tam bir sömürge kontrolü başladığı sırada Sultanlığın yeniden getirilmesi üzerine 1877 ve 1883 yıllarında yeniden çatışmalar oldu. Bu sırada İngiliz savaş gemileri Muskat'a saldıran aşiret mensuplarını bombalayarak dağıttı. 1866'dan sonra İngilizler Sultan'a her yıl Hindistan'dan sağlanan zenginliklerden para ödüyorlardı ve sultan da bu altınları kilit noktalara sahip olan aşiretlere rüşvet olarak veriyordu. 1886 da İngilizler bir aşama daha ileri giderek, hayatı

boyunca provakasyon sonucu olmayan saldırıya karşı çıkmış olan Sayyid Turki'yi savunmayı resmen garanti altına aldı. (10) 1891'de Turki'nin oğlu, Sultan Faysal, gizli bir garantiyi içeren bir anlaşma imzalamaya zorlandı. Bu gizli garanti Sultan'a topraklarının hiçbir kısmını üçüncü bir devlete vermemesini şart koşuyordu.

Sultan Faysal İngiliz kontrolunu zayıflatmaya çalıştı fakat başaramadı 1895'de İngilizler, Sultan'ı Muskat'ta meydana gelen al-Harithi hücumu karşısında desteklemeyi reddettiler ve ancak emirlerini yerine getirdiği takdirde Sultan'ın durumunu muhafaza edeceklerini bildirdiler. Daha sonra Sultan Fransızlara bazı haklar vermeye çalıştı, fakat İngilizlerin ve Fransızların Afrika'da anlaşmazlık içinde olduğu bir dönemde (Muskat ikinci bir Faşado olarak adlandırılıyordu) Fransızların bu yolla Körfeze girişi engellendi. O sırada kimsenin Umman ile İngiltere arasındaki bağların niteliği hakkında bir şüphesi yoktu. (11) Hindistan valisini Lord Kurzon 1903'de Muskat'ı ziyareti sırasında tavrından ötürü kutladı ve tavrının «bağımsız bir hükümdarlık değil İngiltere kraliyetinin asil bir derebeyliği» olduğunu söyledi. (12)

Yirminci yüzyılın başlarında kıyı ile iç yöre arasındaki çelişki arttı. 1912'de İngilizler, Sultan'ı, ülkeyi silah ithalini yasaklamaya zorladılar ve iç yöredeki aşiretler bu hareketi haklı olarak, üzerlerinde bir kontrolün yerleştirildiğini ve Sultanlığın İngilizlere teslimiyetini ifade ettiğini ileri sürdüler. Hinnavi ve Ghafiri federasyonlarını geride bırakan yeni bir İmamlık ortaya çıktı ve bu İmamlık, İbadi militanlığı ile maddi ekonomik menfaat-

leri biraraya getiren talepler ortaya attı : Köle ve silah ithali yasağının kaldırılması; tütün ve alkol üzerine yasak konması; gümrük vergilerinin, giyecek ve yiyecek maddelerinin fiatlarının düşürülmesi... Bu tehdit karşısında İngilizler 700 Hintli İngiliz askerini Muskat'a soktular ve birkaç yıl kadar süren bir durgunluk oldu. Fakat 1920'de Sib anlaşması yapıldı ve bu anlaşma kıyı ile iç bölge arasındaki ilişkileri idare etti. 1950'de İngilizler bu anlaşmayı bozdular.

Sib Anlaşmasıyla Sultan halka, adaleti, ticareti ve yönetimi kontrol hakkı tanıdı ve iç bölge ihracatı üzerine konan vergileri kısıtladı; aşiretler kendi hesaplarına, Sultan'ın konumuna saldırmama yolunda anlaştılar. (13) İngiliz emperyalizmi açısından bu akılcı bir ayarlama idi, İngilizlerin işbirlikçisi olan Sultan kıyı bölgesinde yaşıyordu ve iç bölgelerdeki aşiretler istedikleri gibi hareket etme konusunda serbest bırakılmışlardı. Bu, bölgenin fiilen ikiye bölünmesi demekti ve İngilizlerin menfaatlerine aykırı düşmediği sürece durum böyle sürdü. İç bölgede İmam, güçlü aşiret liderleriyle yönetimi ittifak halinde elde tutuyordu. Muskat'ta ise İngilizler Sultan'ı finanse ediyorlar, yönetiyorlar ve silahlandırıyorlardı. Ülke bir bütün olarak İngilizlerin istediği biçimde pasifti.

Sultan Said bin Timur

1920 Sib anlaşmasıyla sağlanan denge Umman'ın içindeki başlıca çelişmeyi çözmüştü ve Muskat'taki İngiliz hakimiyeti dış devletlerin müdahalesine karşı tam bir garanti sağlıyordu. Bu siyasetin asıl yükünü çekenler

Umman'lı işçiler vè köylülerdi; İşçilerin ve köylülerin İngilizlerin zorla getirdiği korkunç şartlardan kurtulmalarını sağlayacak bütü n yollar kapanmıştı. İngiliz siyasetinin seçtiği ajan Sultan Said bin Timur idi. Sultan Said bin Timur 1932'den İngilizlerin onu görevden uzaklaştırdıkları 1970 yılına kadar Muskat Sultanı olarak hükmetti. İngiliz emperyalizmi ile onun Ummanlı uşağı olan Sultan arasında kırk yıl süren yakın işbirliğinin sonuçları herkesin gözünde gün gibi açıktır. 1970 yılında Umman'da yeni doğan çocukların yaşama şansı yüzde 75 kadardı. (14) Üç tane küçük ilkokul, bir hastane vardı; hiç bir yayın yoktu ve okuma yazma oranı yüzde 5 kadardı. 1950 yılında bu bölgeye gelen bir ziyaretçi raporunda, «Genellikle Umman köylerinde bir tek sağlıklı varlık görünmemektedir.» (15) 1958 yılında ülkeyi ziyaret eden bir başka uzman da, aynı derecede şaşkına dönmüştü. Orta Doğu ülkelerindeki yirmi yıllık deneyinde hiçbir halkı bu denli açlık içinde ve tedavi edilebilecek hastalıklardan dolayı sefalete sürüklenmiş bir durumda görmediğini belirtti.» (16) Trahom, zührevî hastalıklar ve kötü beslenme çok yaygındı.

Said bin Timur 1910'da o sırada hüküm sürmekte olan Sultan Faysal'ın torunuydu. 1922'den 1927'e kadar Hindistan'da, Rajputana'da, Ajmer Prensler Kolejine gitti, burada Urduca ve İngilizce öğrendi. İngilizler, onun Muskat yönetimini ele almasını kuruyorlardı ve 1932'de babası Timur, dünyadaki bunalım sonucu malî çıkmaza girince, görevinden uzaklaştırıldı. 1938'de Said dünya gezisine çıktı : Washington'da Roosvelt ile

görüştü ve FBI karargâhlarını gezdi; daha sonra Londra'ya gitti. 1945'den sonra yaz aylarını genellikle İngiltere'de geçirdi; asalet karşısında yaltaklanmaya çok yatkın olan İngiliz sömürge subaylarının üzerinde özel bir ilgi yarattığı söylenir, bu tip subaylar Shakespear'den yapılan alıntılar ve Said'in «İngiliz kafasının eserleri» hakkında bilgi sahibi olması karşısında büyük haz duyuyorlardı.

Said bin Timur dünyada görülmüş ender ahlâksız hükümdarlardan biridir. Onun vahşeti, hem ülkenin yönetim biçimini ve yönetimi altındaki insanlara karşı yaptığı muameleyi etkiledi. İbadiliğe olan saygı maskesi altında oldukça barbar bir rejim hüküm sürdü. Said yönetimi altında Ummanlılar ülkelerini terkedemiyorlardı; eğitim ve sağlık hizmetleri teşvik edilmiyordu ve ilâç, radyo, gözlük, pantolon, sigara ve kitap gibi malzemeler halktan uzak tutuluyordu. Petrol şirketleri bile bazı refah programlarını uygulamaktan alıkonmuştu ve yerli halkla asgarî bir ilişki kurmalarına ancak izin veriliyordu. 1958'de İngilizler şikâyetleri durdurmak için bir Kalkınma Bürosu kurdular fakat Said herhangi birşey yapılmasına izin vermedi. Sultan'ın kalkınma danışmanı daha sonra «Onun kalkınmadan yana olmadığını herzaman sezmiştim» diye yazdı. (17) «Bence Sultan sağlık, eğitim, tarım ve benzeri planlar konusunda isteksizdi.» Bir keresinde danışmana şöyle demiş : «İşte bu nedenle Hindistan'ı kaybettiniz, halkı eğittiğiniz için.» (18) 1970'de görevden uzaklaştırılmadan hemen önce varolan üç ilkokulu da kapatmayı düşünüyordu, çünkü onun kanısınca bunlar birer 'komünizm yuvası' halini almıştı.

Petrol üretimine başlandığı döneme kadar ülkenin millî bütçesi yılda 2 milyon £ kadardı ve bunun 1,5 milyonunu 1866 anlaşması gereği İngilizler ödüyorlardı. Bu para tamamen Said yönetimini korumak için harcanıyordu ve yıllık olarak şeyhlere rüşvet halinde veriliyordu. 1958'de Said, Pakistan kıyısında bulunan ve Umman'a ait bir arazi olan Ghavur'u satarak Pakistan'dan 3 milyon £ aldı ve bu para bir İsviçre bankasına kondu. (19) 1967'de petrol üretimi başladı ve gelir 1967'de 8£ dan 1970'de 44'£ çıktı. Bu para da bir kenara kondu ve Umman'ın stokları 80 milyon £'u buldu. 1966'da çok ender olarak yaptığı bir mülakâtta böbürlenerek kendisini dünyaya .temkinli fakat aydın bir despot olarak tanıtıyordu :

Sultan petrolden elde edilen paranın kalkınma için kullanılacağını açıkladı. Şimdiki kalkınma Bürosu bu maksatla genişletilecekti. Koyu dini inançlara sahip olan halkının menfaatleri açısından bu kalkınmanın yavaş yavaş olması gerektiğini söylüyordu. Şu anda petrol gelirlerinden borç almayı düşünmediğini belirtiyor. Modern fikirlere sahip olan petrol topluluğu halkından bu konuda büyük bir ölçüde ayrılacaktı. Değişiklik olarak içerden bir ajitasyon olmadığını bana söyledi. (20)

Hareketler üzerine konan baskıcı kanunlar ve yasaklar Umman'da 1957 - 9 ayaklanmasından sonra daha da sıkılaştırıldı. Bu tarihten sonra hiç kimse ülkeye sokulmadı. Umman'a giren son gazeteci'ye 1962 yılında izin verildi ve bu gazetecinin yaptığı tek ziyaretler sarayda Sultan ile yapılan mülakatlardı. Said ülkesini valilerle yönetiyordu;

fakat Umman'ın yeniden birleşmesiyle (1950'lerde) ülke aşiret liderlerinin özerk kontrolüne bırakıldı. İmamlıkla yönetilen Kuzey Yemen'de başlıca vergi müslümanların zekâtıydı. Zekât tarım ürünlerinden alınan vergi yüzdesiydi. Ülkeyi yöneten kanun ise şariya idi. Valiler ve şeyhler köylülüğe karşı zorbalık ve terör uygulamakta işbirliği içindeydiler.

Yargı sistemi çok vahşi idi ve Said görevinden alındığı yıla kadar idam uygulamalarına selahiyet verdi. Muskat'taki al-Jalali cezaevini ziyaret eden bir İngiliz paralı askeri tepkilerini şöyle açıklıyor :

> «Bu ziyaretimi tekrarlamak istemezdim. Kendimi bedenen çökmüş ve kafaca da hasta hissettim. Sıradan mahpuslar bile sürekli olarak bileklerinden zincirlidirler. Bu fırın gibi sıcak yerde azıcık bir miktar su bulunması herhalde alay etmek için konulmuş birşey. Önemli mahpuslar ise sürekli olarak hücrede tutuluyorlardı.»

Bir çok kişi cezaevlerinde öldü ya da çıldırdı. 1965 yılından 1970 yılına kadar Kut al - Jalali'de kalan Dofarlı militan Said Masut, yazara, zincirlerden, dayaklardan, açlıktan ve korkunç sıcaktan sözetti ve Baluşi gardiyanlarının İngiliz subaylarının vahşiyane emirlerine nasıl itaat ettiklerini anlattı. Cezaevinde ölen ve şahsen tanıdığı bir kişi de İmamlık tarafından ayaklanma sırasında hapse atılan Ummanlı Salem Muhammed ar-Rokeişi idi. Bir keresinde Said, bir İngiliz subayına şartlarla ilgili olarak çıkışırken ,o sırada Suudî Arabistan'da

olmamasından dolayı çok şanslı olduğunu, çünkü orada hemen tutuklanabileceğini söylemişti.

Salala'da al-Hosn cezaevinde bulunan mahkûmların şartları al-Jalali'nin şartlarına benziyordu; yüzlerce tutuklu karanlık odalar içinde birbirlerine zincirlerle bağlanmıştı, gerekli yemek, ışık ve ilâçtan yoksundular. Sık sık işkence de görülüyordu, iki gün süren tekerlek (maqtara) genellikle yeterliydi, müdür benim sorumluluğumda olan tutukluyu aldığı zaman haber verirdi; gerektiğinde, önemli durumlarda bu işkence bir hafta sürerdi.» (22) ABD'nin 1963'de Umman'a bir temsilci yolladığı sırada bu temsilcinin Malali cezaevini ziyaret etmesine izin verilmemesi şaşılacak bir şey değildir.

Said'in halk üzerinde tiranlık uygulamasının yanısıra şahsi sapıklıkları da vardı. 1950'lerde Muskat'ta oturduğu sıralarda kölelerini balkonunun hemen altındaki suda yüzdürür ve onların etraflarındaki baklılara ateş ederek eğlenirdi. Said'in sahip olduğu 500 kadar köle, Afrika'dan getirilen zencilerin çocuklarıydı; bunlar halktan tamamen uzak tutuluyorlardı, evlenmeleri yasaktı ve Sultan'ın izni olmadan okuyup yazamazlardı. Köleler bu kontroldan kaçmaya başlayınca Sultan bütün Afrika kökenlileri köle ilan edecek bir kanun dahi çıkardı.

1958'de, Salala'daki daha serin olan saraya çekildi, burası Muskat'ın karışık atmosferinden uzaktı, ve burada tamamen gözlerden uzaklaştı. 1966'da yapılan öldürme girişiminden sonra yönetimindeki kişiler onun öldüğünü sandılar, hatta Salala sarayı içinde Sultan'ın istihbarat servisin-

de çalışan köle bile onun yaşayıp yaşamadığını bilmiyordu. Bu köle sarayda özel gizli bir bölge olduğunu, hergün buradan dört hizmetkârın çıktığını ve Sultan'dan olduğu iddia edilen emirler getirdiğini söylüyordu. (23)

Şahsi imkânlar ve kamu imkânları Said'in sapık duygularının hizmetindeydi. Görevden uzaklaştırıldıktan sonra sarayın iki yönlü aynalarla donatılmış olduğu görüldü. Teleskoplarla haşır neşir olması zaten mahfolmuş olan halkını biraz daha kahrediyordu. 1950'lerde Muskat'taki İngiliz sefirine sık sık telefon eder ve balkonda sigara içen birini görüp görmediğini sorardı. Postu Salala'ya serdikten sonra kanunlara uymadığını gördüğü herkesin tutuklanmasını emrederdi. Bir keresinde Salala'da bir kişi evinin dışına çamaşırhane yaptırmıştı, hükümet görevlileri ertesi gün gelerek bunu yıktılar ve Sultan'ın bu adamın nizamnameleri çiğnediğini gördüğünü söylediler.

Salala'daki sarayı bir kabus gibiydi. Birçok kölesini sarayda hapis tutuyordu ve onlara dayak atmaktan zevk duyuyordu. Said'in görevinden uzaklaştırılmasından sonra Salala sarayını gezen bir gazeteci şöyle yazıyordu :

> «Yabancı gazetecilere gösterilen 12 köle arasından bazıları dayak ve işkenceyle konuşmamaya zorlanmıştı. Sonuç olarak bu köleler birer hayvan haline gelmişti. Bazıları ise başı eğik durmak ve sürekli yere bakmak zorundaydılar bunların ise boyunları tamamen paralize olmuştur. Bir anlık yanına dahi bakması çok sert dayaklarla sonuçlanıyor-

du. Diğerleri de benzeri zalimlikler sonucu bedeni olarak sakat kalmışlardı.» (24)

Said'in sarayına salklanmış 150 de kadın bulundu ve Sultan'ın İngiliz hizmetkârları Sultan'ın genç kızları katlettiğini söylediler.

Salala sarayının özel bir bölmesi vardı : Burada 33 ton ağırlığında ve 1,5 milyon £ değerinde silâh vardı. Bunların arasında tanksavar silâhlar ve roketler de bulunuyordu. Bilindiğine göre bu gizli odaları ve geçitleri ancak Said'in kendisi bulabilirdi, kendi oğlu Kabus bin-Said bile, 1966'da İngiliz ordusundaki eğitiminden sonra bu bölmelerden birinde hapsedildi ve babası dört yıl onunla görüşmeyi reddetti.

Bu tiranlık ve sadizm rejimi, İngiliz hükümeti sürekli olarak aktif bir biçimde karşı çıksaydı asla sürdürülemezdi. 1967 yılına kadar Said, gelirinin yarısını onlardan temin ediyordu. 1960'larda Sultan'ın danışmanlarından sadece bir tanesi İngiliz değildi. Bunlar, özel vatandaşlar olmalarına rağmen resmi emir olmadan görevlerine devam edemezlerdi. Tek Umman'lı bakan İçişleri bakanı olan Ahmet bin İbrahim'di, Said Salala'ya çekildiği sırada Umman'ın içişlerini yönetiyordu emirler ise Salala'dan radyo-telefonla geliyordu. Diğer danışmanlar, savunma sekreteri olan Müfreze Komutanı P.R.M. 'Pat' Waterfield, istihbarat başkanı Binbaşı Dennison, ve 8 yıl Muskat'ta İngiliz büyükelçiliği yapmış olan ve 1958 yılında Baş Danışman mevkiine getirilen Binbaşı F. C. I. Chauncy idi. Aslında ülkenin hiç bir dış ilişkisi yoktu. Londra'daki işler ise Kendall and Co. adındaki bir ticaret firması tarafından idare ediliyor-

du. Bu şirket aynı zamanda diğer Ortadoğu rejimlerinde de ajanlık yapıyordu. 1960'larda Umman meselesi Birleşmiş Milletlerde konu olunca, Sultan İngilizlerin kendisini temsil etmesini rica etti'.

Yardımın en önemlisi askeri yardımdı. 1870'lerden sonra Muskat sultanları İngilizlerin askeri yardımıyla varlıklarını koruyabildiler. Birinci Dünya Savaşına kadar bu yardım hava kuvvetleri ve Hindistan'dan gönderilen askerler şeklinde sürdü. 1920'de İngilizler, İngiliz subayları ve silahlarıyla ve Umman'dan, Pakistan Belucistan'ından ve İran'dan sağladıkları ikmal kuvvetleriyle Muskat Askeri Birliklerini eğittiler. İkinci Dünya Savaşı sırasında İngilizler, Sultanlıkta dört hava alanı inşa ettiler. Bu hava alanları Mısır'ın Mihver kuvvetleri tarafına düşmesi durumunda Avrupa, Orta Afrika ve Uzak Doğu arasında bağlantı vazifesini göreceklerdi. Bu alanlar Salala'da Masirah adası ve Muskat yakınlarında Bait al-Falaj ve Azaibah üzerlerindeydi. Bu alanlar içteki baskı tedbirleriyle ilgili olarak da kullanılıyorlardı. 1950'lerde, İngiliz askerleri ve KHK (Kraliyet Hava Kuvvetleri) uçakları karşı-isyan hareketlerine katıldılar, İngilizler Ummanlılarla ilişkilerini resmileştirmeye karar verdiler ve 1958'de İngilizler ve Sultanlık, İngilizlerin askeri yardımda bulunması karşılığında Sultan'ın Masirah adasına onlara 'kiralaması' yolunda bir anlaşmaya vardılar. (25)

İngiltere her zaman, 'Muskat Sultanlığının ve Umman'ın tamamen egemen ve bağımsız bir devlet' olduğunu savunuyorlardı. (26) Bu, Muhafaza-

kârlar olsun İşçi partililer olsun bütün İngiliz Hükümetlerinin, İngiliz sermayesinin menfaatleri açısından savundukları bir şeydi. Bölgede Said ile bazı İngiliz subayları arasında çelişmeler olmasına rağmen, Umman tam manasıyla bir sömürgeydi ve ülkenin yöneticileri olarak Muskat Sultanlarını seçtiklerine göre, süregelen iç meselelerle ilgilenmek İngilizlere düşüyordu. Umman halkının içinde bulunduğu dehşet verici ızdırap ve Said rejiminin sadistliği, cellatlığı ve işkencelerinden İngilizler sorumlu idi. Umman'ın egemenliğini iddia etmek tamamen İngiltere'nin siyasetinin getirdiği korkunç sonuçları gizlemek İngiltere'yi bu sorumluluktan uzak tutmak kaygusundan ileri geliyordu. İngiliz basını sürekli olarak bu tezi işlediyse de, bu Sultanın hakimiyetindeki sefil halkı aldatamadı. Çünkü halk İngiliz bakanlar tarafından yönetiliyor ve İngiliz bombalarıyla öldürülüyordu.

Buraimi ve Yeşil Dağ

Bu sisteme karşı ilk ciddi başkaldırış 1950'lerde, Umman'ın Körfez'in diğer kesimlerinde meydana gelen değişimleri hissetmesiyle başladı. Körfezde petrol sanayiinin geniş ölçüde geilşmesi 1945'dan işgal edilmesi sonucu petrol talebi arttı; çünki zı kaynaklara da el atılmaya başlandı, 1950 yılının Haziran ayında Kore'nin emperyalistleri tarafından işgal edilmesi sonucu petrol talebi arttı; kaykaynaklar azalmıştı ve Ortadoğunun en büyük rafinerisi olan İran'daki Abadan rafinerisi 1951'de millileştirilmişti. Daha önceleri Arap yarımadasındaki sınırları çok ince bir şekilde belirleme ihtiyacı doğmamıştı, petrol kuyularının gelişmesi bu-

nu gerekli kıldı ve sınır anlaşmazlıkları kaçınılmaz oldu. Umman'ın iç yöreleri gibi, daha önceleri kendi haline bırakılmış olan alanlar, daha fazla kaynak aramak nedeniyle muhakkak ki istilâya uğrayacaktı. Kapitalizmin gelişmesi, İngilizlerin Umman'ı bir kenarda saklı tutmalarını engelleyecek ilk neden oldu.

1949'da Suudî Arabistan ile Umman, Buraimi üsleri üzerinde kontrol sahibi olma konusunda çatıştılar. Buraimi, Umman'ın iç kesimleriyle aşağı Körfez kıyısı arasında dokuz köylük bir kara parçasıydı. Buraimi, Umman'ın iç kesimi ile aşağı Körfez arasındaki ticaret kervanının transit geçidiydi ve ondokuzuncu yüzyılda birkaç defa Suudi orduları tarafından işgal edilmişti. Yirminci yüzyılın başlarından beri buradaki köyler Muskat ve Abu Dabi şeyhliği tarafından yönetiliyordu. Suudiler Buraimi'yi kontrolleri altında tutmak istiyorlardı çünkü, Suudî Arabistan'da çalışmakta olan Amerikan petrol şirketi ARAMKO bölgede petrol aramaktaydı. 1950'de Suudî kuvvetleri ARAMKO tarafından ulaşımı sağlanmış ve silandırılmış bir şekilde çölün verimli bir bölgesini ele geçirdiler. ARAMKO Suudilerin legal talepler için de hazırlık yapmasına yardımcı oldu. Muskat Sultanı Suudileri ülkeden atmak istedi fakat İngilizler engel oldular. Daha sonraları bir İngiliz diplomatı şöyle dedi :

«Bunu yapmalarına izin veremezdik... Amerikalılar bu işe çok burunlarını sokuyorlar.» (27)
1954'de Suudiler ve İngilizler belgelerini uluslararası hakemliğe teslim ettiler, fakat İngilizler istediklerini elde edememişlerdi ve bir yıl sonra, Sul-

tan'ın ordusunu ve aşağı Körfez sömürgelerinde kurdukları Ummanlı Mütareke İzcilerini kullanarak zorla köyleri yeniden işgal ettiler. Bu hareket de içte emperyalistlerin sövüp saymalarına yol açtı. Umman'ın büyük bir kısmını ve Güney Yemen'i şeyhlere yapılan yıllık ödemelerle elde tutan İngilizler kendi açılarından haklı olarak Suudilerin, Buraimi çevresindeki aşiret liderlerine rüşvet vermelerine karşı çıktılar. Amerika Devlet Başkanı John Foster Dullus Buraim'deki İngiliz saldırganlığını mahkûm etti, fakat bu yöndeki muvafakatini sürdürdü. 1955'den sonra Buraimi anlaşmazlığı son noktasına varmıştı : Muskat üç köyü yönetiyordu ve Abu Dabi altı köyü yönetiyordu. Suudiler bu durumu kabul etmediler, fakat işleri oluruna bırakmayı tercih ettiler.

Umman'ın iç kesiminde petrol aranması daha ciddi bir çatışmaya yol açtı. 1920 Sib Antlaşmasından 1950'lerin başlarına kadar Muskat Sultanı, Umman'ın iç kesiminin kendi kendini yönetmesine izin verdi. Burası, mahkemelere başkanlık eden ve vergi toplayan İmam tarafından yönetiliyordu. İmamlıkla yönetilen Umman'ın herhangi bir dış ülkeyle ilişkisi yoktu, fakat kapitalizm öncesi ekonomiyi yaşayan ve yabancılara ait toprakları bulunan sessiz bir ülke idi ve hiç kimse de bu sessizliği bozmuyordu. Bölge üçlü bir idareyle yönetiliyordu : İmam Muhammed, Yeşil Dağ bölgesinde başlıca kişi olan Süleyman bin Himyar ve al-Şarqiya bölgesinden güney doğuya kadar idareyi elinde tutan İsa al-Harithi idi. 1954'de İmam ölünce, kendini «Yeşil Dağın Emiri» ilan eden Süleyman, Bani Hina aşiretinin lideri olan Galip

bin-Ali ile ittifak kurdu. Yeni İmam Galip oldu ve Galip'in kardeşi Talip bin Ali de bölgede hatırı sayılır bir iktidara sahipti ve Rostaç kasabasının yöneticiliğini yapıyordu. (28) İmamlıkla yönetilen Umman'da yöneticilerin değişmesi, İngilizlerin idaresindeki Petrol Kalkınma Örgütünün Ummanın iç kesimine ilk araştırma ekiplerini yolladığı zamana raslar. 1954 yazında Petrol Kalkınma örgütünün ilk araştırma ekipleri, Yeşil Dağın gerisindeki Çöl bölgesinde bulunan Fahud'a ulaştı. Talip bin Ali yönetimindeki kuvvetler, İrbi köyü yakınlarında mevzilendiler ve İmamlık yönetiminin temsilcileri Petrol Kalkınma Örgütünün girişimlerinin, Umman'ın özerkliğini çiğnediğini belirttiler. İngilizler şimdiye kadar sürmekte olan yaşama şekillerine bir son vermenin gerektiğine karar verdiler; Umman'ın iç kesimi kesinlikle işgal edilmeliydi. Eylül 1955'de İbri'ye girdiler ve Talip bin Ali'nin kuvvetlerini buradan attılar, Ekim'de Rostaç şehrine girdiler Aralıkta ise Nizva'yı ele geçirdiler. Bu işgali taçlandırmak isteyen Sultan Said bin Timur Salala üzerinden çölü geçerek yüzyıldan fazla bir zamandır ilk defa bir Muskat Sultanı olarak bölgeyi ziyarete gitti. Bölgenin başlıca aşiret liderleri onunla en azından resmi görüşmeler yapmaya geldiler, hatta Süleyman bin Himyar, Yeşil Dağdan eski bir Amerikan arabasıyla gelerek Sultan'a olan saygısını belirtti. Kapitalist yayılmacılığın baskısı altında Umman'ın başarılı bir şekilde işgal edilmiş olduğu ortaya çıkıyordu. (29)

Bütün bunların sahte olduğu ortaya çıktı. Suudiler Buraimi'deki işgallerini kullanarak İmam-

lık kuvvetlerine silah gönderdiler. Ve ancak İngilizler Buraimi'yi tekrar ele geçirdikten sonra Aralık 1955'de Umman'ın işgalini tamamlayabildiler. Talip bin Ali nihayet Suudî Arabistan'a gitti. Buradan hem Suudî Arabistan için hem de ARAMKO için yardım aldı. Suudiler Buraimi'yi yeniden ele geçirmek ve mümkünse Umman'ın iç kesimi ile bazı tavizler konusunda anlaşmak istiyorlardı. Talip bin Said Umman Kurtuluş Ordusunu meydana getirdi ve Arap Birliğinden diplomatik destek gördü. İmamlığın temsilcileri Kahire'de bir büro açtılar ve Umman davası Sovyet kampı tarafından benimsendi. Umman'ın işgal edilmesine karşılık olarak İmamlık kuvvetleri bir dizi resmi talep ileri sürdüler; Umman'ın iç kesiminin bağımsızlığını istediler ve Muskatlı askerlerin ve İngiliz askerlerinin kendi bölgelerniden çekilmeleirni talep ettiler.

1957 yılında Umman'ın iç kesimi emperyalist işgale karşı ayaklandı. Batinah kıyısındaki yerleşme bölgelerine askerler ve silahlar yerleştirildi, fakat al-Şargiya ve Yeşil Dağ bölgeleri için hazırlanan esas plan uygulanmadı. Bu iki bölge 18. Yüz yıldan bu yana Muskatlılara saldırmak için dağlardan gelen aşiret ittifaklarının başlıca iki gücünün oluştuğu üs alanlarıydı. Eğer birlikte hareket edebilselerdi petrol şirketlerinin irtibatlarını kesebilirler ve Muskat'a doğru ilerleyebilirlerdi. Al-Şargiya bölgesinde hareket oluşmadan başladı ve 1957 Nisanında hemen bastırıldı. Bu durum Yeşil Dağı tek başına bıraktı, 1957 Haziranında İmamlık kuvvetleri, Talip bin Ali önderliğinde saldırıya geçtiler. Savaşta kazandıkları en büyük

zafer Sultan'ın ordusunun bir Umman Alayını dağın eteklerinde bozguna uğratmasıydı. 1955'de tekrar Nizva'yı ve Rostak'ı ele geçirdiler.

İngilizler iki kol halinde karşı saldırıya geçtiler; bir tanesi kuzey doğuda çölden harekete geçerek Nuzva'yı ele geçirdi, diğeri güney batıda Muskat'tan hareket etti, ana dağ geçidinden ilerleyerek Yeşil Dağın Eteğinde birinci kolla birleşti. Dağın platosu üzerinde, KHK uçakları Tanuf köyünü yıktılar, burada Süleyman bin Himyar'ın karargâhları mevzilenmişti. Ve 1957 Ağustosunun sonunda İngilizler bütün dağ eteklerini ele geçirmişlerdi. İngilizler tarafından 600 olarak tahmin edilen Ummanlı isyancılar platoda direndiler ve 1957'nin sonlarında bir katliama giriştiler. İngiliz KHK platoyu bombaladı, dağın eteklerinde üç adet Kameronlu Dağlı birlikler mevzilenmişti, İzci birliklerinden iki kol araba vardı. Sultan'ın ordusundan bir alay bulunuyordu ve birkaç da Ummanlı Mütareke İzcisi vardı. Daha fazla asker ve silahın geçmesini önlemek için İngiliz hava gemileri kıyı bölgeleri üzerinde devriye geziyorlardı. Ocak 1958'de İngiliz Savunma Bakanı Julian Amery dağlardaki katliamı görüşmek üzere Muskat'ı ziyaret etti, fakat İmamlık Kuvvetleri Suudî Arabistan'dan sağlanan ağır silahlarla daha da güçlenmişlerdi (bu silahlar arasında Amerikan topları ve dinamitleri de bulunuyordu), isyancıların tam bir karşı saldırıya geçememesine rağmen İngiliz kuvvetleri yolların dinamitlenmesiyle püskürtüldü ve yer yer baskınlara girişildi.

1958'in sonlarında İngilizler tayin edici bir kampanyaya giriştiler. KHK yayla üzerindeki

bombalama faaliyetini hızlandırdı, köyleri ve sulandırma çalışmalarını tahrip etti. Bu saldırı daha sonra girişilen Radfan ve Bofar saldırılarına benziyordu. Özel Hava Kuvvetleri filosu - İngilizlerin özel karşı devrim birlikleri - Malaya'daki görevinden buraya aktarıldı, fakat görevini başaramadı ve ikinci bir Filonun ona eşlik etmesi gerekti. Haftalarca süren yalanlardan sonra, İngilizler geceleri dağa tırmanarak yaylaya ulaştılar ve 1959 yılı Ocak ayının sonlarında Yeşil Dağdaki ayaklanma sona ermişti.

1959 yılında İmamlık kuvvetlerinin aktif askeri direnişleri sona erdiyse de mayın döşeme faaliyetleri 1960'ın başlarına kadar sürdü. (31) Amaçlarının tersine İmamcılar 1959'dan sonra Umman'da bir kurtarılmış bölge elde tutamadılar. Ve faaliyetleri esas olarak diplomatik alanda kaldı. Kahire ve Bağdat'taki İmamcı subaylar siyasi bildiriler yayınladılar ve İmam Galip bin Ali Suudî Arabistan'da Umman'a yerleştirilerek buradan Muskat işgalinin meşruluğunu inkâr etmeye devam etti. (32) 1957'den sonra Umman meselesi Arap devletleri tarafından Birleşmiş Milletlere getirilmişti ve 1963 yılında bir BM temsilcisi bir bağımsız devletin var olup olmadığını görmek için Umman'a geldi. (33) 1965 Aralık ayında BM Genel Meclisi Umman'da bir karar aldı, İngiliz hakimiyetine son verilmesi konusunda çağrıda bulunuldu. Çünkü İngilizler Umman halkı kendi kaderini tayin etme hakkından alıkoyuyorlardı. Aralık 1970'de Genel Meclis 17'ye karşı 70 olumlu oyla ve 22 çekimser oyla benzeri bir karar aldı.

1971 yılında konuşan Ummanlı bir devrimci

1957 - 9 ayaklanması ile ilgili olarak şu değerlendirmeyi yaptı :

«İmam Galip hareketi ile ilgili olarak söylenecek en önemli şey, emperyalist kamp içinde bir çarpışmaya yol açmış olmasıdır. Bu çelişme İmam ile Said bin Timur arasındaydı, yani mutlakiyet rejimi ile İmam'ın temsil ettiği modası geçmiş bir rejimin karikatürü arasındaydı. Emperyalist kamp içinde bir çelişki derken, Said bin Timur ve İmam Galip'in arkasında bir yanda İngiltere diğer yanda ise Amerika ve Suudî Arabistan ın bulunmasını kastediyoruz. İmam hareketi bir çatışmayı temsil etmesine rağmen, ele geçirilebilecek bir kitle desteğine sahipti. İmam'ı destekleyen kitleler onu esas olarak 1954 yılında Umman'ın iç bölgesindeki İngiliz işgaline karşı çıkan yurtsever bir hareket olmasından ötürü destekliyorlardı.» (34)

İmam hareketi emperyalizme karşı bir kitle mücadelesine önderlik etmekten acizdi, çünkü bu kendi sınıf çıkarlarına ters düşüyordu ve çünkü geleneksel aşiret askeri sistemine dayanıyordu. Başarısızlığa uğradı ve küçümsendi. Umman halkına önderlik etme ve Umman halkının hürriyetini sağlama görevi daha kararlı bir devrimci önderlik bekliyordu.

İngiltere Darbe Tezgâhlıyor

Buraimi ve Yeşil Dağ hareketleri İngiliz emperyalizminin sağladığı meydan okuyuşlardı, fakat meydana getirdikleri kuvvetler sürekli meydan okuyamadı, Umman üzerindeki baskı artmaya başladı. ABD emperyalizminin gözünde, Suudi Arabis-

tan'da arka çıktıkları aşırı tutucu rejimlerin değiştirilmesi meselesi oldukça açıktı, ve 1962'de Kral Faysal'ı iktidara getirmek istediler çünkü, onun reformlarının düzeni koruyucu bir etkikisi olabilirdi. Güney Yemen'd e ve körfezde İngilizler de aynı tarz ve bir modernleştirme siyaseti izlediler. Güney Yemen üzerine zorla uygulamak istedikleri yeni sömürgeci formülleri yenilgiye uğradı. İngilizler Körfezdeki sömürgelerinde hızla reform uygulamalarına geçtiler ve 1971 yılında yeni sömürgeci bir Körfez devleti kurma girişimine geçtiler ve Arap Emirlikleri Birliğini kurarak, askerlerini bölgeden çektiler.

Bu gelişmelerin Umman üzerinde ikili bir etkisi oldu. İstikrarlı'lığa duyulan ihtiyaç ve kontrolsüz bir değişme ile İngiliz kontrolünü tehlikeye sokmak korkusu, Umman'ın sömürge stratejisini gerçekleştirmek için gerekli olan suskunluğunu her zamankinden daha da fazlalaştırdı. Bütün bunlara rağmen Umman rejiminin eninde sonunda ekonomik ve siyasî baskılara boyun eğeceği ve bu geciktiği sürece gelişme sürecinin kontrolden çıkacağı açık bir şeydi. İngiliz emperyalizminin 1960'ların başlarında, Umman içindeki çelişkilerin henüz o kadar keskinleşmediği bir dönemde Said'e karşı çıkmaları mantıklı bir hareket olurdu. Fakat bölgedeki birçok İngiliz subayı bu durumu göremiyorlardı, ve sömürge mekanizması siyaset üzerinde her gün geçtikçe bölücü olmaya devam etti. Umman'ın iç kesiminde petrol bulunması değişiklik için önemli bir başlangıç oldu. 1923 yılında Sultan Timur işin başında İngiliz hükümetinden tastik almadan petrol kaynaklarını herhangi bir

yabancı ülkeye verme yoluna gitmedi, nitekim 1924-25 yıllarında İngilizler ülkeye ilk araştırma ekiplerini gönderdiler. 1937 yılında Sultan Said İrak Petrol Şirketinin bir alt kuruluşu olan Petrol Anlaşmaları Limited ile bir anlaşma imzalayarak, onlara Umman'da araştırma yapma hakkı tanıdı, bu taviz daha sonra Dofar'a kadar genişletildi. Irak Petrol Şirketinin bir alt kuruluşu olan Umman ve Dofar Petrol Kalkınması'nın faaliyetleri Sultan'ın Umman'ın sadece üçte birini kontrol etmesi gerçeği nedeniyle kısıtlanmıştı ve 1950'lere kadar Yeşil Dağın ardındaki çöllerde toplanmış olan askeri muhafızların desteklediği araştırma ekibi henüz gelmemişti. Araştırma ekplerinin bu kampanyaları Yeşil Dağda ayaklanmaya yol açmıştır ve Umman'ın özerkliğine tamamen son vermişti, fakat, petrol şirketi kendisi için gerekli kesin sonuçlara sahip değildi ve 1960'da Irak Petrol Şirketi ortaklarından biri hariç hepsi çekildi, Petrol Kalkınmasının % 85'ini Shell'e % 15'ini ise Gülbenkiyan'a teslim ettiler. 1967'de Irak Petrol Şirketinin ortaklarından biri Fransızların sahip olduğu Fransız Petrol Şirketi, Gülbenkiyanın hissesinin yüzde onunun kontrolünü ele geçirdi. 1964 yılında Muskat'ın 150 mil ötesinde çölde ticari nitelikte petrol bulundu ve Fahud, Natih ve Yibal'da üç kuyu işletilmeye başlandı. Petrol şirketi dağlardaki aşiret önderleriyle onların toprakları üzerinden geçecek olan boru hattı konusunda bir dizi anlaşmalara vardıktan sonra Fahud'dan Muskat kuzeyine düşen Mani al-Fahal terminaline kadar uzanan 156 mil uzunluğunda bir yeraltı petrol boru hattı inşa edildi. 1967 yılının sonlarında

üretime başlanılması tasarlanmıştı, fakat bu sıra-
ad tam Arap-İsrail savaşından sonra Arap devlet-
man'ın petrol kuyuları boşta kalna pazarı biraz ol-
man'ın petrol kuyuları boşta kalan pazarı biraz ol-
sun karşılayabilmek için daha oluşmamışken iş-
letmeye geçirildi. Biafra savaşında Nijerya'da
meydana gelen petrol kaybı yeniden giderilmeye
başlandı. Üretim birden hızlandı ve Sultan'a yapı-
lan ödemeler 8 milyondan (1967) 1970'de 40 mil-
yon'a yükseldi.

Bütün çabalarına rağmen İngilizler ve Sultan, petrol üretiminin gelişmesinin yarattığı etkileri Ummanlılar üzerinden tamamen silemediler. Ayrıca her türlü göçün yasaklanmasına rağmen 15 000 kadar Umman'lı körfezdeki petrol yataklarında çalışmak üzere ülkeyi terketti ve Umman'lı tüccarlar, Sultan'ın ticarete karşı çıkan siyasetinden kaçmak için Dubai'ye gittiler. Kitlelerin çektiği ızdırap devam etti fakat her zaman resmi olarak başvurulan Umman'ın fakir olduğu iddiası 1967' den sonra, yani Said bin Timur'un ülkeleri petrolden elde ettiği yabancı dövizleri istif etmeye başlamasından sonra öne sürülemedi.

Umman'ın bir eyaleti olan Dofar da 1967'de gerilla savaşı patlak verince, İngilizlere karşı ilk ciddi ayaklanma başlamış oldu. 1969 yılında Salala ve çevresindeki arazi dışında bütün Dofar düştü ve gerillalar KHK üssünü ve Sultan'ın sarayını bombalamaya başladılar. Haziran 1970'de Dofar' daki gerillaların müttefikleri Umman Petrollerini Geliştirme (UPG) kurumunun petrol yataklarının birkaç mil uzaklığındaki, Yeşil Dağ yöresine saldırdılar. Dofar'daki savaş ve savaşın Umman'ın iç

kesimlerine yayılması Umman Sultanlığını ve böylece bütün Körfezi tehdit ediyordu.

Said bin Timur'un vahşi fakat etkisiz hükümranlığı bu meseleleri göğüsleyecek kuvvette değildi ve en ilgisiz İngiliz subayları dahil bir değişikliğe gerek olduğunu görmeye başladılar. Gerillalar Umman'ın meselelerine devrimci bir çözüm bulmaya çalışırlarken, İngilizler menfaatlerini sağlam bir şekilde koruyabilecek yollar arıyorlardı. Bu noktada hedeflerini, Umman rejimini modernleştirmek isteyen Tarık önderliğindeki Al Bu Said Hanedanının reformist kanadı ile bağdaştırdılar. Başlangıçta İngilizlerin Said'i siyasetini değiştirmeye 'ikna' etmeye çalışmaları başarısızlıkla sonuçlanmıştı.

Said Salala'ya yollanan subaylardan çok daha dalkavuktu, fakat eski tarz idarenin safahatıyla, ani bir değişimin yaratacağı istikrarsızlığı birbirine karıştırıyordu. Körfezde bulunan bir İngiliz siyasi görevlisi Steward Crawford, Sultan'ı ikna etmek için her ay Salala'ya uçuyordu, hatta Chawford ve Körfezdeki İngiliz askeri başkumandanı silâhları kuşanıp Sultan'a ülkeyi terk etmeyi emretmeyi dahi plânlamışlardı.

Bu siyaset hiçbir şeyi çözümlemedi ve 1969'da daha açık ve kesin bir atılımın gerekliliği duyuldu. 23 Haziran 1970'deki darbe, Arap dünyasına, Nasır rejimini Mısır'da iktidara getiren 23 Haziran 1952 darbesine benzeyen bir hareket olarak tanıtıldı. Oysa bu iki hareketin ortak noktası çok azdı. 1970 yılının başında İngiliz basını, Said'in çekilmeye razı olduğunu ya da alaşağı edildiğini yazıyordu, (35) ve Nisan ayında bir dış büro gö-

revlisi gedikli Said'in yakında gideceğine değiniyor ve şöyle diyordu: «Said'in Şakhbut'una karşılık bizim Umman'da bir Zaid'e ihtiyacımız var.» (36) Ummanlı Zaid Said bin Timur'un oğlu korkunç Kabus'tan başkası değildi, 1966'da İngiltere'deki askeri eğitiminden döndüğünden beri Salala sarayında kapalı kalmıştı.

12 Haziran 1970 yılında Umman'ın iç kesiminde patlak veren gerilla savaşı, ve Shell petrol şirketini hareketi İngilizlerin lehine çalışmaya itti. 20 Haziranda İngiliz genel seçimleri Heath hükümetini iktidara getirdi, belki de önceki rejim seçimler öncesi dönemde bir darbe hareketinin riskini göze almak istememişti. Seçimlerden bir ay sonra 23 Temmuz'da Said bin Timur görevinden alındı ve İngiltere'ye sürüldü. (37) Al Bu Said Hanedanının ondördüncü Sultanı Kabus oldu, ve 29 Temmuz'da İngiltere tarafından tanındı'.

23 Temmuz darbesi İngiliz hükümeti tarafından değişik şekillerde tanıtıldı. Sözümona Kabus ve 'sadık Dofarlılar' sarayı basarak kendi inisiyatifleriyle Sultan'ı tutuklamışlardı. Londra ise bu durumdan birkaç gün önce 'haberdar olup' 'gelişmeleri beklemişti. Yabancı basın şöyle diyordu : 'Tabii ki, İngiltere'nin bu darbede bir rolü yoktur.' 'Dün gece Dışişleri Bakanlığı İngiliz hükümetinin darbeye göz yumduğunu inkâr etti. Dış büronun istihbaratı gerçekten eksik. Fakat Sultanın görevden uzaklaştırılması büyük bir ferahlık sağladı,' diye yazıyordu bir gazeteci. (38) Diğer gazeteler ise, Said'in kendi danışmanlarının oyununa geldiğini ve 'Dış büronun ve Commonwealth bürosunun na-

sıl sevinçten uçtuğunu' yazıyorlardı. (39) Darbenin İngilizler tarafından tezgâhlandığı açıktı. Umman'daki görevli İngiliz subayları daha sonra sorumluluktan kaçındılar ve Sir Goeffrey Arthur, o zamanki Bahreyn İngiliz siyasi görevlisi, darbenin olduğu sırada çok uzakta hastanede olduğunu söylemeye zorlandı. Umman'daki siyasi durum çerçevesinde İngilizlerin bilgisi ve tasvibi dışında böyle bir hareketin olması olanak dışıydı. Silâhlı kuvvetlerin kilit karakolları İngiliz subayları tarafından idare ediliyordu, ve Said'in alaşağı edilmesi, Umman rejiminin istikrarı ve İngiliz menfaatleri açısından yararlı ve hatta elzemdi.

Yeni Sultan'ı karşılarken İngilizler Kabus'u övelim derken Said'i yerme problemiyle karşılaştılar, bu arada da Umman'daki darbeden önce devlet işlerinde İngilizlerin sorumluluğu olduğunu ihsas eden herhangi bir görüşten kaçındılar. **The Times** (40) gazetesinde Muskat'taki 'Nihai Değişim' adlı bir makale yayınlandı. Bu gazete darbeden önce Umman'daki şartlardan şikâyetçi olduğuna dair bir şey yazmamıştı ve darbeden hemen önceki dönemlerde İngilizlerin Umman'daki gelişmelerden kesinlikle sorumlu bulunmadığını işliyordu. İngiltere'den gönderilen denetim altındaki bazı görevliler durumu görmek için Salala'ya gittiler, bunlara kötürüm bırakılmış köleler gösterildi ve Said'in cinayetleri anlatıldı. Fakat hiç kimse Sultan'ın arkasında **kimin** bulunduğunu ya da Sultan'a kimin emirler verdiğini sormadı. Sanki herşey Araplar tarafından yapılmıştı.

Kapitalist Modernleşme

İktidarının ilk haftalarında Kabus kendisini

babasının tiranlık yönetiminden kurtardığı halkın gözdesi olarak tanıttı. Özel ilişkilerimi unutmak durumundayım çünkü mesele bir baba oğul meselesinden çok daha ötede bir meseleydi.' diyordu. 'Ölmek üzere olan bir milletin karşısında ben bütün şahsi duygularımı bir kenara bırakmak zorundayım.' (41) Darbeden bir kaç gün sonra Muskat'a gitti, babası bu şehri 1958 yılından beri ziyaret etmemişti; burada önceden hazırlanmış bir şekilde karşılandı ve bu durum da İngiliz görevlilerini durumu gözleriyle görmeleri açısından çok memnun etti. (42) Hızla bazı değişiklikler yapıldı. Kabus'un amcası olan Tarık bin Timur sürgünden döndü ve ilk yeni kabinede başbakan oldu. Said'in Umman'daki uşaklarından, Ahmet bin İbrahim ve Ahmet al-Haritin işlerinden atıldı, en tutucu İngiliz danışmanlarından Chauney ve Waterfield emekliye ayrıldı. Kölelere özgürlük tanındı. Bazı tutuklular serbest bırakıldı. Milli bir gazete olan al-Vatan (Millet) haftada bir kere çıkarılmaya başlandı fakat Beyrut'ta basıldığından bazan gecikiyordu. Muskat ve Salala radyo istasyonları kuruldu. Dışardaki bazı Ummanlılar ülkelerine döndüler. Yerli burjuvazinin zaaflarından dolayı, yabancı sermayenin ülkeye akmasına izin verildi. Umman diğer ülkelerle diplomatik ilişkiler kurmaya başladı ve Londra'da doğru dürüst bir elçilik açıldı.

Bütün bu değişikliklerin amacı Umman'a demokrasiyi getirmek ya da halkın menfaatlerine uygun bir şekilde gelir dağılımını sağlamak değildi. Amaç, ülkede bir istikrar yaratarak aynı zamanda devrim dalgasını önlemekti. Siyasi bakımdan

can alıcı nokta ise Dofar'dı. 1970 yılında 1971'in başında Dofar halkını rüşvete itmek ve bölmek için girişilen hareket 1971 sonbaharında topyekün bir askeri saldırı halini aldı. Dofar'daki karşı-devrim akımı hüükmetin başlıca uğraşısıydı ve bu iş petrol üretiminin yarıdan fazlasını yitirdi. Hükümet ısrarla bütçedeki harcamaları açıklamaktan kaçınıyordu ya da halka, Dofarlıları öldürmek için ne kadar para harcandığını söylemek istemiyordu.

Umman'da ise ağırlık ekonomik kalkınmaya ve Said'in yasaklamış olduğu bazı kurumların inşasına verilmişti. GSMH'nın 60 milyon £'luk değerinin 50 milyon £'luğu üretilmişti. Tarımın 8 milyon £'luk, balıkçılığın ise 2 milyon £'luk bir katkısı vardı. Kalkınmanın ana kaynağı petroldu; petrol bütçenin % 95'ini sağlıyordu.

Tablo 10

Umman Petrol Üretimi

	(milyon varil)	(milyon £)
1967	20,9	1,4
1968	87,9	25,5
1969	119,7	38,5
1970	121,3	44,4
1971	107,9	47,7
1972	103,2	49,3
1973	106,2	75,0

tahmini

1970 yılının sonlarında Huvaisah'da dördüncü bir alanda üretime başlamasına rağmen durum

pek parlak değildi. 1972'de bilinen rezervler sadece 2,000 milyon tondu, bu sadece 20 yıl için yeterliydi. 1967 Arap petrol boykotundan yararlanılarak girişilen hızlı üretim ve Nijerya kaynaklarının yerini tutma girişimi kuyuların kapasitesini yozlaştırdı ve 1971 yılında üretim % 11,5 düştü. (43) Umman Petrol Gelişme kurumunun masrafları Körfez standartlarına oranla yüksekti, bir varil başına 54 c - Kuveyt'te bir varil başına 6-10 c - daha ileri bir yayılma daha fazla ticari gelir sağlamayacaktı. 1968 yılında Umman Petrol Kalkınma Kuzey Umman kıyı bölgesine taviz verdi ve bir Batı Alman firmasına terkolundu, Wintershall AG; fakat onlar da başarısızlığa uğradı ve 1972 yılının sonunda keşif kazılarının ileri bir tarihe ertelendiği açıklandı. Ras al-Had'ın güneyinde Amerikan petrol uzmanı Wendell Philipps Mart 1971'deki 450 mil kıyı içerisindeki buluşuyla mükâfatlandırıldı; fakat bu mükâfat sonbaharda ondan alındı ve ABD'nin Sun Oil firması önderliğinde Şubat 1973 yılında rakip bir firmaya verildi. Hemen arkasından, ABD Marshall Keşif Anonim Şirketi Kanada'nın Prospection Ltd. Şirketinden oluşan bir maden arama topluluğu, Muskat'ın kuzey batı bölgesinde 54,500 km.^{2}.'lik bir mükâfat aldılar. Kıyı bölgelerinde olmayan petrol şirketlerinin kolayca rezerv bulamamalarına rağmen, maden grubu bir yıl süren bir faaliyet içinde büyük miktarda bakır ve demir buldu.

Ülkenin en önemli projeleri sürekli bir örgütü gerektiriyordu. Matra'daki altı sahalı liman (Kabus limanı) 22 milyon £'a maloldu. Bu işi bir Alman firması olan Hochtief ile bir Belçika firma-

sı olan Six-Coustruct ortak olarak yürüttüler. Diğer bir proje de Muskat'tan 125 mil uzanan beton yolun Sohar'ın Batihan kıyısına uzatılmasıydı. Bu iş için de diğer bir Alman friması olan Strabag AG 17,2 milyon £ harcama yaptı. Sib'de 12,000 foot'luk bir pisti olan bir havaalanı inşa ediliyordu. Bu proje ise 5,5 milyon £ değerindeydi. Balıkçılığı, tarımı ve başlıca çalışma alanlarını geliştirmek için uzun vadeli planlar yapılmıştı ve yavaş yavaş esaslı bir refah sistemi kuruluyordu. 1972 yılında hükümet, çocukların nüfusunun yüzde yirmisini teşkil eden 30 000 çocuğun ilkokula gittiğini iddia ediyordu. Ve bunun dışında Umman'ın dışında 1 500 kadar öğrenci de bulunduğu ekleniyordu. Asgari bir sağlık programı da görevler arasındaydı, birkaç hastahanenin inşasıyla medikal tedaviye başlandı. Şehir nüfusunun hızla gelişmesiyle başedebilmek için, Muskat - Matra bölgesine iki yeni yerleşme merkezi inşa edildi; biri Muskat yakınındaki Ruvi'de, diğeri ise daha uzaktaki Kurum'da. İkincisi 400 haneliydi, 8 milyon £'a çıkan bu merkez Madinat Kabus (Kabus Şehri) olarak adlandırıldı. Kalkınma için yapılan bütün bu harcamalar halkın nefretini azaltmak için yapılıyordu, fakat bazılarının daha özel bir karşı - devrimci amacı vardı. Hükümet Sur bölgesinde yerli balıkçıların İşgal Altındaki Arap Körfezi Halk Kurtuluş Cephesi (İAKHKC) ile bağları olmasından şüpheleniyordu. Burada yeni bir liman inşa edildi. Daha önceleri yerli halk gemilerini kızağa çekerdi, şimdi ise hepsini limana çekmek zorundaydılar ve bu nedenle daha elverişli çalışma şartlarına sahip oluyorlardı.

Emek gücünün tahminen 100 000 kadarı geleneksel tarım ve balıkçılık alanlarında çalışıyorlardı.

Tablo 11

Tahmini İstihdam 1971

Tarım	**63.000**
Balıkçılık	15.000
Sabit özel istihdam (UPG, Shell pazarları kablo, telsiz, banka, tüccar)	4.140
Sözleşmeli çalışanlar	5.520
Hükümette çalışanlar	2.860
Polis	1.270
Askeri (bunların arasında birçok Ummanlı olmayan var)	4.280
Küçük esnaf, hizmetçiler, taksi şoförleri vb.	3.500
Müstahdem Ummanlılar	99.570
Yabancılar	7.000
Umman dışında çalışan Ummanlılar	15.000

Ücretler arasındaki oranlar bu bağımlı toplumun korkunç eşitsizliklerini ortaya seriyordu. Kapitalist bir sektör olan UPK'da ve diğer sözleşmeli yerlerde sürekli olarak 5.500'den fazla kişi çalıştırılıyordu ve bunlardan 4.140'ı Umman'lı 1400'ü ise yabancıydı. En alt kademedeki vasıfsız kesimlerin geliri ayda 22 ilâ 36 rial arasında oynuyordu, fakat büro yöneticileri gibi daha yüksek kademedekilerin maaşı ayda 162 Riali buluyordu, en üst kademedekilerin maaşları ise çok daha yüksekti. Aynı şekilde hükümet içinde de en düşük ücretle çalışan hademeler (ayda 15 rial), 500 rial

alan bakanlar ve sekreterler arasında da durum aynıydı. (£1.1 = 1 Umman riali)

Her seviyede görülen çelişmeler yeniden su yüzüne çıkmaya başladı ve ilk zamanların kısa yüzüne çıkmaya başladı, ve ilk zamanların kısa sevincinden sonra dış gözlemciler Kabus'u ve onun İngiliz destekleyicilerini Umman'ın meselelerini çözümleme bakımından eleştirmeye başladılar. 1967 yılından sonra sonra Umman'da ziyana yol açan petrol üretim fazlası, Umman'ın ekonomik kalkınmasının, Umman halkıınn uzun vadeli çıkarlarını gözetmediğinin yabancı sermayenin menfaatlerine yönelik olduğunun gösteren bir kanıtıdır. Diğer harcamaların da görüntüsü böyleydi, meselâ Kabus'un lüks sarayı için 2 milyon £ ayrılmıştı, Umman'ın, Körfez Havacılık şirketine kakkısı da böyleydi. İngilizler 'Lübnanlı halıcıların' kısa yoldan kâr sağlamalarından yakınırlarken yeni açılan petrol pazarını kapmaya koşan Avrupalı kapitalistlere önderlik ediyorlardı. Lübnan burjuvazisinin gazetesi **Le Commerce du Levant** 1970 yılında durumu kısaca şöyle yazıyordu : 'Umman : Batılı ihracatçılar için mükemmel bir istikbal' (44). İthalât 1966'da 4 milyon £'dan 1972-de 55 milyon £'a çıktı, bunların yüzde 600'den fazlasını araba ve benzeri ithalâtlar kapsıyordu, elektrikli araçların ithalâtı ise yüzde 280 kadardı. İngilizler ithalât pazarının yüzde 27'sini elde tutuyorlardı, ve Umman'ın petrol gelirleri bütün dünyanın korsanlığına açık görünüyordu. **The Financial Times** muhabiri şöyle yazıyordu. 'Bu şartlar

altında biraz kafası işleyen ve az bir tecrübesi olan herkesin başarıya uğrayacağı kesindir (45).

Yabancı sermaye ülkeyi sıkı bir şekilde pençesi altında tutuyordu. EPG ile yapılan anlaşmaların gerçek içeriğini ancak Sultan Kabus biliyordu. Muskat'taki ve diğer şehirlerdeki başlıca bankalar üç İngiliz bankasına bağlı idi. Umman'ın para borsası Ortadoğu İngiliz Bankasının ellerindeydi, ve İngilizler bankacılığın yüzde 85'ini kontrolleri altında bulunduruyorlardı. İngilizler ve Almanlarla büyük mukaveleler yapılmıştı. Ülkeye gelen iş adamları için iki büyük otel inşa edildi; al-Faraj Oteli ile Matra oteli yabancılarındı. Bu durum siyasi planda kısa zamanda kendini hissettirdi.

Tablo 12

Ülkedeki İthalât, 1971

Seri No.	Ülkeler	Saidi Riali olarak değer
1	İngiltere	2,707.558
2	Körfez	2.457.255
3	Burma	1.097.536
4	Hindistan	971.405
5	Avustralya	969.852
6	Japonya	847.003
7	İran	801.501
8	Hollanda	498.337
9	Çin Halk Cumhuriyeti	490.466
10	Pakistan	454.412
11	Batı Almanya	352.661
12	İspanya	196.149
13	Singapur	175.815
14	Kenya	164.380
15	Güney Afrika	149.034

16	SSCB	147.433
17	ABD	134.671
18	Tayland	111.612
19	Liberya	111.131
20	Brezilya	202.002
	Diğer	839.404
	Toplam	13.783.617

Ocak 1972'de Başbakan Tarık bin Timur istifa etti, istifa sebebinin, Umman'daki İngiliz hakimiyeti nedeniyle görevini yerine getiremediği olduğunu ileri sürüyordu. Bir başbakan olarak üç ana petrol yatağı, maliye ve savunma konularında Kabus ona yapılan anlaşmaların içeriğini belirtmemişti. Sultan, daha önce babasının da yaptığı gibi içten bir talep olmadığını ileri sürerek parlamento ve anayasaya karşı çıkmıştı. Tarık, Orta Doğu İngiliz bankasının, ekonomi üzerindeki hakimiyetlerini zayıflatacağından dolayı bir milli banka teklifinin önüne geçtiklerini iddia ediyordu. 1972 yılının sonunda, Kabus sadece Sultan olmakla kalmayıp başbakan, Maliye bakanı, Savunma bakanı ve İçişleri Bakanı da oldu. 'Önemli günlerde balkonunun önüne ziyarete gelen halk kitlesine gümüş paralar fırlatan Sultan, bir devlet bütçesi kurmayı ve bunu kamulaştırmayı reddederken aşiret geleneklerine fazlasıyla bağlı kalıyordu. Kendisine bir keresinde bir soru sorulduğunda biraz rahatsız bir şekilde «Niçin yapayım, bu, yönetimimiz altındaki kişilerin büyük bir çoğunluğunun hiçbir şey anlayamayacağı teknik bir meseledir. Biz ülkenin yararına kararlar alıyoruz, cahil halkın bu konuda soru yöneltmemesi daha doğru olur...»' (46)

Onun bütün bu görevleri kısa bir zamanda yerine getirebileceğine şaşanlara şu cevap verilmelidir: bu görevler İngiliz yardımı altında yürütülmektedir, İngilizler Umman'ın gözle görülür meselelerinin ardından gizli bir hükümet yönetmektedirler. Bu durum bazen utanç verici olaylara yol açıyordu : Umman, Savunma bakanını (İngiliz), Filistin stratejisi ile ilgili Arap konferansına yollayamamıştı. Kabus bu durumlar karşısında o kadar ilgisizdi ki, 1971 ve 1972 yıllarında yılın iki ayını Avrupa'da tatilde geçiriyordu ve İngiliz patronlarına danışmak için ziyaretlerde bulunuyordu. (47) Umman halkının rejim değişikliği konusundaki tepkisi uzun süre belirsiz kalmadı. 1970 haziranındaki gerilla hareketleri, önderlerinin Matra'da bir eve yapılan polis baskını sonucu 18 Temmuzda tutuklanmasına rağmen esaslı bir etki yarattı. Umman ve Arap Körfezi Ulusal Demokratik Kurtuluş Cephesi (UAKUDKC) Örgütü yeraltı siyasi çalışmalarını sürdürdü ve Aralık 1971'de Dofar gerillalarıyla ortak cephe kurdular. Yabancı sermayenin birdenbire Umman'ı kaplamasının getirdiği sonuçlar halkı kızdırmaya başlamıştı, yılda yüzde 25 oranında enflasyon oluyordu, Umman kaynaklarının yabancı şirketlerin korsanlığına alet olması ve yabancı emeğin ülkeye aktarılması, 1971 Eylülünde Muskat ve Matra Şehirlerinde korkunç bir ayaklanmaya yol açtı. Ve 1 Eylül 1971'de Ummanlı işçiler Matra'daki UPG'ye saldırarak, Hintli ve Somalili işçilerin ithalini protesto ettiler. Binlerce işçi hava yollarını kapatarak, Çalışma Bakanı Şeyh Abdullah at-tay'ı protesto eden sloganlar attılar ve daha sonra Muskat'ın dört mil uzaklığındaki Kabus sarayına yürüdüler. Polis ve asker-

ler sarayı sardılar ve göstericileri dağıttılar. Acil durum ilân edildi ve ülke içinde ve dışında çarpışmalar durduruldu.

İç kesimde, muhalefet, İngilizler darbeyi tezgâhlar tezgâhlamaz başlamıştı. Ağustos 1970'de Fahud petrol yatağındaki işçiler greve başladılar. Sekiz saatlik iş günü, sendika kurma hakkı, daha fazla ücret ve Ummanlılarla yabancı işçiler arasında eşitlik talep ediyorlardı. Bölgede sopalarla devriye gezen işçiler, bölgedeki durumu kontrol etmek için grubuyla birlikte gezintiye çıkan tanınmış Teksaslı petrolcü Red Adair'i karşıladılar. (48) İç kesimdeki şehirlerde Nizva, Rostag ve İbri'de Umman tarihindeki ilk grevler patlak verdi ve tekrar Muskat'taki Jalali'de ve diğer bölgelerde hapishaneler dolmaya başladı. Ekonomik değişimler kaçınılmaz olarak yabancı şirketlerde çalışmakta olan inşaat işçilerinin siyasi bir nitelik kazanmasına yol açıyordu. Hükümetin yönettiği Ummanlı Kadınlar Birliği, kadınlar içindeki cehaletle savaşmak amacıyla kurulmuştu. Bu birlik, önderleri olan Avatef Arraimi, Umman toplumunda kadınların geleneksel durumlarını dile getiren tartışmalar başlatınca bastırıldı. (49) Yeni okul lardan yetişen Ummanlılar, eğitimleri nedeniyle hükümete muhalefet etmeye başlıyorlardı ve öğrenciler anti-emperyalist gösteriler yapmaya başladılar. Bu muhalefetler genellikle kendiliğindendi ve hemen bastırılıyordu, fakat buna rağmen Umman halkı üzerindeki kontrolü gevşetmek için rejime karşı çıkma dalgasını daha da yükseltiyordu. Umman İngiliz kontrolü altında kalmaya devam etti ve Al Bu Said uşak Hanedanlığı sürüp gitti.

Yeni rejimin iç meselelerinle karşılaştırılacak olursa dış ilişkilerin kurulması hayli kolay bir görevdi. Kabus kısa bir zamanda Körfezin diğer yöneticeleriyle ilişkiler kurdu ve Ekim 1971'de İran Şahı tarafından Persepolis Şenliklerine davet edildi. Dofar savaşından tedirgin olan Şah, karşı devrim çabalarına yardımcı olmak için ülkeye asker gönderdi ve Kasım 1972'de Körfezin ağzındaki bir Umman adasında askerlerini barındırma izni aldı. (50) Diğer sağ kanat Arap rejimleri de yeni değişimi memnuniyetle karşıladılar; Ürdün askeri danışmanlar yolladı; 1972'de Kabus Amman'ı ziyaret etti. Fakat bunlardan en önemlisi, hala Buraimi arazisi üzerinde hak iddia etmekte olan Suudî Arabistan ile ilişki kurmaktı. Suudilerin maaliyetini temin ettiği paralı askerler 1971 yılının başlarında ülkeye geldiler ve başlangıçta soğuk görünen diplomatik ilişkiden sonra Suudî Arabistan da Umman rejimini tanıdı. Aralık 1971'de Kabus Suudî Arabistan'ın başkenti Riyat'a bir ziyarette bulundu ve bu ziyaret sonucu Suudiler askeri yardım vaadettiler. Uzun vadede, Yemen Demokratik Halk Cumhuriyetinin doğu şehirlerine anlaşmalı bir saldırı planlanıyordu, amaç Dofar'daki kaynakların önüne geçilmesiydi.

Suudî Arabistan ile yapılan anlaşma, ABD ile daha sıkı bağların kurulması için varolan engelleri ortadan kaldırmıştı. ABD hükümeti Umman'da başrolün İngilizler tarafından oynanmasına göz yumuyordu, fakat büyük bir destek mevzi ele geçirdi. 1971 Haziranında Londra'ya yaptığı bir ziyarette Kabus, CIA temsilcileriyle görüşerek karşı devrim faaliyetine yardımcı olması için, Suudî Arabis-

tan kanalıyla ulaşacak olan 150 milyon doları kabul etti. Ekim 1971'de Kabus, yatında Mr. Robert Anderson'u ağırladı : Anderson, 1955 yılının 'Teksaslı' sıydı, 1957 - 61 yılları arasında hazine sekreterliği yaptı ve ABD hükümetiyle ilgili önemli bir paranın ve Amerikan özel sermayesinin has adamıydı. Anderson bizzat kendisi henüz UPK'de ve Wintershall (Wendel Philipps'den alınan da dahil olmak üzere) tarafından alınmamış olan kıyı ve iç alanlarda imtiyaz aldı. (51) Ayrıca bütün ülke çapında maden arama hakkı aldı ve Batı Avrupa ve Kuzey Amerika'da Kabus için düzenlenen diplomatik hizmet imzalandı. En önemlisi, Kabus'un ABD - Umman avlanma firmasında yüzde 51 hisse olarak 2 milyon £ yatırım yapmasıydı. Umman buna Charles Black yönetiminde bir firma olan Mardella İnternational ile katılacaktı. Charles Black film artisti Shirley Temple'ın kocasıydı. Blackde Anderson da Başkan Nikson'un arkadaşlarıydılar ve Muskat ve Wasington'daki askeri görevlilere göre 'avlanma' donanmasının, ABD'nin Umman kıyısının 1 000 mil açığında deniz alanında nezaret kurmasını gizleyen bir girişimdi. (52)

İngilizler Sultanlıktaki yerlerini muhafaza ederlerken, Arap Birliği ve ABD'ki bu iki ülke yıllardır Umman'daki İngiliz sömürgeciliğini mahkûm etmişlerdi, eski tavırlarını bir kenara bıraktılar. Bu durumun sorumluluğu başlıca Arap devletlerine aitti, YDHC dışındaki bütün Arap ülkeleri Umman'ın Arap Birliğine katılmasına karar verdiler. (53) Bu iş de sonuçlandıktan sonra Eylül 1971'de, Birleşmiş Milletler de bir mesele çıkarma-

dı. Fakat Umman şimdi bağımsızlığın bazı kırıntılarına sahip olmasına rağmen, vahşi ve gecikmiş bir modernleşmeye tabi tutulmuştu ve bir İngiliz sömürgesi olarak kaldı. Bu ülkede ekonomi ve devlet üzerindeki yabancı kontrolü halkın menfaatlerine ters düşüyordu. Bu sırada, merkezi Dofar'da bulunan devrimci hareket ülkeye değişik bir yol çizmenin hazırlığı içindeydi.

NOTLAR :

1. 1970 yılına kadar resmi olarak 'Umman ve Muskat' diye bilinen ülkeyi bölüm boyunca 'Umman' olarak kullandım. Ülkenin yirminci yüzyıl öncesi tarihi için bkz. S.B. Miles'in, **İran Körfezi Ülkeleri ve Aşiretleri,** Londra, 1919, ve A. Wilson, **İran Körfezi,** Londra, 1928.

2. Bkz. J. C. Wilkinson, «Umman Devletinin Kökleri», Derek Hopwood ed., **Arabian Peninsula.** hareketi destekleyenler İmam'ın demokratik bir şekilde seçilmiş olan bir halk önderi olduğunu iddia ediyorlardı. Bu anti-emperyalist bir duygudan öteye birşey değildi ve yirminci yüzyılda, ondokuzuncu yüzyılda olduğunda daha geçerli sayılmazdı.

3. Bkz. R. D. Bathurst, 'Deniz Ticareti ve Imamlık Hükümeti, Umman'ın 1928'e kadarki Tarihinde İki Ana Konu', Hopwood, ed., aynı yerde. Ayrıca bkz. G. F. Hourani, **Hint Okyanusunda Arapların Deniz Seferi,** Princeton, 1951.

4. J. R. Welsted, **Arabistan'da Geziler,** Cilt 1, Londra, 1838, s. 125. Bilindiği gibi bir İngiliz deniz subayı olan Welsted, Yeşil Dağı ziyaret eden ilk Avrupalı idi.

, 5. İngiltere hem idealizmden, hem de maddi menfaatten dolayı, 1830'dan sonra köle **ticaretini** engelledi, fakat Arap sömürgelerinde köle **sahipliğinin** devamına izin verdi. 1960'larda Umman'daki ve Güney Yemen'deki yöneticiler köle sahibiydiler. İngilizler bu duruma aldırmıyorlardı; 'komünistler' onları daha yakından ilgilendiriyordu. Doğu Afrika'da Umman köle ticaretinin durdurulması ardında gizlenen ekonomik girişim için bkz. Richard D. Wolff, 'İngiliz emperyalizmi ve Doğu Afrika Köle Ticareti', **Science and Society,** Kış 1972.

6. Umman imparatorluğu İngilizler tarafından 1961 Canning ödülü altında bölündü. Zanzibar Umman'a yıllık olarak 40 000 Maria Theressa doları ödüyordu, fakat bu ödemeyi uzun bir süre sürdüremedi ve Hindistan devreye girdi. Başlangıçta yılda 6 000 £'du fakat 1967'de 1,5£ oldu. Zanzibar bir İngiliz himayesi haline geldi (1891), ve 1964'de, bağımsızlıktan kısa bir süre sonra bir milli devrim Zanzibar Sultanı Al bu Said'i ve yönetici Arapları devirdi. Zanzibar devriminin Umman üzerinde olumsuz bir etkisi oldu. Burada geleneksel Afrika aleyhtarı tavırlar sürüp gitti. Fakat az bir eğitimle Ummanlıların Ummanı'na geri dönüşe yol açtı.

7. Bu dönem için en iyi kaynak R.G. Laden, **1856'dan Buyana Umman,** Princeton, 1967.

8. Andre Gunder Frank'ın «Gerikalmışlığın Kalkınması»nda, Monthly Review, Eylül 1966 geri kalmışlık teorisi gerçekten Umman'a uygun düşmektedir; endüstri öncesi kapitalizmin ne

kadar zor olursa olsun nasıl modern kapitalizme dönüştüğü anlatılmaktadır.

9. Avrupalı yazarlar, üçüncü dünyadaki militan dini hareketleri 'geleneksel' olarak değerlendiriyorlar. Gerçekte bunlar genellikle **modern** tepkilerdir. Bu tepkiler, yabancı kültür ve ekonomik sistemin korkunç sonuçlarını hedef almaktadır. Dini inançlara sahip militanlara bir çözüm getirmese de çarpıtılmış bir anti-emperyalist harekettir.

10. Landen, aynı yerde, s. 227.

11. Landen, aynı yerde, s. 224 n, şöyle yazıyor : «... 1890'ların bütün bilgeleri Muskat Sultanının yönettiği de dahil olmak üzere bütün Körfez eyaletlerinin anlaşmalarda açıklıkla belirlenmiş olmasa dahi gerçekte tam birer İngiliz himayeleri olduklarını savunurlar. İngilizlerin sömürge yönetimlerini anlaşmalarda formüle etmemelerinin nedeni bunun Fransızlar için gereksiz bir provakosyon olabileceğiydi. Hindistan'daki İngiliz yetkilileri, bağımlılık ilişkilerinin formüle edilmesi konusunda israr ediyorlardı, İngiltere Dışişleri Sekreteri Lord Salisbury, daha geniş bir dünya görüşüne sahipti. Bkz. B.C. Busch, **İngiltere ve İran Körfezi, : 1894 - 1914**, Universitey of California Press, 1967, bu sırada Körfezdeki emperyalist rekabet için ve bunun mahalli sonuçları için bu kitaptan yararlanılabilir.

12. Landen, aynı yerde, s. 267.

13. Sib Anlaşması metni için bkz. Davin Holden, **Elveda Arabistan**, 1956, Londra, s. 249 - 50.

14. **Observer**, 16 Ağustos 1970.

15. Holden a g e, s. 236.

16. H. Boustead, **Sabah Rüzgârı,** Londra, 1971, s. 219. Bostead, Sudan ve Hadramot'ta sömürge yöneticiliği yapmıştır, gençliğinde 1919 yılında Kafkaslar'da Denikin İngiliz Yanlısı Beyaz saldırısına katılmıştır.

17. Boustead, a g e, s. 236.

18. Aynı yerde, 223.

19. Aynı yerde, 222.

20. BBC'nin Brian Barran ile 1966 yılında yaptığı mülakat.

21. P. S. Allfree, **Ummanlı Savaş Ağaları,** Londra, 1967, s. 164.

22. Aynı yerde s. 161.

23. Yazarın Halk Kurtuluş Ordusunun eğitim kampında, Şubat 1970 yılında Amir Ali ile ile yaptığı mülakat.

24. **The Times,** 3 Ağustos, 1970.

25. İngiltere ve Umman bir 'Dostluk, Ticaret ve Denizcilik Anlaşması' imzalamışlardı. Anlaşma Seri No. 44, (1952) Karşı devrimci anlaşma 1958'-deki mektupların gidip gelmesiydi. Bu mektup meselesi halk tarafından bilinmeyen başka bir anlaşma yoluydu. İngiliz KHK'nin durumunu yaratan temel, Umman'da 1934 ve 1947 yıllarında yapılan iki 'sivil havacılık' anlaşmasına dayanıyordu. Bu anlaşmalardan ilki, İngilizlere, Umman'da hava alanları ve hava hizmetleri kurma hakkı tanıyordu. İngilizlerin cevaplarını içeren mektuplar ele geçirilememiştir fakat Sultan'ın cevaplarından bir tanesinde şöyle denmektedir : «Hükümetiniz hizmetinde çalıştırılan askeri hava araçlarının, semalarımızdan istediği şekilde yararlanmada ve varolan nimetlerden faydalanmada öncelikle hak

sahibi olmasına izin veriyorum.» 1947 anlaşmasının metni ise **State Papers**'dadır, Cilt 147, s. 928. Umman'ın 1798'den 1970'e kadar imzaladığı bütün anlaşmaların tam bir listesi Jachim D;ster'in, aşağıdaki eserinde mevcuttur : «Die Völkerrechtlichen Verträge des Sultanats Oman», **Verfassung und Recht in Ubersee, Hamburg**, No. 3, 1971.

26. Savunma Bakanlığındaki alt Çalışma ba-

26. Savunma Bakanlığındaki alt çalışma ba-
1970.

27. James Moris, **Umman'da Sultan**, Londra, 1957, s. 132. Buraimi buhranı için bkz. Holden, a g e, Bölüm 15. İngilizlerin durumunun tanıtılması J.B. Kelly'nin **Doğu Arap Sınırları**, Londra, 1964 adlı kitabında bulunur.

28. Çoğu emperyalistler tarafından saptırılmış olmasına rağmen, Yeşil Dağ isyanı konusundaki İngiliz görüşlerinin bir kısmı ortaya çıkmıştır : P.S. Allfree, **Ummanlı Savaş Ağaları**, Londra, 1967; A. Shepherd, Arap **Maceraları**, Londra, 1961. Colonel de C. Smiley, 'Muskat ve Umman', **Royal United - Services İnstitution Journal**, Şubat, 1960. Daha sonra Kuzey Yemen aktif bir karşı - devrimci olarak çarpışan Smiley 1958'de Sultan'ın ordusunun başına geçti. Bu dönemde Umman'ın durumu, **al-Horia**, Beyrut, 20 Temmuz 1970'de bulunabilir. **Kameronlular Tarihi'nde**, Cilt 4., John Baynes, Londra, 1971 s. 102-126'da 1957'deki kampanyanın bir kısmı verilmektedir. Bu müfrezenin müdahelesinden sonra Sultan Said yüksek rütbeli subaylardan birine teşekkür ederken şöyle yazıyordu : «Muskat Sultanları, İngiltere Majestelerinin silahlı kuvvetlerinin iyi geleneğinin uzun bir süre

tecrübesini yapmışlardır ve şahsen ben daima bu geleneği takdir etmişimdir. Görünüş, ruh ve genel tavır olarak İngiliz askerleri halk arasında kısa zamanda sempati kazanmışlardır...» a g e, s. 117.

29. Morris, a g e, Sultan'ın çöllerin ötesindeki selahiyeti hakkındaki güzel bir eser yazmıştır.

30. Philip Warner, **Özel Hava Servisi**, Londra, 1971, ÖHS'nin rolünü kutluyor s. 209-221. ÖHS, 1960'larda eğitim talimleri için Umman'a geri dönüyorlar ve Radian'a (s. 197-9) ve Dofar'a (s. 336, 346) yollanıyorlar. Ayrıca bkz. Philip Darby, **Süveyş'in Doğusunda İngiliz Savunma Siyaseti 1947-1968**, Londra 1973, s. 130-133. Bu kitap İngilizlerin Umman müdahelesindeki askeri hesaplarını ima etmektedir. 1957 kampanyası sırasında İngilizler ABD'nin düşmanca bir siyaset izlemelerinden korkuyorlardı. O sırada Başbakan olan Macmillan, Eisenhower'i Umman harekatlarının her iki tarafın menfaati açısından da haklı gösterilebilecek nitelikte olduğu konusunda ikna etmek için çok çaba gösterdi. Bkz. **Fırtınayı Arttır**, Harold Macmillan, Londra, 1971, s. 270-277.

31. İngilizler daha sonra İmamcıları, Dara'daki buhar gemisini havaya uçurmakla suçlamalarına rağmen, İmamcılar daima bu trajik ve şüpheli olayda hiçbir sorumlulukları olmadığını söylemişlerdir. Bombay ile Basra yolu üzerinde bulunan Dara, 1 Nisan 1961 sabahı bir patlama sonucu batmıştı. Büyük bir fırtınadan dolayı bir gün önce hareket eden gemi Dubai'ye dönüyordu. Gemi hızla hareket ederken kıyıda hala gümrük memurları bulunuyordu. Resmi iddialara göre

Körfezde ölüm çanı çalmıştı. 'Dara'nın çok sayıda yolcusu olduğu doğru değildir' (The Times, 19 Mart 1962). Resmi açıklamaya göre, toplam 820 kişiden 236'sı boğulmuştu. (The Times, 21 Nisan 1962).

32. Umman Devletinden olduğunu gösteren pulları bastırması cehaletini gösteren bir kanıttı. Gerçekte Londra'da basılan bu pullar, İmam Arap Birliği yanlısı ülkeler tarafından dağıtılıyordu. İmam bu basılan pullardan, pulları orijinal ve belgesel bulan kolleksiyoncular sayesinde hatırı sayılır derecede büyük bir gelir elde etti. İmam çiçekler, spor, çıplak kadın ve diğer konularla da ilgili olarak pul bastırdı. ABD'de yayınlanan Arap Pulları Kataloğu, bunları Umman Devleti, Dofar Devleti ve Yemen Krallığı pulları diye yayınlıyordu. Çok geniş bir pazarları olduğuna inanılıyordu. Avrupa ve ABD'de 40-50 milyon civarında kolleksiyoncu vardı.

33. Genel Sekreterliğin Özel Temsilcisinin Umman Gezisi Raporu, BM Belgesi A/5562.

34. Yazarın Talal Saad ve Said Seif ile yaptığı mülakât, New Left Review, No. 66 Mart-Nisan 1971, s. 57. Said Sief konuşuyor.

35. Daily Telegraph (24 Nisan 1970), şöyle bir imada bulunuyordu: «Eğer Çinlilerin yönetimindeki ayaklanma güney eyaletlerinde bastırılamazsa, Sultan ülkesini terkedip Avrupa'da yaşayacak. «18 Temmuz 1970 tarihli Ekonomist,» çok geç olmadan yerine başkasının geçmesi için, Sultanı ikna etmeleri» hususunda İngiliz Hükümetine uyarıda bulunuyordu.

36. Shakhbut, Abu Dabinin tutucu bir yöne-

ticisi idi ve 1965 yılında İngilizler tarafından devrilmişti.

37. Said bin Timur, 19 Ekim 1972 yılında Londra'da öldü. Son iki yılını Londra'da bir otel odasında köleleri ve renkli televizyonunun arasında geçirmişti. The Times (23 Ekim 1972) önden şöyle bahsediyordu : «Mutsuz, çok dindar, yorgun ve halkının mdoern düşünce ve gelişmelerden uzak kalmasına dikkat eden birisi.»

38. Financial Times, 27 Temmuz 1970.

39. Guardian, 27 Temmuz 1970.

40. The Times, 27 Temmuz 1970.

41. The Times, 1 Ağustos 1970.

42. Arthur Chesvorth, Daily Express'de, Wembley'deki Çay partisine veya Derby gününe benziyor diyordu.

43. Petrolün fışkırması için petrol damarlarına tazyikli hava veriliyordu. Kuyu açılınca başlangıçta petrol tabii olarak kendiliğinden fışkırıyordu.

44. Le Commerce du Levant, 17 Ekim 1970.

45. Financial Times, 17 Kasım 1972, Umman hakkında özel ilave.

46. Le Monde, 30-1 Mayıs 1971. Tarığın görüşleri için Frankfurte Allgeimeine Zeeitung'a (3 Ocak 1972) bakınız.

47. 1971 yılında darbeden sonra Londra'ya ilk gelişinde gazetecilerle görüştü, daha sonra muhtemelen Muscatta durumun kötüleşmesi yüzünden bunu yapmayı reddetti.

48. Alevler, Yibal kuyusunda 450 feet'e kadar yükseliyordu. Bu da UPK Kurumuna günde 50.000 dolara patlıyordu.

49. Saut ath Thavra, İAKHKC'nin haftalık dergisi, No. 27. 20 Kasım 1972.

50. Umm al-Ghanem adası 800 mil kare olup, Ummana ait olan Ras Massandan burnuna yakın bir yerdeydi. 1973 yılında İran askerleri Dofar'a gönderilince, Hallaniyah'ın Kuria Muria adasında üs kurmalarına izin verilmişti. Beş adalık bir grup olan Kuria Muria doğudan batıya 50 millik bir alana yayılmış olup, 1854'den 1967'ye kadar İngiliz yönetimi altındaydı. Güney Yemen bağımsızlığına kavuştuktan sonra adalar üzerinde hak iddia ettiyse de İngilizler bunları Umman Sultanlığına verdiler. Tahminen 100 kişilik nüfusu ile Hallaniyah, üzerinde insan yaşıyan tek ada idi.

51. Philipps kısa zamanda Umman'daki kayıplarını telafi ederek Haiti'nin kara bölgesinde ve denizlerinde imtiyaz kazandı, tarihte ilk defa böylesine bir imtiyaz veriliyordu. Sultanın eski bir taraftarı idi ve iki kitap yazmıştı. (Umman : Bir Tarih, Londra, 1967 ve **Bilinmeyen Umman,** Londra, 1966). Bu kitaplarında Al bu Said Hanedanına övgüler yağdırıyordu. Philipps Umman'a ilk olarak bir arkeolog olarak gelmişti ve Dofar'daki kazılara önderlik etmişti, kendisine Dofar'da petrol arama imtiyazı verildi, daha sonra da Said bin Timur kendisinin bu imtiyazını güney kıyılarına kadar genişletti. Richard O'Conor'un **Pterol Baronları** adlı kitabında (Londra, 1972, s. 357) 'Wendell Philipps muhakka ki her devrin şampiyonudur...' 'Gerçekten de ticaretle zengin olan tek Arap taraflısıdır' diyor.

52. Bkz. 'Nikson casusları altetmek için balığa çıkıyor', **Evening Standard,** 27 Mart 1972. Ay-

rıca bkz. **Financial Times,** 4 Şubat 1972. Yazar **Ramparts** dergisinde bu çaba ile ilgili bir makale yazarken Black onun bu rolüne karşı çıktı : «Biz balık avlarız ama Rampartlar gibi değil, onlar sadece dedikodu avlarlar» diyordu. **San Francisco Chronicle** başyazarlarından Herb Caen **(San Francisco Chronicle,** 28 Eylül 1972) ABD parasının Suudî Arabistan ve EIA yoluyla nasıl ülkeye girdiği konusundaki ayrıntılı bilgi için bkz. «Umman Sultanını Kim Yönetiyor» **Economist Foreign Report,** 3 Şubat 1972.

53. İmam üzerinde zorla uygulanmaya çalışılan maddeler konusunda anlaşmayı reddetti ve Suudî Arabistan'daki sürgünden dönmedi; fakat Umman'ın iç kesiminin geleneksel menfaatleri yeni rejimde iyi bir şekilde temsil ediliyordu ve Suudî Arabistan'ın yeni Umman elçisi 1954 yılındaki İmam'ın kuzeniydi.

İKİNCİ BÖLÜM

DOFAR'DA GERİLLA SAVAŞI

Batı Dofar'da Komünist İsyancıları Destekleyenler! Sultan'ın Silahlı Kuvvetleri Sizi Uyarır.

Sarfiet dağlarında önemli ve kuvvetle savunulan bir üs kurduk. Bu sayede Sarfeet'in kaplıcalarını kontrol edebiliyoruz. Askerlerimiz ve ordu birliklerimiz dürst ve güvenilirdirler; onları Batı bölgesindeki bütün komünistleri öldürmeleri emredildi ve onlar da bu emri uygulayacaklar.

Akut'taki son bombardımanı hatırlayacaksınız. Şimdi sıra size ve sizin bıraktığınız mermileri halletmeye geldi. Batı'da katlettiğiniz masum insanları hatırlayın. Her birinin karşılığında sizden birçoğu ölecek.

Gelecek savaşların küçük saldırıları halini alacağı veya keşif seferleri olacağını düşünerek gözlerinizi gerçeğe kapamayın. Savaşımız topyekûn ve merhametsiz olacak ve ölüm korkusu liderle-

rinizin kalbini kaplayacak. Dofar'ın doğu bölgesinde birkaç ay önce yaptığımız operasyonları hatırlayın. Bu operasyonlar sırasında yüzlerce komünisti öldürdük ve barışsever siviller bize gelip yıkıcı dinsizlerin saklandığı yerleri gösterince örneğin; Durjat vadisi gibi büyük alanları kontrolümüz altına aldık. Bu kişiler günahkâr oldukları, İslâmı ve kutsal olan herşeyi reddettikleri için, aynen şimdi batı Dofar'da yaptıkları gibi orada da barışsever sivillerle çatıştılar. Ve dinsizler, şimdi de sizin sıranız geldi. Askeri uçaklar, toplar ve otomatik silâhlar sizi avlamaya çıktılar. Sokulduğunuz her yerde size gereken ders verilecek ve sonunda hepiniz öldürüleceksiniz.

Malzeme ve yiyeceğiniz azalıyor. Yakında hepsi bitecek. Bütün ikmal yollarınızı kesen silahlı kuvvetlerimize şükürler olsun. Yakında açlık ve susuzluktan öleceksiniz. Ölüm yaklaşıyor, daha fazla ızdırap ve imhayı önlemek için tek bir yolunuz var : Bizim birliklerimize katılın ve Allahsız komünizme ilelebet arkanızı çevirin. Size para, yiyecek ve su vereceğiz. Tekrar İslâmiyet bayrağının altında ve ülkemizi geri kalmışlıktan kurtarıp Kültüre, medeniyete, ilerlemeye ve daha iyi bir yaşantıay kavuşturan Sultan Kabus'un himayesi altında yaşayabileceksiniz. Makul olun ve doğru yolu seçin. Kabus'un himayesinde şerefli bir yaşam mı, Allahsız komünizmle birlikte ölüp yok olmak mı ?

İSLAM YOLUMUZ — ÖZGÜRLÜK HEDEFİMİZ

(USHK uçaklarının Batı Dofar'a attıkları sayfalardan, 1973)

Tropikal Arabistan

Umman Sultanlığının Güney eyaleti olan Dofar, Arap yarımadasının diğer bölgelerinden iklim ve insan bakımından farklı bir karakter gösterir. (1) Arap yarımadasının güney bölgesinde, Güney batı uçta Aden'in ve kuzey doğuda Muskat'ın arasında kalan tropik bir alandır. Bir taraftan güney Yemen'in Mahra eyaleti, diğer taraftan da 500 mil genişlikteki Jaddat al-Harasi çölüyle Umman'dan ayrılır. Dofar, Yemen sınırında Kurui Muria limanında Ras Darbat Aliye kadar uzanan 200 millik kıyı boyuyla yaklaşık olarak 38 bin mil karelik alanı kapsar. Kıyıdaki dağ sırası 4.500 feet'e kadar yükselir. Mayıs ve Eylül ayları sırasında muson yağmurları yağar. Dofar'a düşen yıllık yağış miktarı ortalama olarak 125 cm.'dir. Oysa bölgenin iki yanına düşen ortalama yağış miktarı ise 7,5 cm.'dir.

Dofar'ın nispeten yoğun yağışı, dağlarda bir tropik orman oluşturur ve dağlar Suudî Arabistan'a kadar uzanan Barren çölünde incelerek bitmeden önce içerden 40 mile kadar uzanan bir sebze alanı meydana getirir. Dofar'ın bu yeşil şeritle, dağlarda ve kıyı düzlüklerinde yaşayan nüfusu 150.000 kadardır. Bunların en önemlisi Dhofar'ın ortasında 40 mil uzunlukta ve 10 mil genişlikteki Jerbaib düzlüğüdür. Başşehir Salala, al Husn köylerine, hapishane mahalline ve Sultan'ın sarayına ve bir KHK havaalanının bağlı olduğu Umm al-Qawarif askeri üssüne komşu olarak' burada kurulmuştur. Doğuya doğru Mirbat, Taqa ve Sadh şehirleri uzanırken Batıda, Dofar'ın yegane tabii liman şehri Daysut ve Bakhyut bulunur.

Dofar'ın ekonomik ve etnik farklılıkları büyük ölçüde sahil ve dağ arasındaki farklara bağlıdır. Sahilde esas faaliyetler balıkçılık, tarım ve ticarettir. Dağlarda ekonominin temeli küçük miktarda tarımla kır çiftçiliğine - özellikle inek fakat keçi ve deve de vardır. - dayanır. Tropikal dağlarda yabanî meyveler (demir, hindi, incir, nar) bulunur. Geçmiş yüzyıllarda Dofar dağları Hindistan ve Akdeniz bölgesinin tütsü üreten esas yeriydi. (2) Düzlük ve bayır alanlarının birbirlerine bazı kısıtlı etkileri vardır: Dağ halkı tütsü Hindistan'da manda sütünün yağını eritip kaynatarak yapılan sadeyağ) ve yiyecek maddeleri (pirinç, çay, şeker, sebze) ve kumaş gibi basit işlenmiş mallarla alet ticareti yapardı. Dofar'ın bir özelliği de, Muson yağmurları aylarında, samanla beslenmesi gereken sığırların kıyı boyunda yakalanan kuru sardalyayla beslenmeleri ve iç kısımlardaki oyukların ve kulübelerin her tarafında çürümüş balık kokusunun yayılmasıdır. (3)

Dofar uzak geçmişinde tütsü ihracatıyla başlı başına Akdenizle ticaret yapmışken, yakın yüzyıllardaki ana ticaret bağları Hindistan, özellikle Bombay'la olmuştur. Bu şehirden özellikle pirinç ve kumaş ithal edilmiş ve Hintli tacirler Dofar'ın ticaretini idare etmişlerdir. Muscat ve Aden'le de bazı alış-verişler olmuştur. Bu bağlar Dofar'ın nüfusunda bir takım ırksal grupları kapsayan etnik niteliğini etkiledi. Asıl yerlilerin torunları, kısa, koyu renkli, görünüşleri Seylanlılara veya Etyopyalılara ve Hadramut ve Mahra bölgesindeki yakın coğrafi komşularına benzeyen insanlardır. Tütsü ticareti geleneksel olarak, ülkesinden kervanlar

geçen ve Dofar'daki malları yerinden almağa gelen Hadrami muhacirlerinin elindeydi. 19. yüzyılda ülkeyi beraberlerinde Afrika'dan bugün kıyı nüfusunun müstakil bir kısmını oluşturan siyah köleleri getiren Umman'lı Araplar yönetmişlerdi. Diğer ticaret grupları, İranlı ve Hintliler 20. yy.'da yerleştiler.

Nüfusun büyük çoğunluğu asıl Dofarlıların torunlarıdır, kırda ve dağlarda ikamet ederler. Umman nüfusunun geri kalan kısmından ayrılıkları; Sünni olmayan İbadilere zıt olarak Şafi Sünni Müslümanlar olmalarıdır. Fakat Dofar'da İslâmiyete bağlılık Arap tarihinden ayrı kaldığı ve Muhammed'in, yenisini getirmek istediği islâmiyet öncesi dinin kalıntılarını muhafaza ettiği için, nispeten zayıftır. Birçok kabile mensubu İslââmiyeti, sadece kıyı şehirlerini ziyaret ederken uygularlar, fakat dağlarda İslâmiyet öncesi ayinler yapılır. Kötü ruhları dualarla yok etme, hayvan kurban etme, sütü teşvik etmek için ineklerin vajinasını üflemenin yanı sıra bitki ve hayvanlarla ilgili pek çok sayıda tabu da dine dahildir. Örneğin Qara aşireti, eşekleri nakliyede kullanmayı veya sırtlan, tilki, kuş, tavuk veya yumurta yemeyi kabul etmezler. Kabile mensubu birçok kadın ve erkek, muskalar, özel yüzükler ve diğer tılsımlı şeyleri takarlar. Yüz ve vücut işaretleri önemli bir rol oynar.

Bu Araplık öncesi dini kültürü muhafaza etmelerine ilâveten Yerli Dofarlılar, Arapçanın yayılmasından önce bütün güney Arabistan'da hakim olan bir lisanla konuşurlar. Bu lisan Arapça'ya çok benzer ve Kuzey ve Güney Yemen'deki ya-

zıtlarda bulunan Araplık-önceki Himyarite'nin devamıdır. Asıl karakteristiği Gal dilinde (Llewellyn) de olduğu gibi yandaki sessiz «ll» harftir. Arapçadan daha şiddetli ses çıkarır fakat onunla birçok benzerlikleri vardır. Dağ lisanını konuşanlar Arapçayı nispeten daha kolay öğrenebilirler. Dağ lisanı hiçbir yerde kayda geçmemiştir ve esas edebi şekli epik şiir ve kamp ateşi etrafında söylenen şarkılardır. Gericilik ve «emperyalizm» gibi yeni olguları belirtmek için kullanılan bütün terimler Arapça'dan alınmıştır. (4) Dağ halkı bölgedeki kireç çukurlarında, basit çardaklarda, toprak kulübelerde ve muson dönemleri sırasında soğuk gecelere dayanabilmek için sürekli yanan ateşin etrafında açık havada uyurlar. Çoğunun sürekli bir meskeni olmakla birlikte kuru mevsimlerde yerleşik yaşantıyı terkederler. Çölün kıyısındaki aşiretler aksine tamamen göçebedirler. Dofar'a iki aşiret federasyonu hakimdir : Kathir ve Qara. Birincisi, Hadramutta aynı adı taşıyan bir aşiretten çıkmıştır ve Dofar'a 15. yüzyılda girdikleri söylenir; kıyıda, dağların kuzey yamaçlarında ve çöl kıyılarında ikamet edip, tarım ve tütsü toplamakla geçinirler.

Qara, Dofar'ın Jabal Qara diye bilinen orta dağlık bölgesine yerleşmiştir. Dofar'ın en zengin ve aristokrat kabilesidir. 9 asıl kısım ve 15 yan kabileden oluşur. Sabit liderleri yoktur. Muhtemelen islamiyetin gelmesinden önce, Güney Arabistan'ı fetheden Etyopyalı hıristiyanlardan gelmedirler ve o zamandan beri dillerini, adetlerini kabul ettirmişlerdir. Qara derebeylerine hizmet eden aşiretlerin dağınık durumuna el koyarak yönetimlerini

sürdürmüşlerdir. Qara sığırların, su kaynaklarının ve Dofar'daki tütsü ağaçlarının çoğunun sahibidir. Örneğin batı Dofar'da, Qaranın al Mashayekh ve Bait İssia kolları, Shahara ve Mahra aşiretlerine toprak kiralamıştır. Aynı yolla Qara, daha aşağı durumdaki aşiretlere de tütsü ağaçlarını kiralamıştır.

Dofar'ın Mahra aşiretleri, Güney Yemen'in sınır bölgesinde aynı adı taşıyan diğer kabilelerin bir devamıdır. Batahara kabilesi mensuplarını doğuya doğru iterek, yerlerini terkettirerek, bugün Kuria limanında kıyılarda yaşıyan fakir balıkçılar haline getirmişlerdir. Hasat zamanı doğuda tütsü toplayan Mahralılar, batıda çobanlık yaparlar. Bazıları da denizci ve balıkçı olarak sahilde yaşarlar. Dofar'ın uzak doğusunda daha küçük bir aşiret olan, Horasiler yaşar. Bunlar, karşılıklı olarak etkilendikleri Arap bedevilerinin bir çok adetlerini benimsemişlerdir.

Bu etnik bölünmeler, basit bir sosyal sistem içindeki sosyal türde bölünmelerle kesişir. Dofar toplumunda para esas olarak kol emeği ile kazanılır; sermaye birikimi yoktur, alet az kullanılır. Sosyal farklılaşmalar az olmakla birlikte gene de çalışanlar ve çalışmayanların emeğinden geçinenler olmak üzere ikiye ayrılmıştır. 2. kategoriyi tüccarlar, idareciler ve şeyhler oluşturur. Ülkenin emekçilerini de çobanlar, köleler, balıkçılar, çiftçiler ve rençberler teşkil eder. (5) Arapların Hz. Muhammed'den beri üzerinde hak talep ettikleri küçük Sada kastlığı, sınıf yapısının doruğudur. Arkasından Qara, Mahra ve Kathir aşiret mensubları gelir. Aristokrat aşiretlerin altında onlara itaat

eden, Shahara ve Botahara aşiretleri vardır. En altta Sultanın köleleri vardır. Aşiretler arası ilişkiler dikkatle planlanmıştır. Sığırlar fertlerden ziyade ailelere ait olmakla birlikte, sığır mülkiyeti hususunda yan aşiretler arasında önemli ihtilâflar vardır. Sosyal farklılıklar, düşük işlerin alt katlara yaptırılmasıyla ve evlenecek olan erkekten başlık parası talep edilerek kendinden daha üst tabakada bir kızla evlenmesinin engellenmesiyle korunur. (6)

Umman Sömürgeciliği

Dofar'ın yakın tarihi, bölgenin Umman Sultanlığına katılmasıyla birlikte, 19. y.y.'dan itibaren başlar. Ülkenin geçmişine ait sadece bazı bölümler bilinmektedir. Tütsü ticareti Dofar'ı Akdeniz'in, eski uygarlıklarına tanıtmıştır. İncil'de 10. Tekvirde bundan «Ophir» diye bahsedilir. Yemen'deki islamiyet öncesi Himyaritik krallığı, bu önemli ticareti kontrol edebilmek için Dofar'ı işgal etmiştir. Dofar'da islamiyet öncesine ait harabeler vardır. Fakat en geniş tarihi kalıntılar, Dofar'ın yerli sülale Minjuisler tarafından yönetildiği 11 12. y.y.'a ait olup, Salala yakınındaki al-balid kentinde bulunur. Hem bu çağdan önce hem de daha sonra Dofar Umman'a ve Yemen'e katılmıştı. 1285 yılında Marco Polo, o zamanlar Aden sultanlığı tarafından yönetilen ve 1325 yılında Arap gezgini İbn Batutanın da konakladığı Dulfar şehrini (al Balid) ziyaret etti. Hem Marco Polo hem de İbn Batuta, sonrandan durdurulan Hint atı ihracatı da dahil olmak üzere, önemli ticari faaliyetlerden söz etmektedirler. (7)

14 y.y.'da Hadrakout otonom krallığı, Dofar'ı açıkça kontrolü altına aldı. 16 ve 17. yüz yıllarda da Portekizliler ve Türkler, kıyı şehirlerini hakimiyetleri altına almak üzere başarısız teşebbüslerde bulundular. Bundan sonrasına ait kesin bilgi, Dofar'ı Salalanın başkenti yapan ve Salalayı 500 kölesi ile koruyan, köle sahibi bir korsan olan Seyid Muhammed bin Akilin dönemine, yani 1806 yılına aittir. Bir ara Napolyon'un yardımını almaya çalışan Seyyid Muhammed bin Akil, Muscat Sultanından yardım almaya çalışan Qara aşireti ile çatıştı. 1829'da Qaralılar Seyyid bin Muhammed'i katledince. Sultan Dofar'ı işgal etmek üzere kuvvet gönderdi. İşgal girişimi başarılamadı. Umman kuvvetleri geri çekildi ve Dofar'ı bir süre Seyyid Muhammed'in hapse attırdığı bir kadınla evlenen Hollandalı eski bir kamarot olan Abdullah Lloreyd yönetti. (9) Umman Sultanları daha sonra, Dofar'ın 19. y.y. boyunca kendilerine haraç ödediğini iddia ettilerse de, bunu kanıtlayacak bir durum yoktur. Dofar'daki Umman kontrolü ancak 1870 yıllarında Seyyid Fadıl bin Alevinin Dofar'ı tekrar ele geçirmesiyle sağlandı. Seyyit Fadıl bin Alevi 1852 yılında kovulana kadar Hindistan'da İngilizlere karşı faal olarak mücadele etmişti. Kısmen Hadrami sülalesine mensup olarak Arabistan'a geri döndü. Mekke'de bir süre kaldıktan sonra, 1875 yılında Salalaya yerleşti ve kabileler arasında arabulucu bir insan olarak kabul edildi. Durumunu sağlamlaştırabilmek için, Dofar'da yardım almak umuduyla Türk Hükümetine mektup yazdı. O sırada Türkler Bulgaristan'da Çarlık Rusyasıyla savaşmakla meşgul olduklarından çok az şey

yapabilecek durumdaydılar. 1879'da Umman'lı Dofar kabile mensupları Seyyit Fadıl'ı sürdüler ve eyalet Muscat Sultanı adına hareket eden bir valinin idaresi altına girdi. (10)

Sultanın Dofar'ı ilhak etmesi İngilizlerin sürekli desteği ile oldu. İngilizler, kendisini Muscat yakınındaki isyancı aşiretlere karşı desteklediler. Dofar'daki önemli aşiret liderleri bağımsızlık isterlerken, iki küçük grup da, daha ziyade Fadıl ve Muscat Sultanını istemekteydi. Geçerli olan kuvvetti ve 1880 ile 1883 yılında Umman ordusu, asıl Muscatlı kuvvetler de dahil olmak üzere, Qara aşiretinin ayaklanmasına rağmen, kıyı ovalarını ele geçirebildi. 1884-95'de İngiliz seyyahları olan Theodore Bent ve karısı Dofar'ın iç kısımlarını gezdiler. Bunlar buraya gelen ilk Arap veya İngiliz seyyahları olarak bilinirler. (11) Salala yakınında al Hafa'da oturan Vali Süleyman bin Suvaylinle karşılaştılar ve Dofar'da barışın hüküm sürdüğünü gördüler. Ama, onlar ayrılır ayrılmaz Süleyman'ın iki oğlunun öldürüldüğü ve Türk bayrağının Salala üzerinde dalgalandığı, benzeri görülmemiş büyüklükte bir ayaklanma patlak verdi.

Bu Dofar'a yapılan ilk doğrundan İngiliz müdahalesine yol açtı; iki gemi, Lawrence ve Cossack, Umman yönetimini yeniden kurmak ve bölgedeki İngiliz hakimiyetini tehdit edebilecek olan Türk nüfuzunu kırmak üzere gönderildi. Süleyman İngilizlerin desteği altında yeniden eski görevine getirildi ve yönetiminin esasını teşkil eden Dofar'ı yağmalama sistemini sağlamlaştırarak, yönetimini sürdürdü. Dofar'da yıllık zekât

taksidi, 5 deve için 1 Maria Theresa Doları, 10 sığır için 1 dolar ve 20 keçi için bir keçi idi. Bunun da çoğu mal olarak ödenir ve Bombay'da paraya çevrilirdi. 1895 yılına doğru Dofar Umman hazinesine 15.000 MT doları getiriyordu. Umman İngiliz sömürgesi iken Dofar'da Umman sömürgesiydi. Salaladaki Valinin görevi emperyalist sömürünün yağmacılığı sürdürmekti. Umman idaresi süresince Dofar asla tam olarak Sultanlıkla bütünleşmedi ve Dofar'ın sömürge durumu «Dofar'ın bağımsızlığı» başlığı altında Umman tarafından resmileştirildi.

Vali, kontrolünü aşiretler arasındaki ihtilaflar ve bölgenin kuşatılması şeklinde iki hususta birden yürütüyordu. Eğer bir aşiret vergilendirmeye direnirse vali diğer aşiretleri ayaklandırabilir ve onu bölgede gerekli olan kuru sardalyeden mahrum ederek, itaate mecbur edebilirdi. Aşiretlere çok ağır vergiler konmuştu ve aşiretler, Ummanın istibdadına çok kızıyorlardı. Fakat abluka ve kendi aralarındaki bölünmeler ve valinin aşiretleri cezalandırması, yönetimin sömürgeyi Ummanın idaresi altında tutmasını sağlıyordu.

Vali Süleyman 1907'de azledildi ve yerini Süleyman'ın Salalanın geri alınmasından sonra kendisine vekil tayin ettiği, eski bir köle olan Bakhit an Nubi aldı. Bakhit'in memuriyetinde bir çok ayaklanma görüldü ve 1916'da Sultan Timur bin Faysal durumu araştırmak üzere Salalaya gitti. Abdullah bin Süleyman adlı bir Dofarlı, vali olarak atandı ve eski vali Süleyman gibi 1921 yılındaki ölümünden sonra kendisinin yerini gene eski bir köle aldı. Muscat sultanları, aşiret reisleriyle

anlaşmalar imzalayarak, aşiret ayaklanmalarını durdurmaya çalıştılar, ama geleneksel yola bağlı kalınarak kuvvet yoluyla boyun eğdirme daha yaygındı.

1932'de Said bin Timur babasını tahttan indirince, Dofar'ı ziyaret etti ve 30 yıldan beri Dofa'ra vali olması gereken Hamid al Ghafariyi vali tayin etti. Müslüman ülkelerde gelenek olduğu üzere, yeni padişahın ziyaretini vergilendirme amacıyla toprak ve mülkiyetin tetkik ve tesbiti takip ederdi. 1932 teftişi de 1970 yılına kadarki vergilendirmelere esas teşkil etti. Sultan Said'in Dofar'daki yönetimi dış ülkelerden gelen iki tecavüz hariç eskisi gibi kaldı. II Dünya Savaşı sırasında, İngiliz KHK Dofarlıların daha da kendilerini ezen Ummanlı zalimlerin arkasında duran emperyalist gücü yakınlarına getirecek bir şekilde Salalada bir hava alanı inşa ettiler. Daha sonra 1948'de ilk UPK (Umman Petrollerini Kalkındırma grubu gelip petrol bulamadığı halde yerini ABD konsorsiyoma alınca, Dofar Şehir Hizmetleri Petrolü, 1957'de Marmulde grev ilan etti. Şehir Hizmetleri Servisi ve Richfield Petrol Şirketinden oluşan bu grup (konsorsium) ticareti yapılabilecek miktarda petrol bulunmadığını söyledi. 1962 yılında da imtiyazlarını yeni bir gruba, John W Mecom'un Pure Oil Firması ile birleşmesinden doğan gruba devretti. Bu grup da 1965 yılında Continental Oil Şirketine katıldı. Büyük şirketler tarafından Orta Doğu'nun dışına atlıyan bu bağımsız petrol şirketleri Dofar'da petrol bularak dengeyi sağlamak istediler ama nafile. 1965'de silahlı mücadelenin başlamasıyla faaliyetleri azaldı. Çatışmanın ilk

günlerinde bir petrol arama kamyonu gerillalar tarafından havaya uçuruldu. Dofar 1969'da tekrar UPK grubuna verildi. 1971'de ise ABD'ye yeniden yaklaşmanın bir ifadesi olarak tekrar Amerikan konsorsiyumuna verildi. (12)

Bu dış müdahaleler, Said bin Timurun Dofarda uygulamakta olduğu yönetimin karakterinin yanında çok önemsiz kalıyordu. Said Dofarlı bir kadınla evliydi ve ondan bir oğlu (Kabus) ve iki kızı vardı, 1958 yılından itibaren sürekli olarak Salala yakınındaki al Hasan sarayında yaşamıştı. Umman'ın tümünde uyguladığı insafsız rejim özellikle Dofar'da daha da korkunçtu. Çünkü hem kendisi Dofar'da yaşamaktaydı hem de Dofar bir sömürge olması nedeniyle Umman'ın geri kalan yerlerinden farklı bir muameleye maruz kalıyordu. Dofar'a giden yabancılar al Bu Said yönetimi efsanesini yarattılarsa da, Dofarlılar kendi ülkeleri hakkında yabancılardan farklı bir tecrübeye sahiptiler. (13) Salaladan Thamrite ordan da Muskat'a uzanan dağlar arasındaki askeri kara yolu ülkenin tek yolu idi. Sadece bir ilkokul vardı. Hiç bir tıbbi olanak yoktu. Şehirlerde bile su ve elektrik mevcut değildi. Yaygın kölecilik ve halkın korkunç sefaletinin yanı sıra, Dofar sürekli olarak bir seri yasaklamaların altında inliyordu.

«Sultanlığın bazı kullarının ülkenin geleneksel giysilerinden farklı giysiler giymete oldukları dikkatimizi çekmiştir. Herkesi, geleneksel milli giysileri giymeleri ve yabancı giysi kullanmamaları hususunda uyarırız. Her kim bu emre karşı gelirse hakkında kanuna takibata geçilecektir.» (14)

Dünyaya Said'in gözüyle bakan Said'in Sala-

dakı casusları halka zulmediyorlardı. Sigara içmelerine, bisiklete binmelerine, futbol oynamalarına, lokanta açmalarına, saçlarını kesmelerine, ayakkabı giymelerine ve radyoları olmasına izin verilmezdi. Göç kesinlikle yasaktı. İlâç ithal etmeye veya bisiklete binmeye yetkisi olan yegâne insan İranlı sahte doktor ve Sultanın adamı Ahmet Shofikti.

Jarbaib düzlüğündeki güçlü tarımsal zenginlik, dağlardaki sığırlar ve deniz zenginliğine rağmen, Dofar'ın ekonomisini destekleyecek veya gelişmesini sağlayacak hiç bir girişimde bulunulmezdi. Göç kesinlikle yasaktı. İlâç ithal etmeye riliyordu. Develer için de aynısı geçerliydi. Her on ineğin vergisi bir danaydı. Balıkçılık da benzer bir biçimde bastırılmıştı. Dofar'ın batı kısmında 1968 yılında özgürlüklerini kazanana kadar balıkçılar Rayhuyttaki valiye üç aylık avlanma mevsimi döneminde balık tutma hakkı için 120 rial ödemek zorundaydılar; ilâve her ay için 75 rial öderlerdi. Bu sadece sardalye avcılığını kapsardı. Diğer türden balık avcılığı ise gündelik olarak vergilendirilirdi. Vali veya adamı, kayıkların dönmesini beklerler, tutulan balığın bir kısmını keyfi olarak vergi niyetine alırlardı. (15) Diğer vergilerde aynı şekilde ezici idi. 1960 yılları sırasında, Dofar'daki ithal vergisi, ülkenin arta kalan kısımlarından % 300 daha yüksekti. Dofar ekonomisinin kaynatılmış tereyağı (ghee) ihracı da % 20 vergiye tabi idi.

Bu sistem çok geleneksel bir baskı biçimine dayanmaktaydı : Halkı dünyadan tecrit ederek, bütün ekonomik imkânları köstekleyerek ve aşı-

retler arasındaki sürtüşmeleri kızıştırarak Said, halkın kendisine itaat etmesini sağlamayı umuyordu. Fakat sistem kendi içindeki çelişkileri de taşıyordu. 1880 yılından itibaren fasit daire vergi-direnme-kuşatma-hükmetme-vergi olmak üzere sürüp gitti. Said'in aşiret entirikalarını Şeyhlerin hakimiyetini bastırmada kullanması, aşiretler arasındaki dengeyi alt üst etti, aşiret sistemini zayıflattı. En önemlisi de ezici yoksulluğun, Dofarlı erkekleri iş bulmak için körfeze göç etmeye zorlaması ve eyaletin ezilen sınıflarının başka bir rejim için dövüşmeleri gerçeğidir.

DOFAR KURTULUŞ CEPHESİ

1950 yıllarında petrolün gürültüsü körfezi kaplayınca, yüzlerce Dofarlı erkek, kara ve deniz yoluyla bu yeni keşfedilen iş kaynağına doğru göç ettiler. Özellikle sağlam dağlı fiziklerine uygun işleri aradılar. Aynı şekilde Suudî Arabistan'a göç eden Kuzey Yemenliler de inşaat işlerinde ve silahlı kuvvetlerde yoğundular. Bir ara Katar ve Kuveytteki polis kuvvetinin 1/4'ünden fazlası Dofar asıllıydı. Göçmen Dofarlılar mümkün olduğu zaman kazançlarının bir kısmını yurda gönderirler ve muson mevsiminde hasata yardım etmek üzere memlekete dönerlerdi.

Körfezdeki bu işçiler, İmam Galibin grubu ve Güney Yemen'de olduğu gibi Körfezde AMH (Arap Milliyetçi Hareketi) tarafından temsil edilen Nasırcı hareket gibi, siyasi hareketlerle temasa geçtiler. Aynı zamanda da, Dofardaki aşiret reisleri, İmamın Umman'ın iç kısımlarında Sultan Saide meydan okuduğunu farkederek, Suudî Arabistan-

la ve Damman'daki İmamcı genel merkezle temasa geçtiler. 1962'de AMH'nden bir grup Dofarlı, diğer sürgünlerle birleşip Dofar Kurtuluş Cephesini (Jabhet Tahrir Dofar) kurdular. Gizli bir örgüt oluşturdular ve cami yapmak, fakirlere yardım toplamak bahaneleri ile üye kaydettiler, malî imkân sağladılar ve Umman Sultanlığının içinde bir örgütün temellerini attılar. DKC liderleri arasındaki bazı Dofarlı milliyetçilerin hedefi, kendi bölgelerinin Umman idaresinden kurtulmasıydı. Aynı şekilde bağlı oldukları İmam da, Umman içinde ayrı bir devlet kurmak istiyordu. Körfezdeki AMH'nin ayrı bir görüşü vardı : Bunlar Kuveyt'teki AMH'nin sağ kanadı tarafından yönetilen Nasırcılardı, örgütün Lübnan ve Filistinli saflarında görülmeye başlayan sağ eğilimlere yavaş yavaş bulaştılar. Fakat Körfezdeki AMH, bütün Körfezdeki İngiliz emperyalizmi ve onun ajanlarına karşıydı ve açıkça düşmanlık göstermeseler bile, İmam hakkında da şüpheci idiler.

Gruplar arasında ayrılıklar olduğu şüphe götürmez olduğu halde, birlik kurmalarını sağlayacak faktörlerde vardı. En önemli faktör, Kuzeyde Eylül 1962 ve Güneyde Ekim 1963'de olmak üzere, her iki Yemende de devrimin gelişmesiydi. Bu Nasırcı olmayan Dofarlı liderlere, Nasırcıların silahlı mücadeleye hazır olduklarını gösterdi. 1964 yılında AMH'nin Dofar kolu DKC ile birleşti. AMH politik yetenekleri ve Mısır'la ilişkiyi sağladı, DKC'de teşkilâtı Dofara getirdi. Şimdi DKC adını taşıyan bu gruplar bir üçüncü grupla, SSK'nin Dofarlı askerleri arasında gelişi güzel düzenlenmiş hücreler grubu, Dofar askerleri örgütüyle, Suudî

Arabistan Ordusu ve Umman İzcileri ve Körfezdeki polis kuvvetleriyle birleşti.

DKC'ne giren AMH kadroları, devrimin gelecekteki stratejisi üzerine olan görüşlerini korudular fakat, pan Arap AMH ile olan bağlarını koparttılar ve silahlı mücadeleyi hazırlamak için kurulan 5 kişilik yürütme komitesine katıldılar. DKC'ne katılan bir başkası da, Bait Kathir aşiretinin reisi Musallim bin Nufl idi. Bin Nufla Sultan Said tarafından para veriliyordu. Fakat 1962'de Sultanın aleyhine döndü ve İmam ile Suudilerle ilişki kurdu. Suudî Arabistan'ın desteği ile Amerikan Petrol Arama grubu tarafından açılan petrol kuyuları, Bait Kathir bölgesindeydi. Musallim bin Nufl'un Umman sömürgeciliğinin kendisinden esirgediği zenginliklere el koymak istediği açıktı.

Mücadelenin başlangıç aşamasında terslikler oldu. BAC DKC'nin Kahire'de büro açmasına izin verdi. 1967 yılına kadar az bir destek de sağladı. Irak 1964'de 160 kadar kadroyu eğitti ve 1968'e kadar yardıma devam etti. Fakat cephe gerek duyduğu teçhizatı alabilmek için, kendi gücüne güvenmek zorundaydı. Nisan ve Mayıs 1965'de 60'dan fazla DKC militanı Muskat ve Salalada yakalandı. Mayısta bir İran deniz kontrol ekibi DKC ordusunun gemilerini körfeze doğru giderken yakaladı.

Bu zorluklar yüzünden Cephenin geri kalan militanları şehirlerden geri çekildi ve Dofar dağlarında DKC'nin birinci kongresini topladılar. Kongre I Haziran 1965'de Merkezi Dofarda Wadi al-Kabirde yapıldı. DKC'nin Kahire temsilcisi Yusuf Alevi ve son zamanlara kadar Körfezde bir petrol

kumpanyasında çalışan, Salalanın yerlisi olan, Muhammed Ahmed el-Ghassaninin de dahil olduğu 18 kişilik bir yürütme komitesi seçildi. Her iki militanın da DKC içinde 1964 öncesinde kurulmuş olan ve birbirleriyle çelişen iki ayrı grubu temsil etmelerine rağmen, derhal silahlı mücadeleyi başlatma kararı yüzünden aradaki ayrılıklar bastırılmış bulunuyordu. Bütün Arap dünyasına yayılan Nasırcılığın DKC'ni etkilediği sırada DKC'ne hükmeden Nasırcılık değil fakat aşiret adamları idi.

GERİLLA SAVAŞI BİRİNCİ AŞAMA : 1965-67

DKC'nin Dofarı kurtarma harekatı 1. Kongreden sonra 9 Haziran 1965 tarihinde Thamrid yolunun kuzey-batısında bir hükümet devriyesinin pusuya düşürülmesiyle başladı. DKC'nin ilk kurbanı bu pusuda öldürülen Said ar-Ruwai oldu. Bunu izleyen savaş en az üç aşama geçirdi. 1965-67 arasında olan ilk aşamada savaş Dofar'ın merkezi kısmında Salala Thamrit yolu civarında yoğundu ve esas olarak vur-kaç eylemlerinden oluşuyordu. 1967'den 1970'e kadar gerillalar Dofar'ın batı ve doğu bölgelerini kurtardılar ve Sultanın ordusunu Salalanın civarında ince bir kıyı bölgesine sürdüler. Üçüncü aşamada, 1970 yılının başında karşıdevrim saldırısının karşısında gerillalar mücadelelerini hızlandırdılar.

Gerillalar ilk aşamada küçük bir gruptular. SSK'nden kurtulmada, kendi bölgelerinin erişilmezliğine biraz güvendiler. DKC 1965 sonbaharında Taqa ve Mirbatta hükümet karakollarına saldırdı. 1966'da Salalanın kuzey-doğusundaki Nahiz,

Jardom ve Jarsis adlı üç vadide bir seri çarpışma patlak verdi. DKC Arzuqda ve yol yakınında birçok hükümet konvoyuna pusu kurdukları Merkezi Dofardaki Amut ve Hamrin vadilerinde üslenmişti. Daha büyük bir çarpışma ise, 1966 Temmuzunda DKC'nin iki adamını yitirdiği fakat 7 askeri aracı havaya uçurduğu 59 düşman askerini yaraladığı veya öldürdüğü, bir çok silah ele geçirdiği, Raydat al-Kalada oldu. Mart 1967'de yapılan bir yayın, DKC'nin askeri taktiklerini özetledi :

«Düşman silahlarını ele geçirmeli ve bunları Kurtuluş Ordusunun yeni birimlerinin silah ve donatımında kullanmalıdır. Kurtuluş savaşındaki hefimiz her zaman olduğu ve sonucu tahmin ve takdir ettiği savaşlara girişmemeliyiz.. Kardeşler, sömürgecilikle savaşımız uzun bir savaştır. Bu bir ölüm kalım savaşıdır. Halk savaşının ideal askeri taktikleri olan vur-kaç taktikleri benimsenmelidir.» DKC'nin bu ilk safhadaki en kayda değer operasyonu 26 Nisan 1966'da Said Bin Timur'a suikast girişimiydi. 1964'e kadar düzenli SSK, Dofar'ın dışında tutulmuştu ve Sultan diğer silahlı gruplara - kölelere; düzensiz askerlere veya askarislere; Jurbaib düzlüğünde Salala'nın kuzey doğusunda üslenmiş Dofar kuvvetlerine güveniyordu. (16) Bu sonuncusunun bir kısmı Ummanlılardı, fakat diğerleri Dofarlıydı ve bir DKC hücresini teşkil ediyorlardı. 1966 Nisanında Sultan Said Dofar'da istifa eden bir SSK komutanının, Binbaşı Mohammed Sakhi Raja adlı bir Pakistanlının veda partisine katıldı. Bölük teftişi sırasında Dofar'lı askerler Sultan'a ateş açtılar, onu yaralayıp rivayete göre

voyu yaralı Said'i selamete çıkarmak için hareket etti; fakat bugünden sonra hiç halk arasında görülmedi ve onun sarayında çalışan bazıları da dahil olmak üzere birçok Dofar'lı, özellikle İngilizler için ülkeyi yönetmede en yaygın yolun, emirlerini hayali bir sultan yoluyla uygulatma olduğu gerçeğinden giderek onun öldüğüne inandılar. (17)

Dofar halkının mücadeleye reaksiyonu önceleri tedbirliydi. İlk önce çarpışan aşiret mensupları körfezde çalışmış veya daha aşağı aşiretlerden gelmiş olan Dofar'lılardı.

Bütün Dofar aşiretleri, birkaç şeyh ve Sultan'dan maaş alan casusların dışında, Dofar'lılar olarak üzerlerindeki baskıyı hissediyorlardı. Fakat, bir gerilla lideri daha sonra silahlı mücadele çağrısına katılanlar al-Qara ve al Kathir'in ve hepsinden ziyade Sharara'nın en fakir fertleriydi diye açıklama yaptı. (18) Casus ve hükümet ajanları, devrimi bölmeğe çalıştılar ve zaman zaman, özellikle 1967 de gerillalar kendilerini savunma gereğini duydular. Diğer taraftan DKC ayaklanması ekndini her kabilenin üzerinde görerek önceki ayaklanmalardan kendini ayırdı. Cephenin ilk işlerinden birisi de aşiret bölgesi tarifini yerine oturtmak için Dofar'ı Doğu, Batı ve Orta olmak üzere üç coğrafi birime ayırmak oldu. (19)

Sultan ve İngilizler Dofar'daki SSK'nin sayısını, DKC kuvvetlerini hala 100'ün altında tahmin ettikleri halde, 1000'e çıkararak karşılık verdiler. Nisan 1966'daki suikast girişiminden sonra Sultan, Dofarlıları silahlı kuvvetlerinden uzaklaştırdı, fakat sadık Umman aşiretlerinden, Dofar'ın kıyı bölgesini kontrol etmek üzere acemi erler ge-

ve tahrip etme' çalışmalarında bazı başarılar kazandılar fakat isyankâr bölgelerin topyekûn cezalandırılması sadece Dofar ayaklanmasının kızışmasına yaradı. 1966 başlarında İngilizler, Salala'ya uyguladığı ekonomik ablukayı yeniden canlandırmaya çalışarak Salala'yı adeta dikenli telle kapadılar. 1968'de Aden'le ticari bağlar koptu. Bu tedbirler herkesin kızgınlığını ve aşiretler arası birlik duygusunu arttırdı : Dağ halkı kıyı ile ticaretin yasaklanmasından şikâyetçiydi ve pekçok Salala'lıyı lastik tekerleklere ve gelişigüzel sallara tutunarak deniz yoluyla kurtarılmış bölgelere kaçmaya zorladı. Bir diğer İngiliz siyaseti de DKC'nin ikmal hatlarını kesmekti. Suudî Arabistan'dan gelen karayolu 1966'dan beri kapalı görünüyordu ve silahları denizden getirmek daha da zordu. Esas kaynak UKC'nin Güney Yemen'den Dofar'a bol miktarda geçirebildiği düşmandan alınma silahlardı. Ekim 1966'da İngilizler Güney Yemen'den saldırdılar ve kıyı köyü Hauf'u kapattılar ve iddialarına göre Dofar kuvvetlerindeki yabancı bir başçavuş da dahil olmak üzere 22 Dofarlıyı yakaladılar. Fakat 1967'de silah sevkiyatı ve Güney Yemen'den gelen adam sayısının artması ve Güney Yemen'deki devrimin zaferiyle mücadele daha militan bir aşamaya ulaştı.

Gerilla Savaşı 2. Aşama 1968 - 70

1968 yılı mücadelenin hem politik hem askeri dönüşümüne tanık oldu. Son değişikliğin nedeni, SSK'nin Güney Yemen'den gelen ikmal yollarını kesmeye çalışmasıyla savaşın batı bölgesine kaymasıydı. Yine de bu askeri değişiklik o yılın politik gelişmelerinin yanında daha önemsiz ka-

lıyordu. 1968 Eylülünde Orta Dofar'da Hamrin'de toplanan DKC'nin 2. Kongresinde ayrılıkçılarla aşiret liderleri arasındaki mücadele yeniden patlak verdi. Bundan sonraki bölümde ayrıntılı bir şekilde açıklanacağı gibi, örgütün amacı körfezi, emperyalizmden kurtarmak ve adını Dofar Kurtuluş Cephesinden, İşgal Altındaki Arap Körfezi Halk Kurtuluş Cephesine çevirmekti. İAKHKC (20) 'bilimsel sosyalizmi kendisine yol gösteren ideoloji ilan etti ve kendisini, emperyalizm, yeni sömürgecilik ve bölgedeki oligarşik rejimlerle mücadele programına adadı.

Bu değişikliği birçok faktör etkiledi : Güney Yemen'deki UKC hükümetinin kurulması; Suudî Arabistan ve Mısır'ın aralarında anlaşmaya varmalarıyla Arap yarımadasının sağa kayması ve Suudilerin itiraz edilmeyen üstünlüklerinin onaylanması, Aden'den kaçan İngilizlerin körfezde yerleşmeleri; 1967 Haziran Savaşından sonra tüm Arap dünyasında AMH'nin radikalleşmesi hepsinden ziyade devrimci hareketin ilk iki yılın yetersiz lider ve politikasının değişmesi için kendi içinden gelen baskı.

Militanlar, 1967'de Ortadoğudaki uluslararası değişikliklerden şiddetle etkilendiler. İngilizlerin Aden'den geri çekilmesi, DKC'ne güneybatı yanlarında emin bir müttefik kazandırdı ve ilk defa yiyecek ve teçhizat temini sağlama bağlandı. DKC içindeki AMH ile Güney Yemen UKC'nin sol kanadı yakın müttefiktiler ve UKC solunun Hadramut ve Mahra'daki hakimiyeti de doğrudan bir yardım teşkil ediyordu. (21) Güney Yemen'in bağımsızlığından ve bundan sonra artık Güney Ye-

men'e ait olan Kuria Muria adalarını İngilizlerin Umman Sultanına vermesinden ve bunu izleyen aylarda Umman ve Suudî Arabistan kuvvetlerinin GYHC'nin (Güney Yemen Halk Cumhuriyeti) sınırlarında birbirlerini yoklamalarından sonra GYHC ve Umman Sultanlığı çatıştılar. Üstelik Suudiler esas olarak yayılmacı politikalarından ötürü DKC'ne yardım ederlerken 1967 Haziran İsrail savaşı ve Güney Yemen'de KDC'nin zaferi, Riyad'ı kesin olarak Sultan'ın ve İngilizlerin safına itti.

AMH'nin tüm Arap dünyasında radikalleşmesi Güney Yemen'deki AMH ve daha küçük çapta olmakla birlikte körfezdeki AMH kanalıyla ad Dofar'da kendini hissettirdi. Filistin Direnmesinin meydana çıkmasıyla şekillenen bu yöntem, DKC'nin içindeki güçlüklerle iç içe geçti. Haziran savaşından sonra Mısır'ın Suudî Arabistan'la aynı çigiye düşmesine ve yardımı durdurmasına rağmen diplomatik destek açısından Arap rejimlerine bel bağlanıldı. AMH, Mısır Ordusunu, İsrail'e karşı koyabilecek durumda görmüyordu ve Dofar'da da Said bin Timur'un isyancılarla görüşmeyi reddetmesinin getirdiği moral bozukluğuyla çeşitli zorluklar ve bölünmelerle karşılaşmıştı. Bir kurtarılmış bölgeyi donatma ve yönetme de ilk defa olarak politik sorunları ve DKC'nin kitle bağlarına ilişkin sorunları ortaya çıkardı. 2. Kongredeki ideolojik değişiklikler ve buna bağlı birçok kararlar dış değişikliklerle etkilenen bu iç radikalleşmenin sonucuydu. Bu politik değişiklik SSK'nin Dofarın batı eyaletlerine saldırısıyla aynı zamana rasladı. Hauf'e yapılan 1966 Ekim saldırısı ikmali durdu-

ramadı ve Hadramut ve Mahra'nın UKC'nin eline geçmesiyle de 1967 yılında durum daha da iyileşti. Buna karşı İngilizler, denize yakın küçük mevzilerle birlikte yerleşme bölgesinin kuzey kıyıları boyunca da bir dizi mevzi kurdular. Batı'da bu hattın merkezi Muskat alayından bir işgal kuvvetinin yerleştiği Madhabuttu (İngilizler DEFA olarak bilir). Madhabut'ta, Şagleet, Karet ve Januk'taki daha küçük mevzilerdeki SSK paralı askerleri ile İngiliz subayları kıyıyı kesmeye ve ikmal hatlarını tahrip etmeye çalıştılar. Deniz çıkarmaları ve arada kalan bölgelerdeki topçu atışlarıyla desteklendiler. SSK'da görevli bir İngiliz subayı, Batı bölgesindeki seferberliği, yaşadığı şekilde şöyle anlattı :

«Karef (muson) zamanı olduğundan ve Jabal sis ve şiddetli yağmurlarla kaplı olduğundan Jabal'ın çöl kıyısındaki kuzey kısımlarına çekildiller. Ben grubumla 2 günlük seyahatten sonra bizim Batı başlangıçları (Western Approaches) dediğimiz Güney Yemen sınırındaki Mihva aşiret bölgesinde grubumla birleştim.

Asiler silah ve cephane yüklü develeri ve madenleri Güney Yemen'deki köylerinden nakletmek için musonların bahşettiği yoğun örtüden yararlandıkları için herşey çok sessizdi ve ben ilk haftalarımı bir dizi kontrol ve düşmanın malzeme yollarını kesmek için hazırlanmış tuzaklarla geçirdim.

Orada bulunduğum ilk ayda bölge o kadar sessizdi ki, Güney Yemen sınırından sadece birkaç mil uzaklıktaki Jaidrait deni-

len bölgede ilk deneyimi geçirene dek etrafta hiçbir asi aşiret olmadığına safça inanmaya başlamıştım. 30 isyancının pusu mevkiinden otomatik silahlarla yoğun ateş açtıkları sırada, keşif taburuyla birlikte landroverlerle dönöyordum. Şöförüm ilk atışta vuruldu ve araba bizi dışarı atarak çalılara savurdu. Maalesef arabanın arkasında oturan üç asker de gizlenmeye çalışırlarken vuruldular. Pusudakiler iyi mevzilenmişlerdi 100 yarda'dan daha yakındaydılar, fakat yoğun sis görüş hedeflerini etkiledi. Biz kendimiz daha sağlam bir mevkiiye çekilene kadar, asiler 10 dakika daha ateşe devam ettiler. Muson'dan hemen sonraki dönem Qara aşiretlerinin ve kıyıda yaşayan Arapların eğer gerçekten Sultana karşı mücadelenin içine girmedilerse, sempatik insanlar olduklarını gösteriyordu. Müfreze muharebeleri hemen her günlük olay haline gelmişti. Sultan'ın kıyı köylerindeki birkaç kötü kaleye sık sık saldırılıyor, kamplar hemen her akşam üzeri topa tutuluyordu. Hemen hemen Galler büyüklüğündeki alanı kontrol etmek imkânsız bir görevdi. Su çok azdı ve yeniden takviye almak çok güçtü, yaralı nakli genellikle eşekle yapılıyordu ve düşmanı kontrol altına almak bir yana, gerçekten de savaşı kazanamıyorduk.»

Gerillaların 1968 sonbahar saldırılarının başlamasından sonra bu görevli çöl mevkiinden alınmış ve Dofar'ın hemen içinde, Güney Yemen sınırı yakınında Dalgut'ta kıyıda bir rıhtıma gönderilmişti.

«Dalgut'taki rıhtım sakindi ve köyü araştırırken bütün güçlü erkeklerin dağlara götürüldüğünü gördük. Bundan sonra stoklarımızı sahile taşımaya başladık, fakat kampımızın üzerindeki sık ağaçlıklı sarp yokuşta ortalık yerde 50 kişilik bir aşiret kuvveti tarafından aniden yoğun ve şiddetli bir şekilde otomatik tüfek ve top atışına tutulduk. Bundan sonraki üç gün bu kamp mevkiinde kaldık fakat sürekli düşman saldırıları mevziilerin savunulamaz olduğunu kanıtladı ve köyün kuyularını havaya uçurduktan sonra karanlık saatlerde kampı boşaltıp Baysut'a döndük, bir kere daha taktiklerimizi değiştirmek zorunda kaldık ve bundan sonraki dört ayı Dofar kıyısının batıdaki Ras Darbat AC'den doğudaki Badh köyüne kadar olan bölgeye gece saldırıları düzenlemekle geçirdik.»

Bu açıklamanın da belirttiği gibi batı sınırını kapama politikası iflâs etti ve İngilizler batıyı toptan terkederek Salala bölgesine çekilmeye zorlandılar. Dağların kuzeyindeki İngiliz mevziinin sürekli olarak bambalanması ve kıyı iskelelerindeki karşı saldırılar SSK'nin planını bozdu. 1968'de ve 1969'un başlarında Madhabut hariç bütün SSK mevziileri terkedildi ve sonra da cephe kapandı. 1969 Haziranında Madhabut'tan da geri çekilmek zorunda kalındı. Rakhyut'un kıyı şehrinde sadece idareci olarak hükümet kuvvetleri kaldı. 23 Ağustos 1969'da özellikle yoğun muson fırtınasından ötürü, SSK'nin hiçbir deniz veya hava desteği Rakhyut'a iletilemedi. Cephe bu fırsatı değerlendirdi ve saldırdı. Rakhyut düştü ve Umman valisi

valisi Hamit bin Said 22 adamı ile birlikte ele geçirildi. Hamit bin Said tutuklandı, İngiliz ajanı olarak suçlu bulundu ve vuruldu. Adamları serbest bırakıldılar, yurtlarına dönmelerine veya devrime katılmalarına izin verildi. Batı bölgesi kurtarıldı.

Rakhyut'un düşmesi, İngilizlerin Dofar'ı Güney Yemen'deki başarılı devrimden tecrit etme girişimine son verdi ve Dofar çapında şiddetli bir politik ve askeri saldırının yolunu açtı. SSK'nin gerilemesiyle çarpışmalar artık üç hedefte yoğunlaşmış bulunuyordu. Bu hedefler : İAKHKC tarafından yeniden Kızıl Hat olarak adlandırılan Salala-Thamrit yolu ve Salala Hava Üssü idi. İAKHKC askeri bildirisi Kızıl Hat boyunca ve Salala'da tahminen 210 düşman askerinin öldürüldüğünü veya yaralandığını çok sayıda Bedford kamyonunun, ağır silahların, radyo takımlarının ve ÖHK istihkâmının tahrip edildiğini açıklıyordu.

Şubat 1970'de İAKHKC Salala üssünü o kadar şiddetli topa tuttu ki, yemek yemekte olan KHK görevlileri ölümden kıl payı kurtuldular. (23) Bu saldırının sonucu olarak İngilizler üssün savunma hattı boyunca radar ve gözlem halkasında 24 saat süre ile görevlendirilmek üzere KHK alayına takviye göndermek zorunda kaldılar. (24) Martta Dofar'ın doğu kısmındaki İAKHCK baskısı öylesine fazlaydı ki, Sadh'ın en doğusundaki kıyı köyleri İAKHCK kuvvetlerinin eline düşünce SSK'nin burayı toptan boşaltması gerekti. İngiliz basını ilk kez, gerilla ordusunun 'şimdiki çöl hariç tüm Dofar'ı, Salala ve hava şeridinin bulunduğu dar kıyı düzlüğünü kontrol ettiğini' onayladı.

(25) 1970 Ağustosunda kaçan bir muhabir Salalayı, 'dikenli telle ve açık düzlüklerin doğal kordonu ile korunan kıyı bölgesi' diye tanımladı. (26)

Batı bölgesinde

Bu, 1970 Şubatında Dofar'ı bir grup Arap militanıyla ilk kez ziyaret ettiğim sıradaki durumdu. (27) Özellikle Salala'daki savaşın 5 yılı boyunca hiçbir haber yansımadığı için, Londra'da savaşla ilgili birşey keşfetmek imkânsızdı. Sadece gerillaların tarafına ait bir parça izlenim aktarılmıştı. (28) Yoğun duman ve SSK'nin saldırılarının kurtarılmış bölgeleri tahrip ettiği söylentileri dolaştı. Aden'de IAKHCK temsilcileri, kurtarılmış bölgenin yaşadığına ve bizim seyahatimizin planlandığına dair bize teminat verdiler.

Bir sabah 4.30'da Dofar sınırına 30 mil uzaklıkta, 6. eyaletin başkenti olan al Qeidhaya gitmek üzere haftalık DC-3 uçağına bindik. Oradan jiple doğuya doğru gittik.

Devrimle ilgili ilk görüntü, siyahi Mahri balıkçılarının bizi gerillaların yegâne deniz aracı olan Halkın Sesi'ne (Saut ash Saab) bindirmek üzere dengesiz sambuqlarıyla denize açtıkları küçük bir kasaba olan, al-Fith idi. Geminin önüne bir makineli tüfek yerleştirilmişti ve güvertede bir İAKHKC bayrağı dalgalanıyordu. Haki giysiler içinde, Lenin ve Mao rozetleri takan, tüfek ve palalarla donanmış 12 tayfa, yemek üzere çobanlardan aldığımız kuzu ile birlikte bizi karşıladı. Halkın Sesi Dofar'a, (Rakhyut ve ötesine) silah ve teçhizat naklettiği halde bu yoldan gitmek bize çok tehlikeli gelmişti. Sadece Devrim kampı ve

Hauf sınır şehrine kadar gittik. (5 ay sonra Temmuz 1970'de Saut ash Shaah İngiliz uçakları tarafından batırıldı ve 12 kişilik mürettebatdan altısı öldürüldü.) Hauftan öteye eşekle geçebilmek için, çok engebeli olan dağları yürüyerek geçtik. Dağ yolu o kadar dardı ki, sığır ve deve kervanlarının geçebilmesi için genellikle kenara çekilmek icab ediyordu. Karşı yönden gelen bir grup olduğunda yol boyunca dizilip selamlaşılır ve bilgi alış-verişinde bulunulurdu. (29) Bize, 100 mil uzaklıktaki Kızıl Hat savaş cephesine yürüyerek varmamızın iki haftayı alacağı söylenmişti ve haberleşme o kadar kötü idi ki, savaşla ilgili bir haberin Dofar'ın bir ucundan öbür ucuna ulaşması 1 ay tutuyordu. Gittiğimiz her yerde sıcak bir ilgi ile ve militanların, halkın yoğun sorularıyla karşılaşıyorduk. Sesleri gece boyunca yankılanan sığır ve keçilerle aynı çatı altında, mağaralarda ve dağlıların sazdan kulübelerinde uyuduk. Yerli halk normal olarak günde bir öğün yemek yerken, bize sayısız defa sıcak süt (deve, inek, keçi sütü) veriyordu. Keçi ve inek etleri ateşte kızartılıyordu. Asıl düşman, enerji eksikliğii idi ve bize refakat eden İAKHKC kılavuzları kendilerinki ve bizimkisi olmak üzere çifte bagaj taşıyorlardı. Bizi, «yorgunluk kâğıttan bir kaplandır» sözü ile cesaretlendiriyorlardı.

Geldiğimiz ilk köy, 1968'deki SSK'nin çıkartmalarına sahne olan ve şimdi de sürekli hava hücumlarından ve bombardımandan ötürü terkedilmiş bulunan Dhalqut'tu. Köyün üstünde, 1968 karşı saldırısının geldiği tepelerde, Halk Kurtuluş Ordusunun bir kolu bulunmaktaydı; biz oraya

geldikten hemen sonra, 2 adet Strikemaster jeti Salala'dan çölden gelip, dağlar üzerinden geçip, Rakhyut üzerine ve bir kaç mil ötesine bomba attılar. Aynı zamanda da bir Beaver keşif uçağı kıyı boyunca uçarken görüntüye girdi. Sultanın kuvvetlerinin deniz araçları da görülebiliyorlardı.

HKO müfrezesi alarma geçti, fakat düşman kuvvetleri geri çekildi ve biz de ertesi gün gezimize devam ettik. Geçen Ağustosta düşen ve şimdi 2 yahut 3 haftalık hava saldırıları sonucu hemen hemen terkedilmiş bulunan Rakhuytu gezdik. Balıkçılara ait bir çok ev bombalanmıştı. Bombardıman artıkları şehrin bir çok yerine yayılmıştı, şehrin hemen doğusunda HKO'nun topçuları tarafından tahrib edilip moloz yığını haline getirilen eski valiye ait ev görülüyordu. IAKHKC bayrağı kentin üzerinde dalgalanıyordu. Rakhuyt'ta eğitim için Devrim kamplarına giden bir HKO birliği ile karşılaştık. Bu birliğin komutanı, Kızıl Hat boyunca müfrezeye öncülük eden Salem Ali idi. En son hareketlerden ve kendisinin de içinde yer aldığı pusulardan söz etti: Birisi çölden kurtarılmış bölgeye sızmaya çalışan bir SSK birliğinin yakalanışı, diğeri de Salala üssünden Sahalmout'taki kuyuya gelen düşman devriyelerine yapılan saldırı idi. İkinci çarpışmada 22 SSK askeri yaralanmıştı.

Karşılaştığımız diğer savaşçılar cephe hattındaki mevzilenmeyi anlattılar. İngiliz görevlilerinin vurulmamak için nasıl birliklerinin ortasına saklandıklarını ve Taqa'ya yaptıkları son saldırıları anlattılar. Bütün HKO savaşçıları ve siviller, kurtarılmış bölgeler ve sürüler üzerine konuştular. Hal-

kın kuyu ve evlerine yapılan saldırılardan söz ettiler. Dofar'ın içinde ilk karşılaştığımız insanlar, IAKHKC kadrolarınca verilen okuma yazma kurslarına katılan yaşları 8 ilâ 40 arasında değişen kız ve kadınlardı. Bunların hepsi de yaşadıkları yerler SSK tarafından yok edilen mültecilerdi. Kelkefout'lu Tufula 1966'da ücretli askerlerin nasıl gelip köydeki evleri ve sığırları yaktığını anlattı. Nahiz Vadisinden olan Muna Musallim, 1969 yılında SSK'nin bölgedeki uzun menzilli bombardımanının köydeki bütün sığır ve develeri nasıl öldürdüğünü hikââye etti. Bait Zerbeq köyünden Tuful Salem 1969 kasımında paralı askerlerin, gece saldırıp evden dışarı çıkan 7 çocuk babası silahsız bir adamı öldürdüklerini, sonra da 100 kadar kamış kulübeyi yaktıklarını anlattı. Said Mahad, hava kuvvetlerinin Iryash civarındaki köy ve otlakları nasıl bombaladıklarını tasvir etti. Bir başka kadın, kendisine sosyalist diyen İşçi Hükümetinin niye Dofarlı köylüleri öldürlüğünü sordu.

«Sen bizi ezen bir ülkeden geliyorsun» dedi Tuful Salem. «İngiliz halkına burada olup bitenleri anlat.»

Rakhyut'dan sonra dağlara doğru yürüdük ve Madhoub mevkiinde bulunan, batıdaki eski İngiliz karargâhına vardık. Bir düzine terkedilmiş taştan sığınak ve boş su varilleri bir tepenin üzerinde uzanıp gidiyorlardı. İsimsiz bir Beluci askerinin mezarı hemen bunların yanındaydı ve gene burada «Muscat, Savunma Bölümü» yazan yüzlerce boş cephane sandığı da bulunmaktaydı. Bir sığınak diğerlerinden farklıydı. Bunun, duvarları daha kalın, zemini daha düz olup, kaldırım taşların-

dan döşenmiş bir yol içine doğru uzanıyordu. İngiliz askerlerinin acele ile kaçıp giderken tamamen imha edemedikleri, yarı yarıya yanmış radyo kodlarının külleri bulunuyordu.

1970 Şubatında, batı bölgesi, SSK'nın büyük bir hücumundan kurtulmuş bulunuyordu. Tek, sıkıntı verici durum, hava veya sahilden gelebilirdi. Bölgedeki HKO (Halk Kurtuluş Ordusu) nun başlıca görevi, bölgeyi boydan boya kateden ve doğuya, cepheye yiyecek, giyim eşyası ve cephane nakline yarıyan hayati yolları korumaktı. Bunun içine, sürekl keşif, sahil devriyesi, hava savunması ve ilerdeki muhtemel saldırılara karşı halkın silahlandırılıp eğitilmesi de giriyordu. Silah kullanabilecek durumda olup da HKO'ya veya milise dahil olmayan insan görmek çok zordu. 1968 Eylülündeki Kongre kararlarını izleyene gittikçe artan sayıda insan, kendi kendini silahlandırmış bulunuyordu.

Batı bölgesi HKO'nun orta ve doğu cephelerinden gelen savaşçıları için bir eğitim ve dinlenme yeri vazifesini de görüyordu. Yeni askerler buraya askeri ve siyasi bir yapı kazanmaları için gönderiliyorlar ve gelen tecrübeli kadrolar da tecrübesizleri eğitiyorlardı. Batı bölgesinin merkezi garnizonunda 100 kadar HKO mensubu üslenmiş bulunuyordu. Bunlar, sızmalara karşı kurulan ekipleri takviye etmek üzere bazen 1969 yazında vurulmuş bir Provost uçağının enkazının yattığı çöl bitimine veya sahile kadar üç saatlik yürüyüşler yapıp, çeşitli görevler üstleniyorlardı. Geniş bir siyasi tecrübeye sahip bulunan İAKHKC (1968-71) arasında İşgal Altındaki Arap Körfezi Halk Kurtuluş

Cephesi, 1971'den itibaren Umman ve Arap Körfezi Halk Kurtuluş Cephesi) ve AMH (Arap Milliyetçi Hareketi) Ortak Kumandanlığı mensubu olan ve geniş bir siyasi tecrübeye sahip bulunan, Ali Mohsen bize, garnizonunun görevlerini açıkladı. HKO'da ağaç zamklarından nasıl ilâç hazırlandığını gösterdi. Akşamleyin de HKO mensubları ile birlikte kamp ateşinin etrafında Himyari şarkıları söyleyen bölge sakinlerine katıldık. O sıralarda en popüler olan şarkı, «dağlardan şehirlere, Dofar'dan Körfez'e» diye kendine özgü anlatımı bulunan bir nakarata sahipdi. Bölgenin askeri hazırlığının yanı sıra, SSK'nin görünmesiyle birlikte bütün garnizon tam alarma geçiyordu. Böyle bir alarm, Madhoub'un teftişinden dönen bizim grubumuza rastgeldi. Her vaziyette, gruptaki tek Avrupalı olan bu kitabın yazarına silahlı birisi refakat ediyordu. Bu silahlı muhafız hiç bir zaman 5 yardadan öteye açılmıyordu. Uyanık bir HKO veya milis mensubu, kurtarılmış bölgeye sızan şüpheli bir İngiliz subayının hakkından gelmede kararlı olmak zorundaydı. HKO üyeleriyle, İAKHKC'nin tabanı ve genel kumandanlığı ile yapılan uzun tartışmalarda, devrimin tarihi ve stratejisi açıklığa kavuştu. Devrimin dönüm noktası; yeni bir önderliğin ve ideolojinin benimsendiği ve kurtarılmış bölgelerde siyasi ve sosyal bir devrimin başlatılmasına karar verildiği 1968 yılı idi. Nereye gittiysek, Mao ve Lenin rozetleri takan, sosyalist eserleri okuyup tartışan insanlar görüyorduk. Transistörlü bir radyo ile, dış dünya ile olan ilişkilerini sürdürüyorlardı. Biz orada iken Bertrand Russel öldü ve yaşantısı, eserleri, pasifiz-

mi ve son olarak da anti-emperyalist yanı hakkında bir kaç kez tartışıldı. Aynı zamanda Wilson da Washington'u ziyaret ediyordu ve bu olay da başka bir tartışmaya konu teşkil etti. Dofar toplumunun bütün tabakaları sahnedeydi : Bölgede Salala'dan kaçan köleler, zengin aile çocukları, eski çobanlar, balıkçılar ve körfezde çalışan daha bir sürü insan bulunuyordu. HKO'nun bir kaç subayı daha önceden, körfezdeki İngiliz ordusunda paralı askerlik yapmışlardı. Bir tanesi bana, Katar'da nasıl polislik yaptığını, isyan hareketlerini kontrol altına almada eğitildiğini ve 1963 de oradaki görevinin mücadeleyi bastırmak olduğunu anlattı. Başka bir adam yalnızca üç kelime İngilizce biliyordu : «İyi sabahlar bayım.» Bunu nazik bir selâm izliyordu.

Salala bölgesinden dağlara kaçan Dofarlı'lar, aşırı vergileri ve düşük ücretleri anlattılar : Salem Hassan on yedi yaşındaydı ve en verimli üç ayda Salala'da balıkçılık yapıyor, geri kalan zamanlar da da hükümetin inşaat işlerinde çalışıyordu. «Azami ölçüde sömürülüyordum, şimdi ise özgürlüğüme yeniden kavuştum» diyordu. Batıdaki merkez garnizonunda bir asker olan Awad, eskiden Umman Qawarif üssünde hammal olarak çalışıyordu ve deniz yoluyla kaçmıştı. Awad aynı zamanda İngiliz subaylarının lokantasında ahçı olarak da çalışmaktaydı ama, çalıştığı hiç bir işde muhtemelen geçimini temin edebilecek kadar para kazanamamıştı. «Ne yiyeceğim ne de giyeceğim vardı, ailem neredeyse acından ölecekti» diye anlatıyordu. Eski bir köle olan Amir Ali, Sultanın İstihbarat servisinde yazıcı olarak çalışıyordu. Da-

ha sonra 1969 yılında o da deniz yoluyla kaçmıştı. Bait Handoup'lu batıdan gelme orta yaşlı bir adam 1966 yılında «Onur kazanmak için DKC (Dofar Kurtuluş Cephesi) ne katılmıştı. Başkası ise katılma nedeninin yalnızca vergilerden kurtulmak olduğunu söyledi. Her ikisi de milis mensubu idiler. 1968 yılında DKC'ye katılmış olan başka bir tanesi de, katılış nedenini şöyle izah etti : «Halkın Umman'dan gelip bizi hakimiyeti altına almak isteyen Said bin Timur'a karşı savaşmakta olduğunu duydum.» Şimdi ise, gerçek düşmanın İngiliz emperyalizmi olduğunu gördüğünü, israrla belirtiyordu. Sovyetler Birliği ve Çinin de etkisinin bu değişime katkısı vardı. Düzinelerce militan Çin'e gidip orada eğitim görmüştü : Çinlileri disiplinleri ve dikkatleri bakımından öven birisi ordaki eğitim kursunda çok fazla çalıştığını hatırlattı. Çin'e yaptığı ziyaret onda aynı zamanda siyasi bir şok tesiri de yapmıştı : «Çin'e gittiğimde bir milliyetçi idim. Ama şimdi ise bir Marksist-Leninistim» diyordu.

Gerilla Savaşı, Üçüncü Aşama : 1970 - 72

İAKHKC'nin 1970 yılında kazandığı insiyatif, İngilizleri kendilerinin de saklıyamadığı bir şekilde, savunma durumuna itmişti. Bu durum Mayıs ayında, «İran körfezinde İngiltere'nin petrol çıkarlarına yönelen ciddi Çin tehdidi, Dış İlişkileri Masasında önemle tartışılmaktadır» şeklinde rapor edilmişti. (1) Gerillalar, zaferlerinin karşı taraftaki değişiklikleri hızlandıracağını biliyorlardı. 1968 yılında Mayıs ayının gelmesiyle birlikte, olacakların ana hatlarını ortaya çıkardılar. Said Timur bir

darbe ile devrilecek, daha «ilerici» bir rejim resmen faaliyete geçecek ve bu rejim Birleşmiş Milletlere, Arap Birliğine katılacak, ekonomik reformlar ilân edilecek ve ülke körfezin İngiliz işgali altındaki geri kalan kısmıyla birlikte çizgisini zorla değiştirmiş olacaktı. İAKHKC'si değişikliklerin 1968 yılında gerçekleşeceğini umdu. İAKHKC'nin yaptığı diğer bir hata da; İngilizlerin uzun yıllardır sürgünde bulunan Tarık ile uzlaşabileceklerini sanmalarıydı. Tam tersine İngilizler İAKHKC ile sıkı bağlar içinde bulunan Tarık'a güvenmeyi reddettiler. Daha fazla İngiliz yanlısı olan ve yeteneksiz bir kişi olan kuzeni Sultan Said'in oğlu Kabus'a yanaştılar.

Sultan Said, İAKHC'nin 1969 - 70 saldırısından ötürü bir çok değişiklik yapmaya İngilizler tarafından zorlandı. Uzun süredir görevinde bulunan Savunma Sekreteri Tuğgeneral Pat Waterfield görevinden uzaklaştırıldı ve yeni Sekreteri Albay Hugh Oldman; Nisan ayında SSK'lerine Jabal Alayı adı altında ilâve yapmak üzere yeni bir plan yaptı. Fakat Said 33 ton silahı sarayında saklamaya devam etti ve gerillalara tek bir şans tanımadı : Teslim olmak veya ölmek. Bütün bunlar İngilizler için daha çok problem demektir. Oysa gerilla baş kumandanının daha sonra dediği gibi, şimdiye kadar kendi istedikleri gibi olmuştu. Sultan Said bin Timur, savaşın onun yönetim tarzına karşı patlak veren bir isyandan, toplumun bütün yapısını değiştirmeyi amaçlayan devrimci bir mücadele haline geldiğini gördü. (31) 30 Haziran'da gerilla savaşının Dofar'dan Umman'ın iç bölgelerine sıçramasıyla birlikte, İngilizler planlarını uy-

gulama sahasına koydular ve 23 Temmuz 1970'de Said'e karşı bir darbe yapıldı. Daha sonra Arapların Ngo Dinh Diem'i olan Said bin Timur, eski efendileri tarafından kovuldu ve başarısızlıkla suçlandı. Bu durumu hemen izleyen bir değişiklik de, İngiliz Dış İlişkiler Masasının Dofar'a ilişkin suskunluk politikasını, yalan ve propaganda politikası ile değiştirmesiydi. 1968 Mayısında yaklaşan darbeye ilişkin gerillaların tahlilleri şunu belirtiyordu : «Emperyalist propaganda ve istihbaratının amacı, darbe üzerine rapor düzenlemek, buna özel bir önem atfetmek ve herhangi bir karşı-hareket hakkındaki raporları toplamak ve böyle bir hareketi milliyetçi diye tanımlamaktır.» (32) Gerçekten de iki yıl sonra bu söylenilenlerin aynısı gerçekleşti. Belirtildiği gibi, en önemli görev, Said yönetiminin cinayetlerinde İngilizlerin sorumluluğunu gizlemek ve İngiliz Dış İşleri Bakanlığının darbeyi yönetmiş olması gerçeğini tartışmakdı. Fakat diğer bir tayin edici görev de, İngilizlerin Dofar savaşı üzerine örttükleri sessizlik perdesini yırtmaktı. 1970 Temmuzundan önce, İngiliz basınında savaş hakkında muhtemelen bir düzine civarında haber ve beşi aşmayan makale yayınlanmıştı. Şimdi ise tıkır tıkır işleyen brifingler ve gizli görüşmeler sahnedeydi.

Yarı cahil ve katı İngiliz ideolojisine göre, bütün devrimler yabancıların ve onların yerli ajanlarının, küçük bir azınlığın, aşırı unsurların ve komünistlerin eseriydi. (Bu kez de devrimin kışkırtıcıları, Çinlilerdi). Bu temaya göre, Dofar savaşı «Çinlilerin eğittiği ajanların» kliğinin eline düşen ve «Jabalı zor yoluyla elinde tutan», «yobaz

Müslümanlar» tarafından başlatılmıştı. İki cami arasında kalan dünya kamuoyunun bu konuya ilişkin bilgileri daha ziyade İngiliz basınından temin edebilmesi ve İngiliz gazetecilerinin de bilgi vermeme şeklindeki resmi politikayla işbirliği etmeleri yüzünden, Dış İlişkiler Masası bu çizgiyi devam ettirmekte bir zorluk çekmedi.

En yaygın iddia, İAKHKC'nin «Çinli subaylar» tarafından yönetildiği idi. Bunu doğrular mahiyette bir olay görülmediği halde bu iddia on bazen de otuz kez tekrarlandı. (33) Diğer bir alışıla gelen iddia da, gerillaların Dofar'ın üçte dördünü teröre dayanarak elde tuttuğuydu. (34) Her ne halse, bütün bunlara rağmen halkı nasıl etkiliyebiliyorlardı. Gazetecilerin bölgeyi ziyaretlerinden bilgi edinen İngiliz istihbarat kadroları, özellikle kadınların mücadele de gittikçe artan bir role sahip olmalarından huzursuzluğa kapılmışa benziyorlardı. The Times'in yazarı : «Gerillaların köy kadınlarını da çarpışmalara kattıklarına dahil deiller ve son üç ay içinde bir kaç cinayet kaydedildi» şeklinde bir başlık altında çok gülünç ve şovenist bir makale yazdı. (35) Salala'yı daha sonra ziyaret edenler de, aynı yalanları tekrarladılar. Dofar'daki savaş hakkındaki değerlendirmeler tahrifata dayanıyordu. (36)

Dofar'da İngilizlerin izlediği yol her hangi bir karşı-devrimci mazeret gibi doğruluktan yoksundu. Fakat, emperyalist basının durumu ört bas etmesine imkân vermekle, sınırlı fonksiyonunu yerine getirdi. Hiç kimsenin aklına, çok daha iyi teçhiz edilmiş ve çok daha kalabalık olan SSK'i âlasının yapabilecekken, «militan» komünistlerin

Jabalı terörle nasıl kontrol altına alabildiğini sormak gelmedi. Her hangi bir delile dayanmaksızın yabancıların (örneğin Çinlilerin), Dofar dağlarındaki etkisine sövüp sayan İngiliz gazetecilerinin de, çok daha ilginç olduğu halde İngilizlerin Sultanın yanında oynadıkları rolleri hakkında bir şey dedikleri yoktu. Hiç birisi, İAKHKC'nin kurtarılmış bölgelerin bombalanması ve yapılan terör, yahut Sultanın hapishanelerindeki işkence ve habersiz tutuklamalar hakkındaki iddialarını soruşturmadılar. İngiliz hariciyesinin elinden tuttuğu basın, her hangi bir eleştiri yazısı yayınlamadı.

Yeni rejimin girişimleri Dofar halkını bölmek ve aldatmayı ve devrimi alttan alta mahvetmeyi amaçlıyordu. Kurtarılmış bölgelere, halkı teslim olmaya çağıran bildiriler atıldı. Salala'da bir radyo istasyonu faaliyete geçti : Kölelere serbest oldukları ve 6 milyon sterlinglik Dofar Kalkınma Planının uygulanmaya başlandığı anlatıldı. Salala civarında bir devlet çiftliğinde, yetkililer yeni bir tesis daha kurup, su pompalarını faaliyete geçirdiler. Umman'ın arta kalan kısımlarında olduğu gibi okullar açıldı, bir sağlık kliniği ve veteriner okulu faaliyete geçirildi ve eski rejimin en gereksiz kısıtlamaları son buldu. Raysut'ta, bir İngiliz inşaat şirketi olan Taylor Woodrow limanın genişletilmesini üstlendi. Orta Doğu İngiliz Bankası Salala kentinde bir şubesini açtı. 8 milyon sterline mal olan başka bir İngiliz inşaat projesi de, Salala kentinin geliştirilmesi ile ilgiliydi. Umman rejimi, dağdaki Dofarlıları kendilerine verilen evler, bir parça toprak ve ücret karşılığında ovaya yerleşmeye ikna edebilmeyi umud ediyordu.

İngilizlerin amacı, devrimci güçleri bozguna uğratmak için, Dofar toplumunda dar bir sosyal temelden yararlanmaktı. Doğu bölgesinde, bir fesat yuvasını örgütlediler. Doğu ülkenin en kalabalık bölgesiydi ama, savaşın en az göründüğü yerdi. Bu bakımdan doğu, geleneksel aşiret sisteminin ve emperyalizm yanlısı sosyal güçlerin en kuvvetli olduğu bölgeydi. Bundan başka, Sultanın annesi Dofar'ın doğusundaki bir aşirete mensubtu ve bu da İngilizlere bir çok şeyhle bağlantı kurma imkânını veriyordu. 1968'deki İkinci Kongreden sonra, bazı şeyhler para ile satın alınıp İngilizlerin tarafına geçmişlerdi ve İngilizler aynı manevranın 1970'de de işleyeceğini umuyorlardı.

Aynı yılın Eylül ayında, darbeden iki ay sonra, bir grup aşiret lideri İAKHKC'ne saldırdılar. 12 Eylül tarihinde, yaklaşık olarak kırk kadar HKO ve İAKHKC mensubunu tutukladılar. Niyetleri yakaladıklarını Sultana teslim etmekti. İAKHKC'nin eylemi bunu engelledi. Çok sayıda HKO mensubu iç bölgeden doğu bölgesine doğru hareket etti ve ayın sonunda tutuklanan kadrolar serbest bırakıldılar. Sonuç olarak daha fazla sayıda şeyh ve onların adamı olan kimseler İngilizlerin yanına geçtiler ve karşı-devrimci fırkaları oluşturdular. Bu tertipler boşa çıkartıldı ve İngilizler devrimin zayıflığından yararlanarak, kurtarılmış bölgelerin derinliklerine girmeyi başaramadılar.

İAKHKC'si İngilizlerin teslim olmaları için yaptıkları bütün çağrıları reddetti, darbeye ve Umman rejimindeki reformlara dikkati çekti :

«1970'de olanlar beklenmedik şeyler değildi. Bunlar, devrimci hareketi ele geçirip sonra tasfi-

ye etmeyi amaçlayan İngilizlerin uzun vadeli planlarının bir sonucuydu. Said bin Timur'un devrilmesi planın bir yanı idi. İlk ağızda, uzun bir zamandır Said'in kardeşi Tarık bin Timur tarafından savunulan sözde «anayasal Umman Monarşisini» kurmak planlanmıştı. İkinci olarak da aşikâr bir şekilde Arap Emirleri Birliği planlanıyordu. Her ikisi de, sözüm ona yurtsever rejimler oluşturmayı amaçlayan tehlikeli planlardı. Fakat bütün insiyatif HKO'da idi ve HKO batıda olduğu gibi, meydan muharebelerinden kaçınarak, gerektiğinde toprak vererek ve SSK'lerinin kurduğu sabit üslere karşı saldırılar düzenliyerek, karşılık vermeyi başardı.

İAKHKC'ne göre 1 Ekim 1971'den sonraki üç ay içerisinde, 290 çarpışma vuku bulmuştu. Bunlardan sadece 170'i doğuda, 41'i iç bölgede, 20'si Ho Şi Min bölgesinde ve 59'u da batıda olmuştu. Gerillalar 31 ölü verirken, SSK'nin kaybı 136 ölü idi. Buna ilâveten emperyalistler, iki uçak, bir helikopter ve çeşitli askeri araç kaybetmiş bulunuyorlardı. 1971 Kasımında Dofar askeri raporu şöyle idi :

«Dofar kurtarılmış bölgesinde durum gayet iyidir. İngilizler ve paralı askerleri tarafından Dofar'ın doğu bölgesine yapılan müdahale başarısızlığa uğratıldı. İngilizler, özellikle komandolardan olmak üzere, bir çok adam ve araç kaybına uğradılar. Birçok paralı asker öldürüldü. Gene birçok İngiliz subayı da öldürülmüş bulunuyor. Eylül ayının sonuna kadar yedi İngiliz öldürüldü ve bu sayıdan daha fazlası da bunu takip eden aylarda öldürüldü. İngilizler ve Kabus, kuvvetlerinin arta

kalanını geri çekmek zorunda kaldılar. Yoldaşlarımızın ağır saldırıları karşısında, Dhaybdoot, Edot ve diğer yerlerde olduğu gibi mevziilerini terketmek zorunda kaldılar. İngilizler ve Kabus unutamıyacakları bir ders aldılar. İngilizler şimdi, günde on defadan az olmamak üzere bölgeyi bombalayan uçaklarına güveniyorlar. Ana hedefleri, insanlar, çiftçiler ve büyük baş hayvanlardır.

Bu başarısızlıktan ötürü, İngilizler Kabusu Suudî Arabistan'a ziyarette bulunması için zorladılar. Burada aradaki anlaşmazlıklar giderildi ve Suudî Arabistan Kabus rejimini tanıdı.

Yoldaşlarımız her şeyi kontrolleri altında bulundurmaktadırlar. Son gelen haberlere göre paralı askerler ve komandolar hareketsiz vaziyette dirler. Sizleri temin edebiliriz ki; bir çok İngiliz ve Kabus askeri hastanelerde tedavi altındadır. Hükümet, mahalli sakinlerin hastahanelerde tedavi görmesini engellemektedir.» (39)

Pars Harekatının başarısızlığa uğraması Dofar'ın ötesinde bazı sonuçlara yol açtı. 1970 Temmuzundaki darbeden beri Başbakan olan Tarık bin Timur, bu vesile ile istifa etti. İngilizlerin ekonomiyi ellerinde tuttuklarına dair şikâyetlerine ilâveten, İngilizleri askeri bakımdan da etkisiz olmakla suçladı ve Dofar savaşının devam etmesi halinde Umman'ın bütün gelirini yiyip tüketeceğini ve Umman'daki modernleşme politikasının çökeceğini belirterek, uyarıda bulundu. Muskat'taki bu çatışma, Londra'da bazı tatsız gerçeklerin öğrenilmesi ile aynı zamana tesadüf etti : Bütün sıkı kontrole rağmen, Orta Doğu'da ÖHK'ne ait bazı komandoların İAKHKC tarafından öldürüldüğü öğrenildi.

İngilizlerin Said'in yerine oğlunu geçirmeleri için iki temel neden vardı. Birincisi, devrimin Dofar'da elde ettiği başarı idi : Bu başarı emperyalizmin bütün bölgedeki çıkarlarına yönelen ciddi bir tehdit haline gelmişti. Said bin Timur'un gerici rejimi, Dofar'da yükselen devrim dalgasıyla başa çıkamıyordu. Aynı derecede önemli ikinci bir neden de, Umman'da, Umman ve Arap Körfezi Ulusal Demokratik Kurtuluş Cephesinin önderliği altında başlayan silahlı mücadele idi. Said'in değiştirilmesinden sonra, İngilizler bir seri sözüm ona reformla, devrimi bastırmaya çalıştılar.» (37)

İAKHKC'nin buna verdiği cevap mücadeleyi hızlandırmak oldu. Aşağı yukarı Dofar'ın tamamını elinde tutan, İAKHKC artık, Kızıl Hattı kesin olarak çizmeyi ve yol boyunca arta kalan dört İngiliz mevkiini tahrib etmeyi amaçlıyordu. 1970 yılının bütün sonbahar ve kış mevsimleri boyunca, sürekli bombardıman ve pusularla batı bölgesinde 1968-69'daki başarılarını tekrarladılar. Mayıs ayı ile birlikte SSK'nin son mevzii olan Haglit de düştü. İngiliz basını 1971'de durumu; «savaş ayaklanmanın başladığı günden bu yana en şiddetli anlarını yaşıyor», «İAKHKC hareketlilik, teçhizat ve taktik, ustalık bakımından gelişmiş durumda» diye rapor ediyordu. (38) 1971 yazında, Said'in devrildiği sene, Temmuz darbesinin bütün siyasi aldatmacalarını boşa çıkardılar ve tertiplere karşı kazandıkları zaferlerle durumlarını hatırı sayılır ölçüde güçlendirdiler.

Devrimi bölmek şeklindeki İngiliz planı boşa çıkınca, İngilizlerin askeri bir saldırıya geçecekleri açıktı. 1970'de Dofar'lı dönekleri HKO'nun üs-

lerinin yerini bulmada kılavuz olarak kullanmaya başladıkları halde, bir yıldan fazla bir zamandır ne beklenilen saldırı için, İAKHKC'nin silah ve yiyecek ikmalini engelleyebilecek şekilde kendilerini örgütleyemediler. İngilizler fırkaları güvenilmez buluyorlardı. 1971 yılının Ekim ayında İngilizler «Pars Harekatı» adı altında, doğu bölgesine karşı nihayet saldırıya geçtiler. İngiliz ÖHK (Özel Hava Kuvvetleri), kontrgerilla birliklerinin desteği altında, takviye edilmiş olan Umman ordusu, hava ve ateş gücündeki üstünlüğünü kullanarak, Jabalı temizlemek umuduyla doğuda saldırıya geçti. Aynı zamanda, çöl boyunca dağların eteklerinde «Leopar Hattı» adı altında bir sıra mevzii oluşturuldu. Amaç, doğu bölgesine yiyecek ve silah ikmalini kesmekti.

Çarpışmalar, Aralık ayında SSK'nin saldırısı durulana kadar iki aydan fazla bir zaman sürdü. SSK saldırdığı bölgeleri yoğun ateş altına aldı, dağlık bölgelerin derinliklerine kadar sokuldu. Yeni yeni güçlü mevziiler oluşturuldu. Doğudaki İngiliz mevziilerinin merkezi, Madina-al Huq diye bilinen Khisoul'da idi. O sırada pasifleştirme programı başlatılmıştı. Dış İlişkiler Masası sükunetini bozmak ve daha büyük tartışmalara yol açabilecek şekilde Londra basınına haber sızdırmak zorunda bırakıldı. Bir hafta kadar bir süre sonra, Ocak ayında İngiliz basını, İngilizlerin Umman'daki rolünü ortaya koydu ve sırıtan bazı resmi kaçamaklara, cesaretsiz bir şekilde sorular yöneltmeye başladı. (40)

İngilizler, doğudaki başarısızlıklarına batıda bir zorlamada bulunarak karşılık verdiler. 1972

ilkbaharında «Simba Harekatı» adı verilen seferi başlattılar. Aamaçları 1969 yılında başarısızlığa uğradıkları, İAKHKC'nin ikmal yollarını boğmaktı. The Times gazetesi, «Güney Yemen sınırına yakın olan bu son saldırının önemi; başarıya ulaştığı takdirde Güney Yemen'in kaderini belirleyecek şekilde, Sultanın Kuvvetlerine gerillalar üzerinde gerçek bir kontrol imkânı sağlamış olacağıdır.» (41) Bundan önceki taarruzda olduğu gibi, SSK dağların kuzey eteklerinde karakollar kurdu ve denize doğru sahili kesmeye çalıştı. Ama bu çaba, Hauf köyüne ve Habrout'a karşı yapılan hava saldırıları ile, Mayıs ayının sonunda Hauf'a yapılan karadan hücum da dahil olmak üzere, bizzat Güney Yemen'e yöneltilen çok daha şiddetli saldırılarla birleştirilmiş bulunuyordu.

İAKHKC Simba Harekatını aşağıdaki şekilde tanımladı :

«18 Mayısdan beri, bir yanda İngilizler ve Sultanın kuvvetleri, öte yanda Demokratik Yemen kuvvetleri olmak üzere savaş yeniden başlamış bulunmaktadır. Tahminen 300 kadar asker, Umman tarafındaki Habrout üssüne karşı havadan indirilmiş bulunmaktadır. Umman Diş İşleri Bakanı Fahid bin Mahmud'un da belirttiği gibi, çarpışmalar devam etmektedir ve düşman başarısızlığının öcünü alamamıştır. 25 Mayısda KHK (Kraliyet Hava Kuvvetleri), Hauf'a bütün bir gün boyunca saldırdı ve sivil hedef ayırımı gözetmedi : Okullar, sağlık ve eğitim merkezleri ile halkın evleri bombalandı. 5 HKO mensubu, birçok kadın ve çocuk öldürüldü ve 6 kişi yaralandı. Öte yandan iki adet Strikemasters uçağı düşürüldü. Tam bu saldırı-

dan önce 24 Mayıs günü, Hauf'un 10 mil kuzeydirdiği 200 adam vasıtasıyla saldırıya geçmişti. Bir grup, Dofar'ın kırlık bölgelerine saldırırken, diğer bir grup da, Güney Yemen Demokratik Cumhuriyetinin sınırlarına karşı taarruza geçmiş bulunuyordu. Biz bu saldırıyı, yağmur mevsiminin sonunda başlatılabilecek olan muazzam taarruza bir giriş olarak kabul edebiliriz. Şimdiki çarpışmaların amacı yağmur mevsiminde ikmalin zorluğunu da hesaba katarsak, bizim özellikle cephane ve yiyecek kaynaklarımızı tüketmektir.» (42)

Temmuzun başıyla birlikte, yağmur mevsimi başladığında, HKO'su insiyatifi ele geçirdi. 1971'de kurulan ve Simba Harekatının gelişini haber veren Thaqbeet'teki çöl mevziileri HKO'nun baskısı sonucu terkedildi ve bir ay içinde Mayısın başlarında, SSK savunma durumuna girmek zorunda kaldı.

'Simba askeri karakolu, Yemen sınırına yakın dört kayalık tepeden oluşuyordu ve bu karakolda önümüzdeki beş ay zarfında kalacak olan bir müfrezenin, Muscat Alayının elinde idi... Simba; 10 İngiliz subayının da gördüğü gibi, devrimci hareketin Yemen'den Dofar'a akışını engelleyen dar bir boğaz durumunda idi... Fakat, yağmur mevsiminin gelmesiyle birlikte, Sultan Kabus bin Said'in askerleri mevziilerini isyancılara karşı korumak için mücadele etmek durumunda kaldılar.... Yoğun ateş altında idiler ve son 12 gün içinde 18 kişilik zayiat vermişlerdi. Sürekli devriyeye çıkmak, hoş olmayan ve tehlikeli bir şeydi. Askerlerin çoğu ova insanı idi ve dağlarda gezinmekten

ötürü mutlu değillerdi. Şurası şüphe götürmez bir şeydir ki; İngiliz subay ve pilotları olmadan savaşın sonuçlanması gün meselesidir.' (43)

Yılın başında, doğu ve iç bölgelerini hakimiyeti altında tutmakla övünen İngilizler, şimdi bazı sürprizlerle yüz yüze gelmiş bulunuyorlardı. Haziran ayının başlarında, HKO askerlerinin Salala'da İngiliz subaylarının lokantasına doğrudan bir darbe indirmelerinin sonucu olarak, 12 İngiliz subayı yaralandı. Ve yaralı emperyalistler özel bir uçak seferi ile Kıbrıs'a gönderildiler. (44) 19 Temmuzda, HKO bir kıyı kenti olan Mirbat'a karşı saldırıya geçti. Savaşın en büyük çarpışmasında, bu kenti on dört saat elinde tuttu. Bu olayı İngilizleri kahrederken, İAKHKC'nin inisiyatifi elinde tuttuğunu kanıtladı. (45) Bunu takiben, Taqa kentinin dört saatliğine işgal edilmesiyle çok sayıda yiyecek malzemesi ele geçirildi ve zarara uğrayan tüccarlara Cephe tarafından nakit olarak ödeme yapıldı.

1972 sonbaharında, başka bir SSK saldırısı ufukta gözüktü. İAKHKC yeni bir «Ekim» hakkında uyarında bulundu :

«Biz, bu mütevazi kuvvetlerimiz ve geniş yeteneklerimizle, cesaretle karşı koymaya kararlıyız ve bu taarruz ne kadar büyük olursa olsun gereken karşılığı vereceğimize olan güvenimiz tamdır. Bu saldırının cevabı yazılarla veya konuşmalarla değil, şehitlerimizin kanıyla verilecektir.» (46)

Eylülde saldırı ve aynı zamanda Güney Yemen'in Kuzey Yemen tarafından karşı-devrimci işgali başladı. 23 Eylülde, helikopterler ve savaş uçaklarının desteği altında SSK Dofar'ın doğu

bölgesine karşı taarruza geçti. Mübalağalı iddialarla doğunun ezildiği öne sürüldü. 26 Eylül 1972'de Suudî Arabistan'ın desteği altında, Güney Yemen Demokratik Cumhuriyetinin anti-komünist nitelikteki işgali başlatıldı. Bu saldırı iki hafta içinde çöktü ve devrimci güçlerin yarım adadaki muhteşem zaferi ile sonuçlandı. SSK'nin Dofar'daki saldırısı da amacına ulaşamadı. Aralık ayının ilk günleriyle birlikte, yanlızca hava yoluyla ikmal gören dağlık mevziileri elinde tutan ve halkın arzusunu kırmak çabasıyla hedef gözetmeksizin kurtarılmış bölgeye saldıran İngilizler de savunma durumundaydılar. İngilizler savaşı çabucak sonuçlandırmada başarısızlığa uğradılar. İAKHKC uzayan bir savaşı yürüterek, kurtarılmış bölgelerdeki hakimiyetini korudu.

Sarfeet Kuşatması

1972 - 73 kuru mevsiminin sonunda 1973 Nisan ayında Dofar'ın batıdaki kurtarılmış bölgesine ikinci kez gittim. Orada, HKO birliklerinin eski saldırılardan arta kalan yegâne düşman mevzii olan kuzey Sarfeet'teki İngiliz karakolunu kuşattıklarını gördüm. Daha sınırı geçerken bile, üç yıl öncesiyle kıyaslandığında bir çok değişikliği görebilmiştim : 6. Yönetimin altında köyler çok daha müreffeh bir görünüme sahiptiler. Su kanalları çoğalmış, evlerin sayısı artmış, dükkânlar dolmuş ve sürülü toprak sayısı fazlalaşmıştı. 1970 yılında, doğuda al-Oeidha'dan al-Fitk'e uzanan kara yolu, şimdi Damqut'a kadar gidiyor ve üç ilâ beş yıl içerisinde de, Hauf'a ulaşacağı umuluyordu. Ziyaretçileri Damqut'tan Hauf'a taşıyan Sambuq'a şim-

di kıçtan takma bir motor takılmıştı. 1970 yılında ise Sambuq'lar ilkel bir biçimde kürekle çekiliyordu. Geçen yılın askeri olayları, sınır bölgesinde izlerini bırakmıştı. Güney Yemen uçak savar mevzileri Hauf'un etrafına serpiştirilmişti ve köyün içinde İAKHKC mensupları bizzat kendileri, Mayıs 1972 yılındaki saldırıda yıkılan evleri gösterdiler. Bir iki mil ötede savaş daima mevcuttu. Sanki uzaktan fırtınanın sesini duyuyormuşçasına, insan top patlamalarının sesini muntazaman işitebiliyordu. Aysız gecelerde, Sultanın donanmasının projektörleri silah taşıyan kayıkları bulmak maksadıyla sahili boylu boyunca aydınlatıyor ve İngilizler Sarfeet'de aydınlatma fişekleri yakarken bir yandan da mermi yağdırıyorlardı.

Sarfeet'teki düşman mevzilerinin, ikmal yollarını keserek daha da doğuya yayılabilecek olan malzemenin geçişini engelleyerek, İAKHKC'nin önünü kapatacağı planlanmıştı. 1972 yılında taarruz başladığında İngilizler, sınırın hemen hemen kapatılmış olduğunu iddia ettiler. Bir hafta sonra sınırı geçtiğinde, kervanların sayısının «Umman istihbaratına göre haftada 6 deveye kadar düştüğü» iddia ediliyordu. (47) Sınırı bir zorlukla karşılaşmadan geçebildim ve yaklaşık olarak on saatlik bir yürüyüşten sonra Sarfeet'te İngilizlerin yakınındaki HKO mevziilerine ulaşabildim. Dağ patikaları, 1970 yılında olduğu gibi, silah taşıyan yirmi ilâ otuz deveden oluşan kervanlar tarafından tıkanıyordu. Bazen İngilizlerin rastgele ateş ettiklerine, veya ağaçlara takılan paraşütlerin beyaz görüntülerine tanık olunuyordu. Fakat kurtarılmış bölgelerin 5 mil genişliğindeki boğazı halen

açıktı ve mevcut zorluklara rağmen sağlanılan ikmal, İngiliz ve Umman iddialarının yanlış olduğunu ortaya koyuyordu. Sarfeet Muhammed Hafız'ın yakınındaki HKO karakolunda mahalli bir kumandan olan Salalalı 20 yaşlarında genç bir adam bize, kuşatmanın evveliyatını anlattı. İngilizler Thaqbeeti ve ağır saldırılar karşısında da ileri karakolları olan Kedbeeti, 1972 yazında terketmek zorunda kalmışlardı. İngilizler daha sonra çölden ve havadan hareketle, Güney Yemen sınırından takriben 4 mil uzaklıkta, kıyıdaki tepelerin 4500 ayaklık yüksekliğinde kayalık bir burunda, kuzey Sarfeet'te on kadar taştan istihkam kurmuşlardı. İlk iş olarak, denize doğru tepeleri boydan boya kesmeye çalışmışlardı. Kohot vadisindeki on dört saatlik bir çarpışmada Sarfeet'in alt taraflarında, Sultan Kabus'un amcası olan Muhammed Ahmed Hasan, İngilizlerin kumandası altındaki SSK ile birlikte, bir grup paralı askeri yönetirken öldürülmüştü. 1972 yazının sonunda, bu tür yayılmalar inkitaya uğradı ve düşman, karakollarına geri çekilmek zorunda kaldı. Halka hoparlörlerle nutuk çekme faaliyeti sona erdi. İAKHKC'nin sürekli ateşi, Skyvan ve Caribou uçaklarını kullanarak karaya havadan indirme yapma çabalarını başarısızlığa uğrattı. İngilizler yalnızca helikopterler vasıtasıyla yapılabilen ikmalle yetindiler. Helikopterler vasıtasıyla hemen hemen her gün ikmal görüyorlardı.

Dofar'ın içinden bir veya bir buçuk millik mesafede bir dağ tepesinden, HKO'nun Sarfeet askeri karakoluna şafakla birlikte giriştiği saldırıya tanık oldum. Saat beşe beş kala, güneş ışığının

üzerlerine düşmesiyle bitişik tepelerin üzerindeki alçak SSK siperleri gözle görülebilir hale gelmişlerdi. Beşi üç geçe, karakolun yakınlarına mevziilenmiş olan HKO birlikleri, havan topları ve makineli tüfeklerle karakola ateş açtılar. Havan mermilerinin, siperlerin etrafında bıraktığı kara dumanlar, rahatça görülebiliyordu. Beş dakika sonra da düşman mevziilnden obüs toplarıyla karşılık verildi. Bütün hareket sahnesinde HKO birliğini net bir biçimde izleyebiliyordum. Düşmanın yakınlarındaki birliklere şifreli radyo mesajlarıyla talimatlar gönderiliyordu. Otuz beş dakika sonra, Salala'da bir hava alanından kalkan ve denizin üzerinde uçmakta olan iki Strikemaster jetinin uzaklardan homurtusu duyuldu. Yirmi dakika kadar alanın üzerinde tur attılar ve HKO mevzii olduğundan şüphelendikleri yerleri, roket ve makineli tüfek ateşine tuttular. Ama bir başarı kaydedemediler. Karadaki çarpışma inkitaya uğradığında jetler Salala'ya dönmezden önce havada tur atmaya devam ettiler. HKO kumandanı bir zayiat vermediklerine dair beni temin etti. 6.30 civarında üsteki kampımıza geri döndük.

İAKHKC önderliği mensublarından Talal Saad, 1972-73 kuru mevsiminde düşmanın faaliyetini azalttığını açıkladı. Batıda veya diğer bölgelerdeki on ya da daha fazla düşman mevzii, kuzey Sarfeet mevziinde olduğu gibi saldırı altındaydı ve düşman bu saldırıları kıramıyordu. 1973-74 kuru mevsiminde, 1971-72 yılının saldırılarını izleyen tarzda yeni saldırılar bekledikleri sırada bütün mevziilerine baştan aşağı güveniyorlardı. İran, Ürdün, Suudî Arabistan gibi yeni dış güçlerin, Ka-

bus'un yanında savaşa müdahale etmeleri, devrimci mücadelenin içinde bulunduğu zorlukları kesin olarak arttırdı. Gene de müdahaleler, savaşın devrimci niteliğini kanıtladığı gibi, Umman rejiminin siyasi niteliğinin emperyalizmin çıkarlarına hizmet ettiğini de aynı şekilde ispatladı.

Yeni karşı-devrimci stratejinin yol açtığı büyük zorluklar, halka ızdırap veriyordu. Sınır bölgesinde sivil halkın, kuzey Sarfeet mevziinden ve normal ateş hattından uzak durabilmek için derinlerdeki mağaralarda yaşamak zorunda kaldıklarını gördüm. Karşılaştığım herkes son çarpışmalardan ötürü hayvanını kaybetmişti. Ve gene bir çoğu da, aile mensublarını yitirmişti. Batı ve iç bölgelerinden gelen gittikçe artan sayıda göçmen, savaş alanlarının dışına ve sınırın Yemen tarafına doğru hareket ediyorlardı. Buna ilâveten ekonomik muhasara muazzam bir açlığa da sebeb oldu. Özellikle doğu ve iç bölgelerinde kıyı bölgesinden yapılan ithalatın kesilmesi ve USHK'nin (Umman Sultanının Hava Kuvvetleri) ekim zamanı ekinleri sistematik bir biçimde yakması, gıdasızlığa ve bütün halkta tüberküloz ve aneminin artmasına yol açtı. Bu gelişmeler sadece halkın Sultan ve İngilizlere karşı olan nefretini ortaya koydu ve onlar, çok daha büyük bir sorumlulukla devrime sarıldılar.

Savaşın diğer bir yüzünün portresi, SSK'nden Nisan ayının başında firar etmiş olup, gerilla hareketinin saflarına henüz katılmış bulunan bir Yemenli tarafından bana çizildi. Yirmi bir yaşındaki onbaşı Muhammed Mananhi Amer Socotra'dan Suudî Arabistan'a 1968 yılında iltica etmişti

ve Dammam'da ARAMCO patronları için bir restoranda hademe olarak çalışmıştı. 1970 yılında hapse atılmak tehdidi ile Suudî Arabistan ordusuna katılmaya zorlanmış ve orduya zorla sokulan diğer seksen Socotranlı ile birlikte YDHC (Yemen Demokratik Halk Cumhuriyeti) sınırı yakınındaki bir Suudî Arabistan üssü olan ash-Sharura'ya gönderilmişti. 1971 yılında, Suudî Arabistan ve Yemen arasında resmen bir ihtilâf hüküm sürerken, Socotralı grup Sharura'dan kuzey Dofar'daki Thamrit'e gönderilmiş ve YDHC'ne yapılacak olan bir saldırıya katılmak üzere verilecek emri beklemeleri söylenmişti. İki yıl Dofar'ın içinde Garnizon görevlerini yerine getirmede kullanılmışlardı. Suudî Arabistan'dan para alıyor fakat Umman üniforması giyiyorlardı. Amer bana 007796 numaralı bir Umman pasaportu gösterdi. Bu pasaport Dubai ve Bahreyne tatillerde giderken kullanılmak üzere basılmıştı. Amer, fırka diye bilinen Socotra'lı grupla İngilizler arasındaki irtibatı sağlamakla görevlendirilmiş bir kişi olarak, Maknil isimli bir İngiliz subayının imzaladığı çarpık çurpuk Arap harfleri ile yazılmış emirleri götürüp getirebiliyordu.

İngiliz Laosu

Mr. Wilson, Devlet Savunma Sekreterine, ne kadar İngiliz görevlisinin Umman ordusu ve donanması için Sultana yardımcı olduğunu sordu.

Mr. Ian Gilmour : Yüz yirmi üç.

Mr. William Wilson, Devlet Savunma Sekreterine, kaç İngiliz görevlisinin Umman'da olup Sultanın silahlı kuvvetlerinde görev almadığını sordu.

Mr. İan Gilmour : Bu tür detayları açıklamak bizim işimiz değildir.

Mr. William Wilson, Devlet Savunma Sekreterine kaç İngiliz görevlisinin İngiliz Ordusu Eğitim Grubuna katıldığını sordu.

Mr. Ian Gilmour : Bu tür detayları açıklamak bizim işimiz değil.

Mr. William Wilson, Devlet Savunma Sekreterine yardımcı olarak veya kontratlı olarak kaç İngiliz görevlisinin son iki yılda Umman'da öldüğünü sordu.

Mr. Ian Gilmour : Umman Sultanının hizmetinde olarak son iki yılda üç İngiliz görevlisi öldü. Kontratlı personel Majestelerinin Kuvvetlerinde çalışmamaktadır. Bu nedenle onlarla ilgili elde bir rakam bulunmamaktadır.

(Hansard 'yazılı cevaplar', 28 Ocak 1974)

1970 yılının başlarında Sultanın bütün savaş gücünün, yüksek düzeyde İngiliz desteğine dayandığından, hiç kimsenin kuşkusu yoktu. 1972 yılında bir subay «bu sapına kadar bir İngiliz savaşıdır» diye durumu tanımladı ve Sultan Kabus da kendisini iktidara getiren emperyalist efendilerine olan bağımlılığını asla gizlemeye çalışmadı. İngilizlerin savaş hakkındaki resmi yorumları daima yalana dayanıyordu. Umman «egemen» bir ülkeydi ve kendi yolunda yürüyordu. 1970 yılında Savunma bülteni savaştan kısa bir paragrafla şöyle bahsediyordu : «Subaylarının çoğu İngiliz olan Muskat Sultanının silahlı kuvvetleri, Salala'nın kuzeyinde engebeli tepelik arazide, Dofar asileri-

ne karşı harekata girişmeye devam ediyor. Sultan bazı İngiliz subaylarını bu harekatlardaki yönetimleri ve cesaretlerinden ötürü, ödüllendirdi. (48)

1971 de orudan daha az bahsediliyordu ama, gene de KHK'nin (Kraliyet Hava Kuvvetleri) üslerini savunmakta olduğu belirtilmişti.

İngilizlerin savaşı yönettikleri ona kumanda ettikleri ve bütün emirlerin onlardan geldiği açık bir gerçekti. Sultanın Savunma Sekreterinin dediği gibi «İngiltere Kraliçesi ile Umman Sultanı arasında bir ihtilâftan» söz edilebilir miydi ? (49) Dofar'daki İngiliz personelinin gerçek sayısı daima gizlendi. 1972 yılının sonunda Dofar'da 1000 kadar İngiliz görevlisi bulunuyordu. Çok sayıda İngiliz piyadesinin ise sözü dahi edilmiyordu. Komuta kademeleri İngilizler tarafından işletiliyor ve İngilizler bütün kontrolü ellerinde tutuyorlardı. Kukla bir hükümet ve kukla bir ordu eliyle kendini gizleyen emperyalist subay ve danışmanlar ordusu, -yani emperyalist güçler- tarafından yürütülen karşı-devrimci bir savaş olması nedeniyle, emperyalist orduların çok sayıda piyadesini doğrudan doğruya içinde barındıran Vietnam'dan ziyade Laos'u andırıyordu. Laos'da olduğu gibi, emperyalist güçler açısından stratejik önemi olan savaşa ilişkin kişilerin gerçek sayısı olduğundan az gösteriliyordu. Emperyalist personel arasında kısmi sahte ayırımlar yapılarak durum örtbas edilmeye çalışılıyordu. İngilizler, 1958 anlaşması uyarınca SSK'nin ve USHK'nin hizmetinde olan görevli personel diye sadece tek bir askeri kategoriyi resmen açıklıyorlardı. Bu tür bir açık-

lama en azından üç kategoriyi daha ihmal eden bir açıklama idi : a) KHK'lerinin ve USHK'nin hizmetinde olmayan ve Salala ile Marish üslerini takviye eden ve savunan İngiliz görevlilerinde oluşan personel. b) İngiliz Ordusu Eğitim Birliğinde görevli olan personel. c) İngiliz ordusunda artık görev almayan İngiliz subaylarından oluşan personel. Herkesin de bildiği gibi, yapılan ayırımların ciddi bir önemi yoktu. Paralı askerler, Laos ve Vietnam'daki sivil ABD personeli gibi, tantanalı bir şekilde kontratlı subaylar şeklinde düzenlenmiş olup, resmi askeri kademelerin ve yarı resmi paralı asker teşkilâtının doğrudan kumandası altında bulunuyorlardı. KHK'leri Salala üssünü her bakımdan koruyordu. Ta ki USHK'leri için burası bir savaş üssü haline gelene kadar. İOET (İngiliz Ordusu Eğitim Takımları) saldırı kurslarının içinde gizleniyor ve taarruz harekatlarına katılıyordu. 1972 yılında ÖHK'lerindeki ölümler üzerine koparılan yaygara sırasında, Dış İşleri Masası ÖHK'lerinin sadece «eğitim» amacını güttüğünü ve «gerçekçi bir şekilde eğitim koşullarını sağlayacağını» ve «kendilerine ateş açıldığı takdirde, savunma durumuna gireceğini» belirtti. İngilizler, İngiliz ordusunun kumandası altında olmakla, Sultanın kumandası altında olmanın farkını güya daha da arttırdılar. Sultanın bizzat kendisi de İngilizlerin kumandası altında bulunduğundan, bu farkın hiç bir anlamı yoktu.

Aşağıdaki tablo, Umman'daki İngiliz personelini farklı kategorilere bölüp, İngilizlerin açıklamaları kısmen ortaya koymaktadır.

		Mart	Nisan	Kasım
	1962	1970	1971	1972
Kategoriler				
Görv. Ordu Suby.	26	40	49	
Kont. Ordu Suby.	30	45	71	250'nin üzerinde
Görevli Pilotlar	10			
Kontratlı Pilotlar			60	
Görevli Kademeler		7		
KHK Alayı	Yok	120		
Diğer KHK			Yüzlerce	Yüzlerce
İOET	Yok	Yok	25	100

Kontratlı ve görevli subayların çoğu savaş alanında faalken, bazıları da Umm-al-Qawarif, Muscat yakınlarındaki Bait al Falaj da olmak üzere Dofar'daki karargâhlarda üslenmiş bulunuyorlardı. Üst kademe subaylarının hepsi de görevli subaylar kademesindendi. Sultanın Savunma Sekreteri olan Albay Hugh Oldman 1960 yılından beri ordu da kumandanlık yapıyordu ve Sultanlığın en büyük askeri yetkilisi idi. Kendisinin en yakın çalışma arkadaşı, ÖHK'nin başkomutanı olan ve 1970 ile 1972 yılları arasında tuğgenerallik rütbesini taşıyan, daha sonra da Tuğgeneral Tim Creasy ile değiştirilen John Graham'dı. Dofar'daki baş komutan 1972 Ekim ayında Tuğgeneral Jack Fletcherle değiştirilen Albay Tuddy Turnhill idi. Bazı kimseler Sultanlıkta uzun süreler aynı görevlerde kalmışlardı. İstihbarat servisinin başkanı Dennison, Umman'a 1950 yılında gelmiş ve kendi kumandası altında Eyalet İstihbarat Subay-

ları (EİS) sistemini kurup belli başlı her karakola teşkilâtını yaymıştı. 1972 yılında Dofar'da binbaşı Jack Sullivan bütün mekanizmada tek adamdı ve Dofar'daki dağ köylülerinin dilinden konuşmasını da biliyordu. Birçok alt kademe İngiliz subayının karşı-devrimci faaliyetlere dayanan uzun bir geçmişleri vardı. 'Dofar jandarmasının başı olan Binbaşı Ray Barkerscofield 1972 yılında bir televizyon mülakâtında Dofar'ın İngilizlere «sahip» denilen dünyadaki son yer olduğunu anlattı. «Ben paralı, profesyonel bir askerim ve Hindistan, Burma, Güney Afrika, Mısır, Somali, Mogadhishu, Libya ve Almanya giib yerlerde yirmi beş yılımı geçirdim ve bu benim mesleğimdir» dedi. Yüzbaşı Spike Powell gibi bazı paralı askerler de, Katanga'da BM'e karşı savaşmışlardı. Bazıları da, David Bayley ve John Cooper gibileri, kralcılarla birlikte Kuzey Yemen'de savaşmışlardı. Bir çok maceracı İngiliz için, vergiden muaf olarak geniş miktarda para biriktirebilecekleri tek yol buydu. Bazıları için ise, eski tarz İngiliz sömürgeci savaşının sürdürülebileceği dünyadaki son yerdi. (50)

İngilizlerin Dofar'daki varlığının büyümesi, SSK'nin ve USHK'nin büyümesiyle tamamlandı. 1970 yılına kadar SSK Muscat Alayından, Kuzey Sınır Alayından ve Çöl Alayından oluşan 2500 kişilik bir güce sahipti. Bütün bunlar Jabal Alayı adı altında kısaltıldı ve 1973 yılının sonunda SSK'nin mevcudu tahminen 12.500'e yükseldi. Umman'da askere kaydolma yavaş yavaş artarken, yazıcı ve telsizci gibi eğitim gerektiren personelin çoğu, Pakistan Belücistanından gelmeydi. (51) USHK 1959 yılında kuruldu ve 1969

yılında 12 adet BAC 167 Strikemaster uçağından oluşup, kurtarılmış bölgelere saldırıda bulunan ana güç haline geldi. Bunu izleyen yıllarda, USHK'nde on iki Hawker Hunter uçağı, en aşağı dokuz tane Skyvan kısa menzilli nakliye uçağı ve sınır uygulamalarında kullanılmak üzere on iki helikopter bulunuyordu. İlkel donanma bile sızmalara karşı koyma çalışmaları için büyütülmüş ve amiral gemisi İngiltere'deki Lowestof Brooke Marine Ltd. Şirketine sipariş edilmişti.

İngiliz personeli bu derme çatma kuvvetlere kumanda ederken, diğer uluslar da bu işe katıldılar. Avustralyalılar ve Rodezyalılar USHK ile uçtular. 1970 yılında Muscat Sultanını destekleyen Pakistan'ın 1972 yılı sonunda Dofar'da 100 civarında subayı bulunuyordu. Hindistan donanmayı eğitmeye başladı. İran Dofar örneğinden endişeye kapıldı ve önce helikopter mürettebatı daha sonra da asker gönderdi. Ürdün, istihbarat subayları temin etti ve Umman subaylarının eğitimine yardımcı olmaya başladı; eski bir ordu genel kurmay başkanı olan Muhammed Halil Abd ad-Dayim'i Umman'a 1972 Ekiminde elçi olarak atadı. İlk başta uzak duran Suudî Arabistan, 1972 Aralığında 6 milyon Sterlin tutarında askeri yardımda bulunmayı kabul etti. Dofar'daki İngiliz stratejisi bir asırlık sömürgeci baskı politikasından çıkartılan prensiblere göre yürütülüyordu. Bu prensiblerin çoğu, Zulular, Afganlılar, Boerler, İrlandalılar ve Sudanlılar gibi düşmanlarla yapılan on dokuzuncu yüzyıl savaşlarından hava gücünün idari şiddetin ekonomik bir vasıtası haline geldiği savaş döneminden çıkarılmıştı. 1945 sonrasında, İngilizler

Yunanistan, Malaya, Kenya, Kıbrıs, Umman ve Güney Yemen'de olduğu gibi yeni dönem savaşlarına uygulanmak üzere, karşı-devrim teorisi bile yarattılar ve bu teoriyi daha az tecrübe sahibi olan ABD ve Portekiz gibi müttefikleriyle birlikte, sömürgeci müdahale mekanizmasını kurmada kullandılar. (52)

Karşı-devrim teorisinin üç fonksiyonu vardır. Bu teorinin temelinde yatan ideolojiye uygun olarak uygulayıcısının dünyanın sahibi olması amacını gütmektir. Kendiliğinden dünyanın yanlış bir panaromasını çizer. İster istemez hem doğru hem de yanlış bir yanı vardır. Bu iki unsur statik olmakla birlikte, üçüncü bir dinamik unsuru benimser : İdeoloji hatalı bir şekilde gerçekleri tasarlanan sübjektif niyete çevirir. Olanı değil olması isteneni gerçeğin yerine koyar. Dofar ve Hindiçini'deki karşı devrimci uygulamalar bu manzarayı ortaya koymaktadır. Savaşın uzun vadeli hedefi, İAKHKC'ni ve HKO'nu imha etmek ve böylelikle İngiltere'nin stratejik çıkarlarına yönelen tehditleri tasfiye etmektir. Bu da karşı-devrim teorisine doğrudan doğruya bağlı yöntemleri ihtiva eder : İkmal yollarını kesmek, düşmanı çarpışmaya zorlamak, emin bölgeler ve ulaşım hatları oluşturmak gibi... Teorinin kabul edemiyeceği şey, düşmanın bütün bir halkın desteğine sahip olduğu ve amacına ulaşabilmek için bütün bir halkı yok etmek zorunda kalacağıdır. Yanılgının doğduğu yer de burasıdır zaten. Düşman dağlara terörle hükmeden militan bir azınlık olarak kabul edilir. İngilizler öte yandan, «Dofarlı milliyetçilere» havadan ve karadan ikmal sağlamaktadırlar. Oysa sorun, söz

konusu edildiği gibi militan bir azınlığın mevcut olmayıp, ezilen bir halkın büyük bir çoğunluğunun devrimi desteklemesi ve sözüm ona «çoğunluğun» da İngilizlerin Salala'da koruduğu emperyalist yanlısı kesimden ibaret olmasıdır. Askeri hareketler, pasifleştirme programının yardımı ile yürütülen terör faaliyeti durumundadırlar. İngilizler daha işin başından tüm halka vahşice saldırılara giriştiler. Kıyı bölgelerine yapılan akınların 1968 yılında bir İngiliz subayı tarafından yapılan değerlendirilmesi bu hususda hiç bir kuşkuya yer bırakmamaktadır. İngiliz subayı, «isyancıların köylerini yakıp yıktık, keçilerini, ineklerini vurup öldürdük» diye yazmaktadır. «Ele geçirdiğimiz her hangi bir düşman müfrezesi, Salala pazarının bir köşesinde, özgürlük savaşçısı olmak isteyebileceklere ders olsun diye dayaktan geçiriliyordu.» (53)

Aynı subay, 1968 yılında batıya yapılan saldırılarda, çeşmeleri nasıl havaya uçurduklarını da anlatıyordu.

USHK'nin 1969 yılında kuruluşunu takiben, terörün ana biçimi, hava saldırıları ve uzun menzilli topçu bombardımanı haline geldi. Sözüm ona «militan» gruplar ise İngilizlerin kafasını artık meşgul etmiyordu. İngilizlerin amacı, direnen halkı kontrol altına alabilecekleri yerler olan, Salala ovasına veya çöle sürebilmekti. Vietnam'daki «yeniden yerleştirme» de olduğu gibi, halka yapılan bütün zorbalıklar «koruma» veya «yardımcı olma» yaftaları altında gizlenmişti. Baskı ve zulüm planına uydurulmak üzere bütün gerçekler tahrif edilmiş bulunuyordu. Bazı İngiliz subayları her hangi bir hileye kaçmadan durumu ortaya koyuyorlardı :

«Örneğin, bir çok nedenden ötürü buradaki durum geçen yıl bulunduğum kuzey İrlanda'dan çok farklı idi. Bir kere, burada çarpıştığınız insanlar arasında sivillerin bulunmadığını, hepsinin düşman olduğunu biliyorsunuz. Bu bakımdan insan, işine bakabilir ve masum insanları incitebileceğini düşünmeden bölgeyi havan ateşine tutabilir, veya elindeki hafif silahlarla tarayabilir. Bu, elbetteki sivillerden ötürü elinizin kolunuzun bağlı olduğu kuzey İrlanda'dan tamamen farklı bir durumdur.» (54)

Cinayet politikası kendi içinde dinamik unsurları da barındırır. İngilizler kurtarılmış bölgeleri bombardıman ederek, halkı daha emin bölgelere kaçışmaya zorladılar. İngilizler, çeşmeleri zehirleyip havaya uçurdular, köyleri yaktılar, ekinleri ve yiyecek stoklarını ateşe verdiler, hayvanları vurup öldürdüler ve yiyecek ikmalini kestiler. Bu politika, devrimi destekleyen bütün halka saldırılan Radfan'da da uygulandı. İngilizlerin ve Kabus'un, «militanlar» ve «ekonomik kalkınma» laflarının altında yatan gerçekler işte bunlardır.

İngilizler örtbas etseler de, Dofar'daki savaşın sömürgecilik sonrası stratejilerini şiddetle zorladığı gerçeğini değiştiremezler. 1972 yılının sonunda bölgedeki bazı sorumlu İngiliz subayları Said bin Timur'u kovmaya karar vermiş olduklarından ötürü pişmanlık duymaya başladılar. İngilizler yürüttükleri bu sömürgeci savaşta bazı problemlerden kurtulmuş gözüküyorlardı. Dofar İngiltere'de hemen hemen hiç bilinmiyordu, İngilizlerin önemli miktarda zayiatı yoktu ve Cezayir veya Vietnam'da olduğu gibi bir muhalefet hareketi mev-

cut değildi. (55) Öte yandan Dofar savaşı, 1970'de 12 milyon rial, 1971'de 16,3 milyon rial ve 1972'de 30 milyon rial olmak üzere Umman bütçesinin gittikçe daha büyük bir kısmını tüketiyordu. Ezici bir yenilgi sayılacağından, İngilizler Kabus'un Dofar'dan feragat edip Umman'a çekilmesine göz yumamazlardı. Körfez petrolünün öneminin gittikçe artması yüzünden ve bölgede siyasi istikrarın çok arzu edilir bir şey haline gelmesinden ötürü, Kabus'u da kendi haline terkedemezlerdi.

İran'ın Müdahalesi

İşte bu şartlar altında, İran Şahı 1973 Aralığında Umman'a binlerce asker gönderdi. Yakın geçmişte Orta Doğu'da vuku bulan olaylar, bu tür bir şeyi teşvik eder mahiyette idi : Petrol fiyatlarındaki artış Sultan Kabus'a büyük bir finansman özgürlüğü kazandırmıştı, önde gelen Arap hükümetleri ise petrol konusundaki gelişmelerle ve İsrail cephesi ile meşgul olduklarından, Umman'daki olayları protesto etmede eskisine kıyasla daha az istekliydiler. İran'ın müdahalesi İngilizlerin Muscat'taki tekelci hakimiyetinde bazı değişikliklere yol açmakla birlikte, İngilizler için iki fonksiyonu yerine getirdi. Birincisi, İngiliz ordusunca sağlandığı takdirde doğabilecek bir çok siyasi probleme yol açmadan iyi teçhiz edilmiş ve iyi eğitilmiş çok sayıda karşı-devrimci askeri sağladı. İkincisi, 1971'den itibaren gelişen İran ve Suudî Arabistan arasındaki sömürgeci politikaya ilişkin işbirliğini devam ettirdi. Aynı zamanda İran'daki rejim de somut çıkarlar elde edebildi : Yarımadanın Arap kesiminde Suudî Arabistan'ın yayılmasına karşı etkinliklerini arttırabildiler ve

ileride ülke içinde patlak verebilecek kır gerillası harekatında kullanılmak üzere askerlerini eğitmiş oldular.

İran rejimi, Umman'ın «güvenliği» ile ilgilendiğini saklamadı. 1971 yılında Arap yönetimi altındaki üç adanın işgali, küçük bir helikopter filosunun 1972 yılında Dofar'a indirilmesi, Tahran rejiminin yayılma politikasının bir parçasıydı. Bizzat Şahın kendisi durumu açık bir şekilde ifade ediyordu :

«Umman'daki Dofar ayaklanmasını ele alalım. Ayaklanma başarıya ulaştığı takdirde, Hürmüz boğazının hemen önünde bulunan başkent Muskat'ta ne gibi bir durumla karşılaşacağımızı tasavvur etmeye çalışın. Önce bir iki tüfek daha sonra gelişmiş silahlar ve cephane. Bu alışılagelmiş bir durumdur. Yıkıcı faaliyetlere tahammül edemem. Bunu derken, bize dışarıdan kabul ettirilmek istenen şeylere de tahammül edemiyeceğimi söylemiş oluyorum... Onlar (Umman) bizden yardım istediler, biz de ettik.» (57)

Umman'a gönderilen İran kuvvetleri 20 Aralık 1973 günü saldırıya geçtiler. Bir kol, Salala'dan iç bölgeye doğru olmak üzere kuzeye vurdu. Ötekisi ise çölden dağlara doğru olmak üzere, güneye darbe indirdi. Yolu yeniden açmak ve doğu bölgesinden ikmali kesmek için Dofar'ı ikiye bölmek amacıyla, makineli tüfeklerle donatılmış helikopterler kullandılar ve Kızıl Hat boyunca kendilerine altı tane mevzi kurdular. Takriben bir aylık yoğun çarpışmalar sonucu, İranlıların tahminen 200 kadar ölü vermelerine rağmen yol gene de açılamadı. İAKHKC kaynaklarının verdiği raporlara göre,

düşman yol boyunca çok sıkı korunması şartıyla bazı konvoylarını hareket ettirebilmekle birlikte, bu konvoyların hiç birisi de zayiat vermeden geçebilmiş değildi ve yol ikmal için kullanılabilecek şekle getirilmemişti. Sarfeet'te SSK'nin olduğu gibi, İran kuvvetleri de savunma durumuna girmişlerdi ve doğu ile olan ikmal yolları halen kesik bulunuyordu.

İran saldırısının gerçek amacı diplomatik idi. Esas korkuları, milliyetçi Arap tepkisinin artabileceği idi ve bu yüzden de mevcudiyetlerini örtbas etmeye bakıyorlardı. İran birlikleri, Salala ve Muscat kentlerinin sokaklarından uzak duruyor ve İran askerleri üzerinde hemen hemen insan yaşamıyan Hallaniyah'ın Kuria Muria adasında ikamet ediyorlardı. Umman askeri kaynakları sadece kendi kuvvetlerinden söz ettiler. İAKHKC İranlıların Muscat'taki varlığını ilân ettiği zaman, Londra ve Tahran bunu koro halinde inkââra giriştiler. (58) Şah ancak şubat ayının başlarında yaptıklarını kabul etti : Şahın iddiasına göre askerleri «Dofar'dan Salala ve Muscat'a kadar yolu temizleyerek, çarpışmalarda onur kazanmışlardı. «Şah, İAKHKC'ni yıkıcı, tahripkâr, kargaşalık çıkartıcı ve katliamlar düzenliyen bir güç» olarak tanıtıp, kötülemeye çalıştı. (59) Önemli Arap devletleri, yorum yapmaktan kaçınıp Tahran-Muscat manevrasına üstü örtülü bir biçimde katılırken, Libya ve Irak müdahaleyi kınadılar ve de Sovyetler Birliği Şah'a karşı eleştirilerini yoğunlaştırdı. Resmi İran gazetesi Etela'at İran müdahalesinin amacını «isyancıları ve müttefiklerini Muscat hükümeti tarafından önerilen barış şartla-

rını kabul etmeye zorlama» olarak tanımladı. (60) Mart ayının başında, Tunus, Cezayir, Kuveyt, Mısır ve Suriye'den oluşan arabulucu bir kuvvet kuruldu. Bu kuvvetin kuruluş amacı, YDHC ve dolayısıyla İAKHC ile Umman Sultanlığının arasını bulmaktı.

İAKHKC buna, 1973 yılının ortasında Kuvey'tin çabası ile belirlenen şartlar çerçevesinde, görüşmelerin mümkün olduğu şeklinde bir karşılık verdi. Bu şartlar şunlardı : İngiltere, İran ve Ürdün ile yapılan bütün gizli ve açık anlaşmaların feshi, üslerin tasfiyesi, İran kuvvetlerinin Umman topraklarından çıkartılması, ulusal ve demokratik bir rejimin kurulması, siyasi ve kişisel hak ve özgürlüklerin sağlanması, ulusal bir ekonomi politikasının benimsenmesi, uluslararası politikada tarafsızlık politikasına bağlı kalınması. (61)

İAKHKC tam bir askeri zafer kazanabileceği veya Umman'daki biricik ulusal güç olduğu şeklinde bir görüşe sahip değildi. Umman rejimi, yabancı güçlerin hakimiyeti altında olmaya ve yabancı askerlerin Umman'da savaşmasına izin vermeye devam ettikçe, İAKHKC hem siyasi hem de askeri yönden mücadelesini sürdürmeye devam edecekti.

NOTLAR :

1 — Bu bölümdeki malumatların çoğu, 1970 yılı Şubatında ve 1973 yılı Nisanında Dofar'a yapılan ziyaretler sırasındaki mülakât ve tartışmalardan elde edilmiştir. Dofar'a devrimden önce gitmiş bulunan dört insanın çalışmalarından, Dofar hakkında izlenim edilebilinir. J.T. ve M.V.A. Bent,

lıklar bu ülkede son derece etlidirler, bu tür balıkları hiç bir yerde görmedim» diye yazar. İbni Batuta'nın Seyahatleri, Cilt 2, Hamilton Gibb, Cambridge, 1962, s. 383.

4 — Arapça «haber» kelimesi, Dofar dilinde huburdur. «Hoşgeldin»in Arapçası ahlan wa sahlan iken Dofarcası hai wa sehla'dır. Bertram Thomas, Güney Arabistan'da Dört Acaip Dil adlı eserinde bu lisan farkını tartışır, Londra 1937. Fakat tek disiplinli filolojik değerlendirme, Dofarca konuşan birisini beraberinde Viyana'ya götüren, bir Güney Arabistan, Londra, 1900; Wilfred Thesiger, Arap Kumlukları, Londra, 1968; Bertam Thomas, Arap Felixi : Boş Arap Bölgeleri Boyunca, Londra, 1932; ve Wendell Philips Bilinmeyen Umman, Londra, 1966.

2 — Pihilipps aynı eserinde, yaptığı ticareti tartışır ve çeşitli kara ve deniz ihraç yollarını gösteren bir harita verir. Cameon, Lusiadlar adlı eserinde, «Dofar ovasının üzerinde en zengin en güzel kokular teneffüs edilir» diye yazar.

3 — Orta Çağ Arap seyyahı olan İbni Batuta, Dofar'la ilgili olarak, «sardalye adı verilen ba- Avusturyalı tarafından yapılmıştır. Bakınız, N. Rhodokanakis, Dofar'da Arapça Dialekt, 2 Cilt, Viyana, 1908 ve 1911.

5 — Coolie kelimesi genel olarak mahalli halk tarafından kullanılır. Bu kelime de Dofar'daki Anglo-Hindi kültürünün açık bir delilidir.

6 — Başlık parasının rolü hakkında sayfa 380'e bakınız.

7 — İbni Batutan'ın Seyahatleri, Cabridge, 1962, s. 382-391.

8 — Marco Polo'nun Seyahatleri, Everyman Basımı, Londra, 1967, ss. 404-5.

9 — Abdullah Lloreyd aslında, Salem'den Hampshire giden ABD casusluk gemisi Essex'de çalışan John Hermann Poll adlı bir Alman kamarot idi ve Kızıl Deniz'deki Hodeidada 30 kadar tayfayı rastgele bulup toplamırtı. Bütün tayfalar Seyim Muhammed Akil'in hesabına çalışıyorlardı ve beyazları katletmişlerdi. Genç Poll katliamdan kurtulan tek kişi idi.

10 — Dofar'ın ilhakının tarihi, J.G. Lorimerin İran Körfezi Coğrafya Sözlüğü adlı eserinde bulunabilir. Cilt I, Hindistan, 1915, ss. 589 - 601.

11 — Bakınız Bentin aynı eserine, ss. 227-76. Bent «Siyasi Temsilcimizin Muskat'ın tartışmasız efendisi olduğu ve otoritesinin arkasında bir harp gemisinin bulunduğu söylenebilir» diyerek siyasi durumu açıkça gördüğünü ortaya koydu.

12 — Wendell Philipps'e Sultan Said tarafından verilen imtiyazdan, Philipps'in aynı eserinde bahsedilmektedir. ss. 240-47. Philipps daha sonra, keşif çalışmalarını sürdürmek üzere başak organizasyonlarda da bulundu.

13 — Örneğin seyyah-yazar James Morris, «Dofar deniz kıyısında küçük bir Cennet gibiydi ve (burayı kendi özel mülkü gibi yöneten) Sultan bu cennetin bozulmasını istemiyordu, diye yazmaktadır. Umman'daki Sultan, s. 31. Wendell Philipps'in dedikleri bundan pek farklı değildi : «Birbiriyle dostça ilişkiler içinde bulunan, sakin ve korkusuz halkıyla Dofar bugün barış ve bolluk içindedir. Bunun Sultanın Dofar'ı kendi Hanedanı

için kullanıyor olmasından ileri geldiği açıkça görülmektedir.» Aynı yerde, s. 202.

14 — Dofar Eyaletindeki Sosyal Duruma İlişkin Analitik Bir Çalışma, İAKHKC yayını s. 15.

15 — 1970 yılında yapılan bir mülakât sırasında bu kitabın yazarına Dhalqup ve Rakhyutlu balıkçılar tarafından söylendi.

16 — Dofar Kuvvetlerinin komutanı, daha önce Suudî Arabistan'daki İngiliz Askeri Misyonunda görev yapan ve Ürdün Arap Lejyonunda da Glupp Paşanın maiyetinde çalışmış bulunan Binbaşı St. John b. Armitage idi.

17 — İngiliz basınında olayla ilgili bazı kayıtlara rastlanıyordu. 29 Nisan 1966 tarihli The Times'a bakınız. Suikasta iştirak edenlerden bazıları şimdi kurtarılmış bölgede bulunuyorlar.

18 — 1970 Şubatında yazarın yaptığı bir mülakâttan.

19 — 1970 yılında dördüncü tümen, Ho Chi Minh veya al-Mummar alayı, iç ve batı bölgelerinin arasına gönderilmişlerdi.

20 — İşgal Altındaki Arap Körfezi, Umman, Bahreyn ve Katar demekti.

21 — Bir vesile ile, UKC (Ulusal Kurtuluş Cephesi) sözcüsü Hadramaut'da Dofar'dan Yemen'in tabiî bir parçası diye söz ederek GYHC'nin yapabildiği takdirde Dofar'ı ilhak edebileceğini ima etmişti. Bu anında Aden tarafından reddedildi ve bu tür bir görüş de bir daha tekrarlanmadı. Mahra ve Hadramaut ile Linguistic ve etnik bağlara sahip olmasına rağmen Dofar siyasi bakımdan Umman'ın ve Körfezin bir parçası idi ve yapılan baskılar da Körfezdeki emperyalist çıkarların bir sonucu idi.

22 — Kaptan N.G.R. Hepworth, «Bilinmeyen Savaş», Kraliyet Alayının gazetesi, Beyaz At ve Zambak da, Cilt 6, No. 6, 1970 Kışı. 1968-69 seferi hakkında yapılan İngiliz kaynaklı diğer bir değerlendirme de, Sir Ranulph Fiennes'in «İngiliz Askerleri Yabancı Bir Bayrak Altında Hala Nerede Ölüyorlar?» adlı makalesinde bulunabilir. Observer gazetesinin renkli ilâvesi, 6 Haziran 1971.

23 — Sunday Times, 15 Şubat 1970.

24 — Daily Mail, 17 Mart 1970.

25 — Sunday Times, 15 Şubat 1970.

26 — The Times, 3 Ağustos 1970.

27 — Yanımdaki üç refakatçi şunlardı: Lübnanlı bir militan ve Beyrut'un haftalık gazetesi al-Horria'nın muhabiri olan Fawwaz Trabulsi; Güney Yemen UKC Genel Kurmayının eskiden üyesi bulunan, 1968 yılındaki sağcılara karşı yürütülen hareketin bir militanı olan ve daha sonra YDHC'nin BM temsilciline atanan Abdullah al-Astar; Güney Yemen'li bir gazeteci olan ve daha sonra da günlük Aden 14 Ekim gazetesinin editörlüğüne getirilen Watheq al-Shikly idi.

28 — Kurtarılmış Dofar'a giden ilk yabancı gözlemci, 1968 yılında doğu bölgesine giden bir Fransız militanı, Jean Cyrille Godefroydu. 1969 yılında bir doğu uzmanı ve Marksist olan Jean Pierre Viennot ve gazeteci Gordian Troeller ve Claude Daffarge de batı bölgesini ziyaret ettiler. İki Hsinhua muhabiri de 1969 yılında iç bölgeleri ziyaret ettiler. Ve Çinli muhabirlerin daha sonraki ziyaretleri 1970 yılında vuku buldu. Bizim ilk ziyaretimizden sonra da, batı bölgesinde başka gazeteciler de bulunmuşlardı. Fakat en uzağa gi-

debilenler, Çinliler ve bir filim ekibi idi; Heini Srour ve Michel Humeaux bu işi 1971'de başardılar.

29 — Çölün ve Dofar'ın bedevileri arasındaki selamlaşmalar, «nasılsın ?» veya çeşitli şekillerde söylenen «ne gibi haberler var ?» şeklinde ısrarlı sorulara dönüşüyordu.

30 — Daily Telegraph, 29 Nisan 1970.

31 — The Times'da Albay Teddy Turnhill, 3 Ağustos 1970.

32 — BBC Dünya Radyoları Özeti, 4. Kısım, Orta Doğu ve Kuzey Afrika, ME/2767, 9 Mayıs 1969. Şam radyosunun yayınından derlenmişti.

33 — Çinli subaylar hikâyesi, başkalarınca da benimsenmişti, The Times 3 Ağustos 1970, The Daily Express 29 Temmuz 1970, The Guardian 3 Ağustos 1970, The Daily Telegraph 23 Nisan 1971 ve Observer Dış Haberler Servisi 12 Ağustos 1971. Biz Dofar'da iken, hiç bir Çinli subayı görmedik, bahsedildiğini duymadık ve orada bulunmaları için de bir neden göremedik. HKO'nun elinde İngilizlerin GUİ (Geçici Umman İzcileri) teşkilâtında veya herhangi bir yerde, askeri eğitim görmüş çok sayıda kadrosu vardı. Diğer HKO kadroları ise eğitim görmek üzere Çin'de bulunuyorlardı. Öte yandan 1969 yılında Dofar'a giden iki Çinli gazeteci de ziyaretlerini saklamadılar. Dofar halkı da bu durumun sık sık sözünü etmiştir. Bakınız, Peking Review No. 49, 1969 «Dofar'daki Silahlı Mücadelenin Fevkalade Durumu» ve «Dofar Kurtuluş Ordusu Savaşçıları ve Halkı Mao Ze Dung Düşüncesine Sıcak Bir Sevgi Besliyorlar», Peking Review, No. 4, 1970. Dış İlişkiler Masasının resmi

memurlarının büyük bir tantana ile inandıkları acaip Çinliler miti işte buydu. 1971 yılında konuştuğum Dış Büro memuruna «Kaç tane Çinli gördünüz ?» diye sordum.

34 — The Times ve Guardian gazeteleri, 3 Ağustos 1970 yılında, eleştirisiz, hemen hemen birbirinin aynısı, İngiliz resmi birifinglerinden alınma paragraflar yayınladılar.

35 — The Times, aynı yerde.

36 — 1972 Eylülünde Kabus tarafından Dofar hakkında yayınlanan bir ön açıklamada, «İsyancıların sayıca gittikçe azalıp, dini, sosyal, ve kültürel hayatlarına ters düşen aşırılara karşı çıktıkları» anlatılıyordu. 17 Kasım 1972 tarihli Financial Times, bunlardan «huzursuzluğa kapılmış, yoldan çıkmış gençler» diye söz ediyor ve saçmalamalarına devamla «Körfezdeki demokratik hükümetleri ortadan kaldırmayı amaçlayan Komünistlerin etkisinde olan, bir hareket olarak» kabul ediyordu.

37 — Talal Saad, 1971 Şubatında İAKHKC'nin Genel Kumandanlığına mensubtu. Yapılan mülakât ilk olarak New Left Review dergesinin Mart-Nisan 1971 tarihli 66. sayısında yayınlanmıştı.

38 — Ekonomist, 3 Nisan 1971.

39 — Yazara gönderilmiş olan 27 Aralık 1971 tarihli bir mektup.

40 — Hikâyenin aslı, 1 Ocak 1972 tarihinde savunma muhabiri R.H. Greenfield tarafından Daily Telegraph'da yayınlandı : «Eğitim alanındaki resmi rollerine rağmen, bazı karargâhlarda ÖHK'nin gerillalara karşı aktif bir şekilde savaş-

madığı şeklinde güçlü bir şüphe mevcuttu. Mahalli yöneticiler, «sömürgeci» yardım aldıklarına dair yapılan ithamlar karşısında, hassasdılar. Diğer çekingen bir başlık da, «İngilizler Körfez Savaşında Gizlice Çarpışıyorlar mı ?» şeklinde idi. (Obse-r ver, 9 Ocak 1972); «Dofar'daki İngilizlerin Sessiz Bir Savaşı mı ?» (Sunday Times, 9 Ocak 1972) ve «Göründüğü Kadar İyi Değil» (Economist, 8 Ocak 1972). Bazı İngiliz olmayan diplomatik muhabirler, meseleyi biraz daha deşmek istediklerinde, Dış Büronun «ÖHK tabiiki kendisini savunmaya girişecektir... normal olarak birliklerin yayılmaları hakkında bilgi vermiyoruz... v.s.» şeklindeki beylik açıklamalarıyla hayal kırıklığına uğrarlarken, yazar Dış Büronun 12.30'daki muntazam haber özetlerine kulak veriyordu. Daha da ileri giden sorular ise, «yanlış kapı çalıyorsunuz» haykırışları ile kesiliyordu. Toplantılar, Malta Başkanı Dom Mintoffun adanın limanının NATO tarafından kullanılabilmesi için, kiranın arttırılması gerektiği şeklindeki, insafsız taleplerinin yarattığı resmi hoşnutsuzlukla hareketleniyordu.

41 — The Times, 12 Mayıs 1972.

42 — Yazara gönderilmiş olan 31 Mayıs 1972 tarihli bir mektup.

43 — Sunday Times, 25 Haziran 1972

44 — 15 Haziran 1972 tarihli Daily Express Kıbrıs'taki Akrotiri hastahanesi yetkililerinin «bir şey söylememiz tenbih edildi» dediklerini kaydediyordu.

45 — Daha sonra yapılan etraflı bir değerlendirmeye göre, İAKHKC, Mirbata yapmış olduğu saldırıda otuz ölü ve on iki esir vermişti. Bazı

esirler zincire vurulmuş olarak Salala'ya getirilmişler ve orada, halkın gözü önünde İngiliz subayları tarafından dövülmüşler, tahkir edilmişlerdi.

46 — «Yeni Bir Ekim Devriminin Eşiğinde miyiz?» İAKHKC'nin haftalık yayın organı Red Flag'ın 25 Eylül 1972 tarihli 19. sayısı.

47 — «Umman İsyancıların Silah İkmalini Engelliyor Daily Telegraph, 3 Mayıs 1973.

48 — Savunma Tahminleri ile İlgili Rapor, 1970, 2. Bölüm, 24. Kısım; Savunma Tahminleri İle İlgili Rapor, 1971 2. Bölüm, 71 ve 72. Kısımlar. Aynı zamanda 1973 tarihli Raporun 2. Bölümü ile 34'üncü Kısmına ve 30 Nisan 1974 tarihli Hansarda da bakınız.

49 — Le Monde, 27-8 Mayıs 1971.

50 — 25 Haziran 1972 tarihli Sunday Times aşağıdaki rakkamları vermektedir : Pilotlar, uçucu teğmenler olarak, yılda 5000 Sterlin (Eğer evli değillerse 4455 Sterlin) Alıyorlar. Kontratlı Yüzbaşılar 3665 ve Binbaşılar da 4471 Sterlin almaktalar. Gelir vergisi yoktur ve subayların hizmet sırasında geçim masrafları diye bir şey de söz konusu değildir. 16 Temmuz 1972 tarihli Sunday Times'ın yaptığı açıklamaya göre, İngiliz Savunma Bakanlığının ödeme yaptığı binbaşılar, yılda sadece 3449 ile 3949 Sterlin para alırlarken, görevli binbaşıların yılda 9000 Sterlin aldığı saklanmaktadır. Umman halkından çalınan bu para, kendi düşmanlarına ödeme yapmada kullanılmaktadır.

51 — Belücistan, Pakistan ile İran arasında bölünmüş olan bir bölgedir. 2 milyon civarında olan halkı, Farsçaya ve Urdu diline yakın bir lisan olan Belücice konuşur ve esas olarak İran'da-

ki Kirman çölünden, Sind ve Punçap sınırına doğru uzanan çorak yaylalarda yaşayan aşiret çobanlarından oluşur. Hem İran'da hem de Pakistan'da ezilen bir azınlık durumundadırlar ve bölgelerinde geçimlerini temin edemediklerinden, paralı askerlik başlıca geçim yollarıdır. 1972-73 yılında Pakistan rejimine karşı ufak rütbelilerce silahlı bir isyan patlak vermişti. Belucilerden küçük bir grup 19. yüz yılda Rusya'ya göç etmiş olup, 1928 yılından itibaren de Türkmenistan'daki Kolhozlarda örgütlenmişlerdi.

52 — ABD, Vietnam ve Taylan birlikleri, 1960 yılının sonlarında, İngilizlerin Malaya'daki Kota Tinggi'de bulunan Cangıl Savaş Okulunda eğitilmişlerdi. Bakınız Far Eastern Economic Review, II Eylül 1971, s. 19. Önde gelen İngiliz karşı-devrim uzmanlarından birisi olan Sir Robert Thompson, Nikson rejimine Vietnam'da yıllarca danışmanlık etmişti. Tuğgeneral Frank Kitson'un Hafif Operasyonlar (Londra 1971) adlı eserinde olduğu gibi, bu teorilerin daha sonraki savunucuları da, bu teorileri İrlanda'nın ve İngiltere'deki muhtemel «sivil çatışma» nın şartlarına uyguladılar.

53 — Hepworth, a. g. e, s. 25.

54 — Thames Televizyonunun 28 Aralık 1972 tarihli Bu Hafta adlı programında, Kaptan Julian Lancester. USHK'nin pilotları programda şu tür hatırlatmalarda bulundular : «Bu tür tecrübeleri başka hiç bir yerde edinemezsiniz», «Onlar başladı, biz değil.», «Yerde ne olup bittiğini asla göremezsiniz, bazı şeylerin hareket ettiğini görebilirsiniz ama, ne olup bittiğini anlayamazsınız».

55 — Ne görevli olanlarla ne de diğerleriyle

ilgili olarak, Umman'daki İngiliz kayıpları hakkında resmi bir rakkam mevcut değildir. İAKHKC 1966 yılında Nahiz Vadisinde, «Carter» adlı bir subayın öldürüldüğünü iddia etmektedir. 25 Mayıs 1966 tarihli The Times gazetesinde bir kontratlı subayın ölümünden söz edilmektedir. Buna rağmen, 3 Ağustos 1970 tarihli açıklamaya göre, «35 görevli ve kontratlı 60 İngiliz subayından» ölen yoktu. 8 Haziran 1971 tarihli Observer'in belirttiğine göre, ÖHK'ne bağlı bir asker, Umman'lı bir er tarafından vuruldu ve iki İngiliz subayı da pusuya düşürülerek öldürüldü. 22 Temmuz 1971 de Daily Telegraph, Kaptan M.R.A. Campbell'in ölümünü verdi; Ekonomist'in 7 Ağustos 1971 tarihli sayısında geçen yılki iki ölüm vakasını yazdı. 1972 Ocağında, ÖHK'ne bağlı Çavuş John Moore ve Süvari Christopher Loid'in ölümleri resmen kabul edildi. 24 Ocak 1972 tarihinde Londra Parlementosunda, Dış İşleri Bakanı Lord Baniel M.P Andrew Faulds'a son zamanlarda üç görevli, üç de kontratlı askerin öldürülmüş olduklarını söyledi. Muskat'tan haber yazan birisi, bahar mevsiminde üzerinde «Yüzbaşı R. H. Jones 1947-1972» yazan yeni bir mezar taşı gördüğünü bildir. The Times gazetesi, 12 Mayıs 1972 tarihli sayısında, ÖHK Süvarisi M. J. Martin'in ölümüyle, o tarihe kadar öldürülen İngiliz askeri şahıslarının sayısının yediyi bulduğunu yazdı. En hafif bir tahminle, 1972 yılının sonunda Dofar'da her türden İngiliz personelinden ölenlerin sayısı yirmi civarında idi.

56 — Financial Times, 5 Kasım 1972.

57 — Newsweek, 21 Mayıs 1973.

58 — Bu kitabın yazarı, 1974 Ocağının başla-

rında Londra'daki İran basın ateşesi Ali Muhammed Şhapuriana telefon açtığında, Shapurian Umman'da İran askerlerinin bulunduğunu inkâr etmişti. Şahın askerlerinin Salala'daki KHK'ne ait üssü kullanıp kullanmadıklarına dair sorulan soruya da benzeri bir cevap verilmişti. Başbakan William Wilson tarafından «Umman'daki İngiliz üslerinden, İranlılar tarafından kullanılanının olup olmadığı» sorulduğunda Savunma Bakanı Ian Gilmour'un verdiği cevap «hayır» olmuştu. (Hansard, 'Yazılı Cevaplar', 28 Ocak 1974) Başka yerde bir üs olmadığına göre söz konusu edilenler muhtemelen kullanılıyorlardı ve Kabus'un bizzat kendisi de haftalık Beyrut gazetesi olan al-Hawadeth tarafından kendisi ile yapılan bir mülakatta Salala'daki üssün İranlılar tarafından kullanılmakta olduğunu tasdik etmişti. (8 Şubat 1974)

59 — Daily Telegraph, 7 Şubat 1974.

61 — SWB, 3 Nisan 1974.

60 — Etela'at, 10 Şubat 1974.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

UMMAN VE ARAP KÖRFEZİ HALK KURTULUŞ CEPHESİ

DKC (Dofar Kurtuluş Cephesi) İdeolojisi

Dofar gerilla hareketindeki ideolojik dönüşüm, 1965 yılından sonra yayınlanan raporlarla açık bir şekilde yansımaktadır.(1) 1965 Haziranındaki Birinci Kongreden sonra yapılan ilk açıklama ve bunu takiben yapılan ilk saldırılar, «o zamanki liderlerin» Dofarlı ayrılıkçılar ile kısmi Nasırcıların karışımı olmalarına dayanıyordu. Durumlarını açıklıkla ortaya koyuyorlardı :

«Dofar'ın Arap halkı! Hanedan İngiliz emperyalistlerinin işgali ile özdeş olan despot Sultan Al Bu Said'in yönetiminden bu ülkeyi kurtarma görevini üstlenen, Allah'a ve ülkeye inanan bir öncü, sizin içinizden doğdu. Kardeşler! Bu halk uzun bir süredir dağınıklıktan, işsizlikten, yoksulluktan, cehalet ve hastalıktan çok acı çekmiş bulunuyor. Bu öldürücü silahlar İngiliz emperyalizminin sün-

nın hükümeti tarafından Dofarlılara karşı kullanılmaktadır.

Dofar'ın Arap halkı; Tanrı bu devletin yaptaklarına da, sizin çektiklerinize de şahittir. Allah, bizim yaşamamızı onlarsa ölmemizi istiyorlar. Fakat Allahın isteği Hakkın isteğidir ve bu istek yüce Arap vatanında muzaffer olacaktır...»

Bu çağrı, Arap milliyetçiliğinin ve otokratik bir Arap devletinde Arapça konuşmayan ezilen bir grubun açık mücadelesi vasıtasıyla, diğer Arap ülkelerindeki mücadeleleri destekleyen anlayışın karışımı olan bir ideolojiyi ifade ediyordu. Dofar'daki zulmü teşhis ederken, İngiliz emperyalizminin üzerinde daha az durup, Muskat Sultanlarına ağırlık vermekle birlikte, DKC Al Bu Said hanedanını İngiliz emperyalizminin Umman'daki mahalli işbirlikçileri olarak, doğru bir biçimde değerlendiriyordu. Muğlaklığın özünde, Dofar'ın değerlendirilişi ve kurtuluş mücadelesinin boyutları yatıyordu. Bir yandan Güney Yemen ve Körfezin arasındaki yeri itibarıyla her iki alandan gelecek etkilere açıktı, öte yandan da bir Umman sömürgesi olarak ele alınıyordu. Oradan yönetilmesi nedeniyle Dofar Umman'la belli bir bağa sahipken, aynı zamanda da, sömürge konumuyla, sosyal farklılığıyla ve 500 millik çölüyle Umman'dan ayrılıyordu. Fakat Dofar, Güney Yemen'in güney-batı havalisi haline hiç bir zaman gelemedi. Güney Yemen'le bazı ortak özelliklere sahip olmasına ve oradaki mücadeleden etkilenmiş bulunmasına rağmen, kendisini asla Güney Yemen'in bir parçası olarak kabul etmedi. Bir çok Dofarlının başlıca si-

yasi tecrübesi, Körfezde mülteci işçiler olarak çalıştıkları sırada kazanmış oldukları tecrübelerdi.

DKC bu sorunu hiç bir zaman çözemedi. 1965 Haziranındaki resmi tebliğ de bu muğlaklığı ortaya koyuyordu. Açıklamada Dofar'ın ulusal konumu Arap ulusunun bir parçası olarak ele alınıyordu. Bunun böyle olması için üç neden vardı. Arap olduklarını vurgulamakla, Dofarlılar, kendilerini eskiden beri aşağı gören Ummanlılarla eşit olduklarını kabul ettirmek istiyorlardı. Yani, DKC ezilen bir bölgenin kurtuluş hareketi olmasına rağmen, farklılıklarını ve geçmişini büyütmek istemeyip, kendisini Ummanlıların da dahil oldukları üstün Arap kültürü içinde eritmek istiyorlardı. (2) DKC aynı zamanda da bütün Arap dünyasındaki kurtuluş mücadelesine olan desteğini vurgularken, Dofar'daki mücadelenin emperyalizm tarafından kullanılabilmesine olanak olmadığını da belirtmek istiyordu. Arap karakterinin vurgulanmasındaki üçüncü bir neden de, cephenin adında yatan ayrılıkçı anlamı yumuşatmaktı.

DKC aynı zamanda, Dofar'ı bütün Arap dünyasından çok daha kısıtlı bir bölge olan «Güney Yemen ve Körfezle» özdeşleştiriyordu. Çünki birini diğerine tercih edecek durumda değillerdi ve DKC'de bu yüzden kendisini her ikisinin arasında bir hayali bölgeye yerleştiriyordu. Cephedeki en tutucu unsurlarda özellikle Umman halkına karşı bir çağrıyı formüle edemeyip, bilhassa Umman adını kullanmadna «Körfez» sözcüğünü kullanmakla yetiniyorlardı. Said bin Timur'un Dofar'daki bu mücadeleye verdiği cevaplardan birisi de, Ummanlı aşiretlere Dofar'daki aşiretlerin kendile-

rine karşı isyan ettiğini söylemek oldu. Said bin Timur Ummanlı aşiretlerle Dofarlıların arasındaki çarpışmaları hızlandırmaya çalıştı. Fakat DKC buna alet olmadı, Dofarlı bir sözcü 1965 yılnın Kasım ayında, buna bölgedeki devrimci güçlerin birleşmesiyle karşılık verilebileceğini söyledi. (3)

Böylece Dofar'ın ayrılığı muğlak bir şekilde ifade edilirken, mücadelenin boyutları belirsiz kaldı. Al Bu Said hanedanı suçlandı, ama mücadelenin hedefleri açıklığa kavuşturulmadı ve resmi tebliğde sadece, «Özgürlük bayrağı sevgili Dofarımızın üzerinde dalgalanana kadar savaşılacaktır» denilmekle yetinildi. Tebliğ, hepsini bir araya getirmekten kaçınarak, «Yaşasın Dofar, Yaşasın Özgürlük ve Yaşasın Araplar» sloganını ihtiva ediyordu. Bu belirsizlik «ayrılıkçılar» la «milliyetçi» lerin tek bir cephede bir arada bulunmalarına imkân veriyordu. «Ayrılıkçılar», muhtemelen, son zamanlarda İmamcı hareketin Umman devletinin bütünlüğünü tehdit etmesinden cesaretlenerek, Dofar hareketinin Sultanlığın içinde ele alınmasını reddediyorlardı. «Milliyetçiler» ise, Umman devleti içinde özerk bir devlet talebinde bulunan İmamcılarla benzer bir şekilde, özerk bir Dofar devleti talebini getirebileceği düşüncesiyle, «ayrılıkçılar» ile anlaşmayı reddediyorlardı.

İlk iki yılda, DKC mücadelenin Sultanlığın içinde ezilen küçük bir azınlığın mücadelesi mi, yoksa bütün Umman'ın ve Körfezin kurtuluş mücadelesinin ilk aşaması mı olduğu hususunda bir yorum yapmaktan kaçındı. Cephenin ideolojisindeki değişiklikler aşağıdaki şu sorunların çözümünü getirdi : Dofar kesinlikle körfezin bir parçasıy-

dı ve onun mücadelesi Körfezin arta kalan kısmında da kurtuluş mücadelesini başlatacaktı. Arap devletlerinin 1967 Haziranında uğradığı yenilgi ve Güney Yemen'de devrimin başarısı, bu sonuca yol açan harici gelişmelerin bir belirtisi idi. Bu sırada Dofar'daki zorluklar DKC'nin eski önderliğinin itidirmelerinde de değişiklik getirdi. Bu değişikliklebarını sarstı ve AMH (Arap Milliyetçi Hareketi) grubunu öne geçirdi. Bu değişiklik, beraberinde Dofar devrimine ilişkin olarak AMH'nin değerlendirmelerinde de değişikli kgetirdi. Bu değişikliklerin ve 1967 Haziran yenilgisinin etkisi Cephenin du. Arap-İsrail savaşından az önce DKC'nin Kahire'deki Nasırcı sözcüsü Dofarlılara doğrudan doğruya Nasırcı bir ifade ile hitab ediyordu :

«Hür kardeşler, Arap ulusunun tayin edici savaşı bugün, Sina'da ilerleyen Arap ordularının, Arap kahramanlığının, Sionist ve emperyalist düşmana karşı azimle, cesaretle, kararlılıkla karşı koyan BAC subay ve erlerinin öncülüğünde verilmektedir. Ve cephe, Filistin ve kahraman Arap ulusunun topraklarının kurtarılması için Sionizm ve emperyalizme karşı bu tayin edici savaşta yer almaya hazırdır...

Al-Qara ve Qarm'ın özgür kahramanları, Dofar Kurtuluş Ordusunun cesur askerleri, İngiliz emperyalizmine acı dersler verdiniz, gün Arapların günüdür. Gün özgürlük şehitlerimizin intikamının alınması günüdür... Bu, cani siyonistlerden ve onların efendileri olan Amerikalılarla İngilizlerden intikam alabilmemiz için bir fırsattır. Allah büyüktür. Yaşasın Arapların zaferi. Zafer bizimdir. Emperyalistlere ve Sionistlere ölüm.» (4)

On gün sonra, Mısır ordusu Sina çölünde imha edildi. Yenilginin tesiri bütün Arap dünyasında kendini gösterdi. Yenilgi DKC'nin Mısır devletine olan bağlılığını kopardı. Bu aynı zamanda Körfezde, Bahreyn ve Sharjah üslerinde İngiliz mevzilerinin güçlendiği zamana tesadüf etti. Açıktır ki, bu nedenlerden ötürü, DKC'nin mücadelesnii hızlandırabilmek için, iki misli gayret göstermesi gerekiyordu. Sina yenilgisinin yol açtığı kayıpları gidermesi ve Körfezde emperyalistlerin güçlenmesine karşı koyması icab ediyordu. Bu değişikliğe rağmen Aden'in 20 Haziran ayaklanmasını, ve Umman'daki çarpışmaları hızlandırarak muzaffer emperyalistlere arkadan vurabilme ihtimalini gören Mısır, kısa bir süre için bile olsa, yardımda bulunmaya devam etti.

Temmuz 1967'de DKC hala çabaların yenilenmesi için çağrıda bulunuyordu : «Dofarlı kerdeşlerimiz, Dofar Kurtuluş Ordusunun özgür fertleri, Arap vatanının içinde bulunduğu şartlar çok daha büyük fedakârlıkları gerektiriyor,» deniliyordu. (5) Ağustos ayında, Arapların Sesi radyosu, «Erkeklerimiz, kadınlarımız, çocuklarımız, ihtiyarlarımız, köylü, işçi, öğrenci ve aydınlarımız» diye hitab ederek Dofarlılara mücadeleye katılma çağrısında bulunuluyordu. «Dofarlı Arapları savaşa hazırlanmaya ve her imkânı kullanarak kararlılıkla mücadele etmeye çağırıyoruz.» (6)

Eylül ayında haftalık DKC yayını, her zamanki gibi DKC'nin Kahire temsilcisi Yusuf Alevi tarafından değil, fakat DKC içinde militan Arap milliyetçilerinin liderlerinden olan ve Alevinin temsil ettiği ayrılıkçılara karşı çıkan Muhammed

Ahmed Hassani tarafından yapıldı. İngilizlerin ikmal yollarını kesmelerinden ötürü DKC'nin Dofar'ın batı bölgesinde içinde bulunduğu zorlukları ima eden Gassani, Dofarlıların militan yanına seslendi ve bütün Körfez halkını mücadeleyi desteklemeye çağırdı :

«Muskat'ın, Nizwah'ın, Sharjah'ın, Dubai'nin, Bahreyn'in ve bütün körfezin Arap halkı, DKC size seslenmektedir. Dofar'daki kurtuluş mücadelesi, sizi den mücadeleniz, sizin de umudunuzdur. İngiliz emperyalizmi ve onun ajanları Muskat Sultanları, Dofar'daki devriminizi ezmeye çalışıyorlar. Onlar, sizin vadilerden, dağlardan gelen sesinizi boğmaya çalışıyorlar.» (7)

1968 yılında Cephe kendisini açık bir şekilde bütün Körfezdeki mücadelenin bir parçası olarak gördü ve aynı zamanda da 1967 öncesinde Nasırcılıkla olan bağlarını kopardı. 1967 Mayısında «Sina'da ilerleyen Arap ordusunun öncülüğü» üzerine yapılan açıklama ile, aşağıdaki değerlendirme arasındaki fark kadar, çarpıcı başka hiç bir değişiklik belirtisine rastlanamaz :

«5 Haziran 1967 yenilgisi Arap rejimlerinin hem ideolojik hem de stratejik düzeydeki hatalarını somut olarak kanıtladı. Bu politikalar emekçi halkların nazarında artık itibarlarını yitirmişlerdir. Bununla beraber, biz bunları sözle veya bürokratik kararlarla bir kenara atmamalı fakat, Filistin kurtuluş hareketinin doğmasına yol açan objektif şartları anlamaya çalışmalıyız. Emperyalist Sionist saldırının doğrudan darbesine hedef olanlar gibi, bütün Arap dünyasında da askeri yenilginin arkasından çeşitil tartışmalar başlamış bu-

lunmaktadır. Bu güçler kendilerini öz eleştiriden geçirmişler, bu arada bazı küçük burjuva örgütler bu akımın altında çökmüşlerdir. (8) Bu tartışmalar Arap Körfezine de ulaşmıştır. Dofar devrimi öz eleştirisini yaparken, faaliyetlerini bütün Körfeze yaymaya karar vermiş bulunmaktadır. Biz, devrimin zaferinin esas olarak kitlelerin sosyal bilinç seviyesine bağlı olduğunu önemle belirtmek isteriz.» (9)

İkinci Kongre

DKC'nin İkinci Kongresi Dofar'ın ortasındaki Hamrin'de 1 ve 20 Eylül tarihleri arasında, 1968 yılında yapıldı. Kongreye, DKC, DKO, milis ve Cephenin Körfezdeki yeraltı örgütünden olmak üzere yaklaşık olarak altmış beş kadar delege katıldı. 1965 yılında seçilen on sekiz delegeden sadece üçü yeniden seçilebildi. Muhammed Ahmed al-Hassani'nin sekreterliği altında 25 üyeli Genel Kumandanlık kuruldu. Bazı eski liderler bu değişikliği kabul ederlerken, Yusuf Alevi ve Musallim bin Nufl gibileri ise ayrılıp kendilerinin Dofar Kurtuluş Cephesini temsil ettiklerini iddia etmeye devam ettiler. Bu ayrılanlar daha sonra, emperyalistlerle işbirliği yaptılar, İngilizlere yöneldiler ve onlarla birlikte devrim aleyhine çalışarak, 1968 Kongresini yalan yere, «DKC içindeki samimi müslümanları kovan, Çinlilerin eğittiği militanların bir darbesi» olarak tanımladılar. (10)

İkinci Kongre, Cephenin, teorik, örgütsel ve stratejik olmak üzere her alandaki tecrübelerini yeniden değerlendirdi. Çoğunluk solun getirdiği

tezi benimsedi. Bu teze göre, Dofar'daki gerilla mücadelesinin içinde bulunduğu kriz, DKC'nin hatalı tecrit stratejisinin, devrimci bir teorinin ve mücadeleye önderlik edebilecek devrimci bir partinin yokluğunun sonucuydu. Bunun çözümü ise, bilimsel sosyalizmi uygulamak, devrimci bir örgütlenmeyi inşa etmek, kurtarılmış bölgelerde sosyal devrimi başlatmak, Dofar devrimini Körfezdeki mücadeleye ve emperyalizme, gericiliğe ve onun müttefiklerine karşı dünya çapında verilmekte olan mücadeleye bağlamaktı.

Kongreden sonra yayınlanan resmi tebliğ, Dofar mücadelesini etkileyen «olumsuz faktörlerin» tahlili ile başlıyordu. Bu olumsuz faktörler şunlardı : Arap devletleri arasındaki düşmanlık, «kurtuluş mücadelesinde Arap devrimine damgasını vuran ideolojik karışıklık» ve «Arap ulusal demokratik kurtuluş mücadelesi önderliğinin içinde burjuva güçlerin mevcudiyeti». Mücadele aynı zamanda -Arap gericiliği, İngiliz emperyalizmi ve Umman İmam- gibi düşmanlarını da karşısına almak zorundaydı.

Kongrede, «tek mücadele yolu olarak örgütlü devrimci şiddeti benimsemek», Dofar Kurtuluş Cephesinin adını İşgal Altındaki Arap Körfezi Halk Kurtuluş Cephesi olarak değiştirmek ve «Dofar'daki mücadeleyi, Körfezdeki kitle mücadelesine bağlayarak, işgal altındaki bütün Arap Körfezi için etraflı bir devrimci stratejiyi benimsemek- (Bu Dofar devrimine de iyi bir gelecek sağlayacaktır); ve «bölgenin birliğinin devrimci bir başlangıcı ve haykırışı» olarak, Arap Körfezinde halk

da çalışmak» şeklinde üç tane stratejik karar alındı. (11) Umman İmamına, AEB (Arap Emirlikleri Birliği)'ne ve «sahte devrimci sloganlar atanlara» saldırıldı; ve Filistin ve Rodezya'daki mücadelelerin, ABD'ndeki ırkçılığa karşı mücadelenin, desteklendiği belirtildi.

İAKHKC'nin bilimsel sosyalizm anlayışı Kongrede inceden inceye hazırlanan ulusal bir «farklılıkla» açıklandı. Daha sonra Cephenin yayın organında bir çok teorik metin yayınlandı. Bu farklılık, Dofar'daki mücadelenin sosyal faktörlerinin vurgulanmasıyla beraber şöyle anlatılıyordu :

«9 Haziran 1965 devrimi, bir yandan ezilen kitlelerin, öte yanda da feodal yöneticilerin ve çeşitli kapitalist güçlerin arasındaki sınıfsal ve sosyal çelişkinin kaçınılmaz bir sonucuydu. Devrimin temel direği olan kitlelerin arzusuna göre, ne denli bir fedakârlığı gerektirirse gerektirsin, bu mücadele durmayacak ve zafere ulaşacaktır.»

Bu berraklık; düşmanı «zorba» ve «çürümüş» olarak tanımlayan ve açık bir sınıfsal tanımlamadan uzak olan, DKC'nin 1965 yılındaki tahlili ile olan zıtlığın bir beilrtisidir. Gene bu, aşiret liderlerinin savaşmanın kendi çıkarlarına uygun olmadığını düşünmeleriyle yavaşlayan İmamların Yeşil Dağ hareketinin de, dolaylı olarak eleştirilmesidir.

Yapılan açıklamada «benzeri bir devrim için elverişli şartların hazırlanmasında» Güney Yemen'in rolü ortaya kondu ve bunun Körfezdeki «silahlı halk devriminin» zaferini yakınlaştırdığı kanıtlandı. Dofar, Yemen'le Körfez arasındaki bağlantıyı teşkil ediyordu. Fakat 1965 yılında ya-

pıldığı gibi, Dofar'la Körfezi birbirine bağlayan Umman'dan, açık bir dille bahsedilmedi. Körfezde ihtiyaç duyulan şey, «işçiler, yoksul köylüler, askerler ve devrimci aydınların» önderliği altında yürütülecek olan bir mücadele idi. Bunlar, talepleri emperyalizme karşı savaşmakla gerçekleşebilecek olan, feodal ve burjuva önderliği reddeden, harekete ağırlığını koyan güçlerdi. 1967 Haziran yenilgisinin fazlasıyla gösterdiği gibi, küçük burjuva önderliği siyasi bulanıklığından ve orta yolcu politikasından ötürü, kitleleri kurtuluşa götüremezdi. Bu nedenle Arap dünyasında kitleler küçük burjuva önderliğini yıkmalıydılar.

Devrimin amacı; emperyalistlerin hem askeri hem de ekonomik varlıklarını tasfiye edecek ve üretim araçlarının kontrolünü işçi sınıfının eline verecek olan, demokratik ve sosyalist bir toplumun kurulmasıydı. Cephe, bazı ekonomik sektörlerde özel kuruluşların önemini teslim etmekle birlikte, kamu sektörünün ağır basması gerektiği görüşündeydi. Endüstrileşme sağlanmalı, toprak reformu yapılmalı ve mahalli ticaret teşvik edilmeli, böylelikle de sarsılmaz bir ekonomik yapı inşa edilmeli idi. Devrim, köleleri, ezilen kadınları özgürlüğüne kavuşturmalı, sağlık ve eğitim faaliyetlerini hızlandırmalı, sendikaların faaliyetini desteklemeli idi.

1969 yılında yapılan açıklamalar, Cephenin yeni siyasi durumunun daha iyi kavranmasını sağladı. «Bilimsel Sosyalizmden Ne Anlıyoruz» başlıklı yazıda, Cephe, sosyalizmin tek olduğunu ve sosyalizmin mahalli ve ahlaki farklılıklara göre değişmesinin söz konusu olmadığını açıklıyordu.

Yazı, sınıf mücadelesinin kaçınılmazlığı, üretim araçlarında özel mülkiyetin tasfiyesi, yönetici sınıflardan iktidarın alınmasının gerekliliği ve tarihi yapan sınıf olarak işçi sınıfının kabul edilmesi üzerine, dayanıyordu. Gelişmiş kapitalist ülkelerde burjuvazi ulusal demokratik devrimi gerçekleştirmiş bulunuyordu. Ama sömürge ülkelerde bunun olması imkânsızdı ve bu da «sürekli ve kesintisiz devrimi» gerekli kılmaktaydı. Sömürge ülkeler, burjuva devrimi aşamasını geçiremezlerdi ve burjuva devriminin görevlerini işçi sınıfı yerine getirecekti. İktidarın emekçiler tarafından ele geçirilmesini, proletarya diktatörlüğü izleyecek bu da yenilgiye uğratılan hakim sınıflara öldürücü bir darbe indirecekti. Sosyalist devrim aynı zamanda tarımda da sosyalist dönüşümü de sağlamalıydı,» modernleşme ve kollektifleşme ile sosyalist dönüşümün sağlanması; köylülerle işçiler, şehirlerle köyler arasındaki çelişkinin sona erdirilmesinin ve kırsal alanlardaki yaşama standardının kentlerde-

Başka bir parlak açıklama da «Dünya İşçi Sınıfı ve 1 Mayıs Bayramı» başlığını taşıyordu. Cephe dünya işçi sınıfını üç alanda ele alıyordu : Sosyalist kamp ülkeleri işçi sınıfı, gelişmiş kapitalist ülkeler işçi sınıfı ve Arap dünyası işçi sınıfı. İşçi sınıfı kapitalist ve sömürge ülkelerdeki mücadelelere her türlü yardımı yapmakla yükümlü idi. Kapitalist ülkelerde işçi sınıfı, «sosyalizme barış içinde geçilebileceği» safsatasını terketmeli ve kapitalist ülkelerin ezdiği mazlum sömürge ülkeleri desteklenmeliydi. Mücadelede, Lenin'in «emperyalizm»ini izleyen bir gölüşle, işçi sınıfının bir kesi-

minin, emperyalizmin dağıttığı kârlar vasıtasıyla «işçi aristokrasisi» haline geldiği ve bunun da gelişmiş kapitalist ülkelerde işçi sınıfını zayıf düşürdüğü açıklanıyordu. Sömürge ülkelerdeki devrim fırtınası, emperyalizmi zayıflatıp onun kârlarını düşürebildiği takdirde, bu tür bir gelişme anti-kapitalist mücadeleye doğrudan doğruya bir destek sağlayacaktı.

«Bu nedenledir ki; Avrupa ve Kuzey Amerikada işçi sınıfı, kapitalist sisteme karşı yürüttüğü mücadelesini, sömürge ülkelerde yüz milyonların dünya kapitalizmine ve emperyalizme karşı yürütmekte olduğu mücadele ile birleştirmediği takdirde, gelişmiş kapitalist ülkelerde bir devrimci hareketten söz etmek hayaldir.» (13)

Arap dünyasında işçi sınıfı, halen ulusal demokratik devrimi tamamlamakla yükümlüdür. Bu da emperyalizme, sömürgeciliğe ve Arap gericiliğine karşı uzun süreli silahlı mücadeleyi gerekli kılmaktadır.

İkinci Kongre kararlarını, -siyasi eğitimle birlikte yürümek şartıyla- okuma yazma ve Arap dilinin öğretimini de içine alan, bütün Dofar çapında bir kitle eğitimi seferberliği takip etti. Lenin'in Devlet ve İhtilâl, Emperyalizm, Marks ve Engels'in Komünist Manifesto gibi eserlerinden ve gene Mao, Stalin, Ho Chi Minh ve Guevara'nın kitaplarından oluşan devrimci klasiklerin Arapça çevirilerini, Cephe mümkün olduğu kadar geniş bir biçimde dağıttı. Bunların yanı sıra, FDHKC (Filistin Demokratik Halk Kurtuluş Cephesi)'nden elde edilen metinlerle, oluşturulan siyasi eğitim programı bütün kadrolara öğretildi ve tartışmalara,

derslere temel teşkil etti. Devrimci Kampta HKO mensublarının eğitim gördüğü kampta, verilen kurs üç kısıma bölünmüştü. Birinci kısım, IAKHKC'nin «farklılıklar ve Dofar Eyaletinin Sosyal Yapısının Tahlili», «Kadınlar ve Körfezde Devrim» (14) ve Körfezdeki ulusal kurtuluş ve işçi hareketleri üzerine araştırmalar gibi başlıca metinlerinden oluşuyordu.A raştırmalara, Nasırcılığın ve Baasçılar gibi net olmayan grupların incelenmesi ve Arap komünist partilerinin tarihçileri de giriyordu. İkinci kısım, zamana göreayrıntılı bir biçimde incelenebilecek olan, belli başlı Marksist eserlerden oluşuyordu.

Her iki bölüm de, nispeten yüksek bir edebi ve siyasi kültürü gerektiriyordu. Oysa, Dofar halkının ancak % 10'u okumuştu. Bu nedenle, IAKHKC halka temel devrimci kavramları öğretebileceği bir başlangıç kursu düzenledi. Bu kurs, yirmi beş bölümden oluşuyordu ve temel eğitim malzemesini ihtiva edip, bütün Dofar'da yayılmış bulunuyordu. Kurs dört ana konuda toplanmıştı : Bir Devrimci Militanın Yapısı, Örgütlenme İlkeleri, Marksizm-Leninizmin İlkeleri ve Enternasyonalizm, Ulusal Kurtuluş Mücadeleleri ve Sınıf Mücadeleleri.

İAKHKC Teorisi

Cephede 1968 yılından sonra başlayan bu değişme ve eğitim kampanyası; sömürge dünyasının en tecrit olmuş bir parçasına sosyalist fikirleri sokma, emek, mülkiyet farklılaşmasının en ilkel bir biçiminin var olduğu bir topluma, sanayileşmiş Avrupa'daki kapitalist üretim tarzının doğur-

duğu bir teorinin uygulanması çabalarıydı. Çin ve Vietnam gibi sanayileşmemiş toplumlara Marksizm-Leninizm'in o ülkelerin Komünist partileri tarafından uygulanması, bu ülkelerin kurtuluşlarının ancak devrimci Marksizmle silahlanmış olan kitlelerin mücadelesiyle mümkün olabileceğini uzun bir zamandır göstermiş bulunmaktadır. Emperyalizmin hakim olduğu sanayileşmemiş toplumların büyük bir çoğunluğunda burjuvazi ekonomik ve sosyal görevlerini yerine getirmemiş bulunmaktadır. Bununla beraber, anti-emperyalist müdahil oldukları, ortak düşmana karşı kurulmuş mümkün olduğu kadar geniş cepheleri gerektirmektedir. (15)

Umman'daki devrimci hareket Çin ve Vietnam'daki hareketlerden en azından iki hususda farklılık göstermekteydi. Dofar'daki devrimci hareket, Çin ve Vietnam'da olduğu gibi, emperyalistlerin askeri ve ekonomik saldırıları ile karşı karşıya gelmiş olmasına rağmen, Dofar toplumu söz konusu diğer iki toplumdan da çok daha az gelişmiş bulunuyordu. Bilhassa, ötekilere kıyasla toprak ağaları sınıfına ve komprador burjuvaziye sahip bulunmamaktaydı. Körfezde bir komprador sınıfın oluştuğu ve petrol endüstrisinde kapitalist sömürünün hızla geliştiği doğruydu. Fakat bu olgu, sadece kıyı bölgelerini ve Körfezin petrol bölgelerini kapitalizm öncesi devreye bile ulaşamamış olan Dofar toplumundan, sosyal bakımdan farklı kılan bir olguydu. Ama hepsi o kadar.

İkinci bir fark da, Çin ve Vietnam'a sosyalist fikirlerin, Üçüncü Enternasyonalin sürekli üyeleri

olan ve lider kadrolarının 1920-1930 yıllarında Sovyetler Birliğinde eğitildiği ya da etkilendiği, Komünist partileri tarafından getirildiği idi. Bu partiler Komintern disiplinine ve Moskova'daki Komintern merkezine sıkı sıkıya bağlıydılar. Bunlardan Mao Ze Dung'un hem teorik hem de politik olarak bağımsız bir mücadeleyi yürütmüş olması doğruydu ama, 1920 yıllarında Üçüncü Enternasyonlin varlığının Çin Komünist Partisi de dahil olmak üzere bu partiler üzerinde önemli bir etkinliği olduğu da bir gerçekti. DKC'ni İAKHKC'ne dönüştüren faktörler bu etkilerden bağımsızdı. Süreç kendine özgü olup, bir Komünist partisini yaratmıştı. Özellikle Körfez ve Umman'daki radikalleşme; Arap milliyetçiliğindeki bir krizin sonucu olarak ortaya çıkan, Güney Yemen'deki olaylardan ve Beyrut'taki Arap Milliyetçi Hareketinin radikalleşmesinden, etkilenmenin bir sonucuydu.

DKC'ne 1968 yılına kadar milliyetçi bir ideoloji ve gerilla mücadelesi şeklinde bir askeri görüş hakimdi. Bununla beraber, İkinci Kongrede, alelacele «bilimsel sosyalizmin» ilanına yapışıldı. İAKHKC'nde var olan iki yeni kavram, eski hatalı görüşlerden çok kesin bir biçimde ayrılındığını gösteriyordu. Birincisi, «örgütlü devrimci şiddet» doğrudan doğruya, eskiden hakim olan aşiret şiddeti anlayışının başarısızlığa uğramasından doğmuştu. Örgütsüz ve devrimci olmayan bir şiddet olmakla birlikte, aynı zamanda da Yeşil Dağ gibi diğer bir çok Dofar aşiret ayaklanmalarında olduğu gibi, kendiliğinden, geniş çaplı ve kahramanca bir karaktere sahipti, Fakat bireyci kahramanlığa

ve silahlara dayanıyor, mücadeleyi teorik olarak kavrayamıyor ve özellikle de kitlelerin örgütlendirilmesi gerektiğini anlıyamıyordu. 1967'de DKC sözcüsü Yusuf Alevi şöyle diyordu : «Özgür insanların bildiği gibi, özgürlük mermilerin, bazokaların ve el bombalarının yarattığı dumanın kesafetine bağlıdır.» (16) 1970 yılında ise durum farklı idi :

«Biz şiddetin her şeye muktedir olduğunu asla söylemiyoruz. Biz, kitleler içinde devrimci düşüncenin kök salmasını sağlayacak bir yol olduğu için devrimci şiddet çağrısı yapıyoruz. Bizim görüşümüze göre devrimci şiddet birbirinin içine geçmiş iki noktada özetlenebilir : Devrimci bilinç ve devrimci örgütlenme». (17)

İşçilerin ve köylülerin önderliği altında, Körfezdeki devrimci hareketin berrak bir sınıfsal önderliğe sahip olması da, zor ve çetin bir mesele idi. Farklı pratik ve teorik kavramların, DKC'nin Dofar'daki dahili başarısızlıklarının bir sonucu olması gibi, Körfezdeki devrimci hareketin harici zayıflıkları, bölünmeleri ve uyuşmazlıkları da, sınıfsız Ütopya'nın ve o zamana kadarki burjuva milliyetçiliğinin terkedilmesine yol açtı. (18) Bu değişikliklere sınıfsal değil fakat ulusal yenilgiler yol açtı. Arap orduları bu topraklar üzerindeki hak ve politikalarının doğruluğunu ve İsrail'i yenilgiye uğratacaklarını iddia ettiler ve 1967 Haziranında yenildiler. Müttefiklerinin arasında Kuveyt ve Suddî Arabistan'ın da bulunduğu ve aslında batı emperyalizminin petrol şirketlerinin işbirlikçileri olan Arap rejimleri «Körfezin Araplığının» savunulmasını öne sürdüler. Bundan başka, yarımada

da 1956 yılı ve sonrasında var olan gayrı resmi milliyetçi gruplar da bölündüler. Bunun nedeni genellikle Bahreyn gibi özel devletlerle ve reformcu politikalarla kısıtlanmış olmalarıydı. Suudî Arabistan'da olduğu gibi kuvvet kullandırlarsa da, bu, halkın siyasi bakımdan seferber edilmesinden kopuk, kişisel saldırılar halini aldı.

İAKHKC'nin yeni politikasının ve yeni devrimci teorisini gösterdiği gelişmeye mümkün olduğu kadar geniş bir biçimde birleşebilmek de dahildi. İAKHKC bunu yaparken de, kendi tahlillerinde israr ediyor ve devrimci mücadeleye ilişkin yeni kavramları geliştiriyordu. Bu bütün devrimci hareketlerin karşılaşmış olduğu bir sorundu. Çağrıda bulunulan halkın teorideki bu değişikliğe yol açan şartları, (Körfez ve Arap dünyasındaki anti-emperyalist kriz) çok daha kendiliğinden ve yer yer yaşamış olmasına rağmen, 1968 yılındaki teorik karışıklıklar gene de İAKHKC'ne yeni bir dünya görüşü kazandırdı. İkinci Kongrenin hemen arkasından, İAKHKC «Marksist-Leninist» olduğunu ilân etti ve üyelerinin de «Marksizm-Leninizmi» benimsemiş olmalarında israr etti. Bu yapılan siyasi çağrıyı kaçınılmaz olarak sınırlandırdı. Güney Vietnam Ulusal Kurtuluş Cephesi Marksizmden etkilenmiş olmasına rağmen, asla böyle bir tutuma girmemiş ve çok daha geniş bir siyasi ve kitlevi temele sahip olmuştu. Aynı şekilde Cephe de, Körfezde emperyalistlerin birliğine karşı koyabilmenin yalnızca genişlemekle mümkün olabileceğini anlamıştı. Bu karar 1971 Haziranında yapılan Üçüncü Kongrenin ve 1971 Aralığındaki Ahlish Birlik Kongresinin de belgelerine yansıdı. «Mark-

sist-Leninist» olmada ısrarın tonu hafifletildi, 1968'in hemen sonrasında yapıldığı gibi emperyalizmin sadece sınıfsal terimlerle tanımlanması yerine, onu hem sınıfsal hem de ulusal bir yanı olduğu görüldü. Marksist olmayanları, milliyetçileri ve çeşitli anti-emperyalistleri birleştirme temeli üzerinde ulusal demokratik bir program oluşturuldu. 1967 yılından sonra devrimcilik adına yapılan aşırılıklar ve «sol» teoriler, hem Arap dünyasında hem de dünyanın diğer yerlernide sık sık yenilgilere yol açmıştı. Körfezdeki radikalleşen anti-emperyalist hareket; devrimci bir strateji ile ve kendi imkânlarıyla, bunlardan kaçınmaya çalıştı.

Kitle Eğitimi

İAKHKC için, devrimin sosyal ve askeri görevleri, onun devrimci teorisinin somut bir ifadesi olup, eş değerde önem taşımaktaydı. 1970 Şubat ayında batı bölgesinde tanıştığım, doğu bölgesinden gelme bir kadın mülteci olan Tuful Said'in sözlerini nakletmek istiyorum «Biz burada iki cephede birden çarpışıyoruz. Birinci cepheyi teşkil eden devrimci şiddet ve silahlı mücadele, kolay olanı. İkinci cepheyi teşkil eden ve zor olanı ise, mücadele etmekte olduğumuz cehalet ve geriliktir.» İkinci Kongreden bir çok kanunlar çıktı. Kölelik ortadan kaldırıldı. Kurtarılmış bölgenin bütününde politika ve okuma yazma üzerine eğitim sınıfları kuruldu. Ufak çocuklar ilk kez ilkokul eğitimine kavuştular; 1970 yılında YDHC'nde Lenin Okulu kuruldu. Tarih, matematik, siyaset ve lisan öğreniminin yanı sıra, çocuklar ahçılık, temizlik ve nöbet görevi gibi Kamp işlerini de yeri-

ne getiriyorlardı. Çocuklar bunun yanı sıra yaptıkları işleri de tartışıyorlardı. Bu çocukları çoğu tehlikeli iç bölgelerde yürüyüşler yaparak haftalar geçiriyor ve yolun açık olmasını sağlamak için ölen HKO kadrolarını gözleriyle görüyorlardı. Lenin Okuluna 1971 yılında giden bir ziyaretçiye genç bir çocuğun savaş alanına geri döndüğünde yoldaşlarına da öğretmek üzere, nasıl okulda öğrenim görmeye geldiği anlatıldı. (19) Eğitime gösterilen talepten ötürü, İAKHKC 1972 Nisan ayında, daha büyük yaşta çocukların gönderilebileceği 9 Haziran okulunu kurdu. 1973 yılının başında iki okula kayıtlı olan çocukların toplam sayısı 850 idi. Her iki okul için sadece on iki öğretmen olduğundan, 9 Haziran okulundaki büyük çocuklar, Lenin Okulundaki çocukların eğitilmesine katılıyorlardı. Bütün öğrenciler nöbet, yemek pişirme ve temizlik gibi kamp işlerine katılıyorlardı. Bu safhada öğrencilerin % 25'i kadın idi. Okulun iki amacı vardı : Çocukları devrimi anlayabilmeleri için eğitmek, bir de onlara temel teknik eğitim verebilmek. Askeri eğitim, ders programının bir parçası idi.

En önemli tahsil ve eğitim kurumu, İkinci Kongre Programının bir parçası olarak, 1968 yılından sonra kurulan Devrim Kampı idi. 1970 yılında kampı görmeye gittiğimizde elli iki genç adam ve on sekiz genç kadın vardı. Başlangıçta birkaç tane olan kadınların sayısı daha sonra erkeklere nazaran, daha fazla bir artış gösterdi. Eğitim sorumlusu olarak beş kişi vardı : Kamp lideri olan Ömer, 1965 Haziranındaki saldırıya katılanlardandı. Yanında iki tane yardımcısı vardı : Bey-

rut Amerikan Üniversitesinin eski bir öğrencisi olan, Körfezli zengin bir iş adamının kızı, siyasi komiser Huda ve Kuveyt ile Mısır'da çalışmış bulunan, Salala'da bir İslâm Kadısının oğlu olan Abdül Aziz Abdurrahman.

Kampta gün şafak vakti saat 5.00 sularında başlıyordu, kamp üyeleri kalkınca, kampın merkezinde tören yapılıyor ve İAKHKC'nin bayrağı selâmlanıyordu. Kahvaltıdan sonra bütün kamp yemek pişirmeye katılıyordu. Dağlık bölgelerde ve kasabalarda gerilla savaşının teori ve pratiği ve silahlarla, patlayıcı maddelerin üzerine yapılan askeri eğitim dört saat sürüyordu. Öğle yemeğinden sonra edebiyat dersi vardı. Bunu iki saatten fazla süren askeri eğitim izliyordu. Saat 17.00 sularında akşam yemeği yeniyordu. Akşam yemeğinden sonra, temel siyasi eğitime başlangıç olarak hazırlanmış 25 maddelik bir kursu takip eden dört saatlik siyasi eğitim vardı.

Kamptaki militanlar ve kurtarılmış bölgedeki halk için, temel metin Mao Ze Dung'un seçme eserleri idi. Bunun nedeni, Çinlilerin gerillaları eğitmeleri veya devrimi desteklemeleri değildi. Nitekim, Pakistan'a yapılan Çin yardımı Pencap köylülerinin Mao'nun eserlerini okumasına yol açmadığı gibi, Mısır'a yapılan Sovyet yardımı da Nil deltasındaki köylüleri Lenin'i okumaya sevk etmedi.

Mao'nun eserlerinin yaygınlığı, yeni yeni okuma yazmayı öğrenip, kendini aniden gerilla savaşının içinde bulan kurtarılmış bölgelerin yöneticisi durumunda kalan ve emperyalist düşmana karşı uzayan bir savaş veren köylüler için, yani Dofar'-

dakine benzer bir durum için, yazılmış olmalarından ileri geliyordu. Kişinin kendisine güvenmesi konusunda Mao'nun muazzam azmi, dağlarda her an İngiliz roketleri ve bombaları ile vurulabilecek olan Militana içinde yaşadığı korkunç şartlar altında, anında sirayet edebilecek düşüncelerdi. Gün ve gün savaş tecrübesi içinde, her iki cephede de genel doğrular kolaylıkla kavranılabiliniyordu.

Kadınların Kurtuluşu

1968 yılından itibaren Cephe kadınların kurtuluşunu kendisinin başlıca görevlerinden birisi olarak kabul etti Devrimin sosyal başarıları hakkında yazılmı:ş olan bir belgede, kadınların kurtuluşu, kitle eğitimi, köleliğin iptali ve aşiretçiliğe kaldırılması gibi, devrimin karşılaştığı sosyal görevlerden birisi olarak tanımlanmaktadır :

«Devrim, kadını erkeğe eşit sayan bir anlayışla, onun içinde bulunduğu şartların neden ve sonuçlarını çözümlemeye çalışmıştır. Bir cinsiyet ile öbür cinsiyet arasında imtiyaz farkı olamaz. Devrim haklarına ve görevlerine istinaden, kadın ve erkeği eşit olarak kabul eder... Ülkemizde kadınların enerjisi kanalize edilmeye başlanmış olup, o kendisini aptal yerine koyan ve asırlardır acısını çekmiş bulunduğu koşulları temellerinden sarsmaktadır. Kısacası, kadınlar devrimin her alanında erkeklere yetişmektedirler.»

Bu bölümün de ortaya koyduğu gibi, kadınların kurtuluşu İAKHKC'nin üstün körü ele alamıyacağı ve mutlaka başarılması gereken bir görevdir. Siyasetin dayandığı temellerden birisi de, ka-

dının, hem düzenin hem de erkeklerin kurbanı olarak iki kat ezildiğidir. Birçok kadın 1971 yılındaki ziyaretimde bana «Biz dört sultandan birden çektik» demişlerdir. «Siyasi sultanımız Muskat Sultanıdır; Aşiret sultanımız, şeyhlerdir; dini sultanımız, imamlar; ailedeki sultanımız ise, baba, erkek kardeş ve kocamızdır.» Kadının özellikle kadın olarak ezilmesi, «Kadın ve Körfezde Devrim» adlı teorik yazıda açıklanmaktadır :

«Eğer bütün sınıflı toplumlarda, bütün baskı ve sömürünün bir canlı üzerinde toplandığından söz edersek, bu kadındır. Kadın, sınıflı toplumdaki ekonomik yapının doğurduğu zulmün tek örneği değildir. Kapitalist zulüm ve sömürünün diğer örneklerini de verebiliriz : İşçilere ve köylülere yapılan zulüm gibi... Fakat bir işçi kadını veya köylü kadını, feodal veya kapitalist üretim ilişkisinin neden olduğu zulmün yanı sıra, buna ilâveten evliliğinnin veya ailesinin içinde bulunduğu durumdan ötürü de zulüm altındadır. Bunun da ötesinde, kadın toplumun faaliyetlerini felce uğratan ve onun insan olduğunu hissetmesini engelleyen gelenek ve göreneklerinin yanında, bir de toplumun genel baskısından da muzdariptir.» (20)

Yazıdaki tahlilde, Körfezdeki kadınlardan nispeten daha az baskı altında bulunmasından ötürü, Dofar'lı kadının diğer yerlerdeki kadınlardan daha fazla devrime katılmaya hazır olduğu öne sürülmektedir. Dofar'da kadın, emek ve mülkiyet ilişkilerindeki farklılaşmanın gelişmesiyle ortadan kaybolan, nispi bir bağımsızlığa sahipti. Kadınlar evlenirken, ailenin geçim vasıtası olan sığırların sahibi durumunda olurlar ve ayıplanmadan kolay-

lıkla boşanıp yeniden evlenebilirler. Kadınlar bunun yanı sıra çalışmalara iştirak eder ve yanlarında kocaları olmadan rahatça seyahat edebilirler. Diğer İslâm toplumları ile kıyaslandığında, bunlar kesin avantajlardır ve Cephe de, bu avantajların Dofar köylerindeki nispeten sınırlı olan sınıf farklılaşmasından ileri geldiği görüşündedir :

«Bu sonuç, Marksist teorinin kadının gördüğü eziyet ve aşağılanmanın iş bölümünün ve mülkiyet ilişkilerinin gelişmesinin bir sonucu olduğu şeklinde vardığı neticenin, doğruluğunu kanıtlamakta olup, aynı zamanda varılan bu sonuçla da uyum teşkil etmektedir.» (21)

Fakat bu ilişki, diğer alanlardaki baskıyla karşılaştırıldığında erkekler açısından daha az kısıtlayıcıdır -tabii ki kadınları kurtuluşu görevi saklıdır. Kadınlar eğitimden uzaklaştırılmışlardır ve Körfezde bir iş bulup çalışmak için oradan oraya göç ederken haliyle fazla birşey öğrenecek durumları olamazdı. Kadınların boşanma hakkı erkeklerdan daha azdı ve evlilikleri de sık sık baba ile müstakbel koca arasında kararlaştırılıyordu. Maddi durumu müsait olan erkekler için çok kadınla evli olmak hala söz konusu idi ve son derece şiddetli bir batıl itikat olan kadınların klitorisinin sünnet edilmesi de ortadan kalkmamıştı. Mülkiyet ilişkilerindeki gelişme ile üzerlerindeki sömürünün hızlandığı Dofar kadınları, mülkiyet farklılaşmasının nispeten düşük olmasına rağmen, kadın oldukları için ezilmeye başlamışlardır.

Kadınların devrime katılmalarını teşvik eden bir unsur da, onların daha başlangıçta çarpışmalarda kocalarını desteklemeleri ve böylelikle üzer-

lerindeki baskıyı bir ölçüde hafifletmiş olmaları gerçeği idi. İAKHKC'nin tahliline göre kadınlar, erkeklerden çok daha istekli bir biçimde karşılık vermiş olup, devrime daha seri bir biçimde katılmışlardı. Bu durum kısa zamanda sosyal ilişkilerle çatıştı. Kadınlar beklenmedik bir anda çıkıp gelebilecek olan savaşçılara yiyecek ayırmaya başladılar. Kocalar genellikle buna karşı çıktılar ve kadınlar da gizlice yiyecek biriktirmek zorunda kaldılar. İkinci olarak da, kadınlar cephede çalışmak üzere ebeveynlerini ve kocalarını terketmek istediler. Azize adlı kadının olayı dikkat çekicidir : Kocası siyasi faaliyete katılmasına karşı çıkmıştı ama Aziza birkaç gün sürekli yürüyerek eğitim kampına vardı ve kadın bölümünde çalışmak için gönüllü yazıldı. Kocası peşinden geldi ve karısının kendisi ile geri dönmesini istedi. Aziza'nın HKO'suna serbest iradesi ile katılmaya karar vermiş olmasından ötürü, kocasının bu talebi reddedildi.

İAKHKC'nde kadınlar hücreler halinde örgütlendirilmişlerdi ve bu hücrelerde siyasi eğitim yapıyor, okuma yazmasını öğreniyorlardı. Okuma yazmayı öğrenmenin bir yolu da, «devrim alfabesi» idi. Tabaka (sınıf) için T; mujtama (toplum) için M; fellah (köylü) için F, gibi. 1970 yılında Devrim Kampının iki üyesi olan on beş yaşındaki Tufula ve on iki yaşındaki Amina, geçmişlerinin ve devrime katılmalarından sonra elde ettikleri tecrübelerin canlı bir muhasebesini yaptılar. (22)

S. Niçin savaşıyor ve devrimi destekliyorsun ?

Tufula : Çünkü İngiliz emperyalizmi erkek ve kadınlarımızı öldürüyor. Biz onları kovmak için savaşıyoruz.

S. Ailen ne iş yapar ?

Tufula : Ailem, batı eyaletinde çobanlık yapar ve ben de onlarla birlikte yaşardım. Yılın üç ayı tahıl yetiştirir daha sonra da göçebelik edip sürümüzü güderdik. Hiç okula gitmedim ve öğrenim görmedim. Cepheye iki yıl önce katıldım. Ailem beni durdurmak istedi. Kendimi yoldaşlarıma kavuşmuş hissediyorum.

Amina : Başkent Salala'da yaşıyordum. Siperlerle çevrili olduğundan kara yolu ile kaçamazdınız. Bu yüzden geçen Eylül ayında erkek kardeşimle birlikte deniz yoluyla kaçtık.

S. Niye kaçtınız ?

Amina : Emperyalizm yüzünden. Babam yoksul bir köylü idi, günde dört beş rupi kazanıyordu. Çok yoksulduk. Erkek kardeşim eski bir araba lastiği aldı ve denizde sekiz saat yüzerek, Cephenin kontrolü altındaki sahil kenarına ulaştık.

S. Üşüyüp korkmadınız mı ? Sen iyi yüzebiliyor musun ?

Amina : İyi yüzemiyordum, çok üşümüştük ayrıca çok da acıkmış ve susamıştık. Ama böylesi İngilizler tarafında yakalanıp, denizde öldürülmekten daha iyidir.

S. Kim kaçmayı düşündü ? Sen mi, ağabeyin mi ?

Amina : Kaçmayı herkes düşünür.

S. Salala'da hayat nasıl ? İngiliz subaylarını veya Sultanı hiç gördün mü ?

Amina : Bazen alışveriş eden İngiliz subaylarını görüyordum. Ama genellikle üslerinde kalırlar. Sultanı hiç görmedim. Adamlarının yaşadığını söylemelerine rağmen, Sultan ölmüştür.

S. Salala'da iken Cephenin varlığını nasıl öğrendin ?

Amina : Halkın eline Sultanın aleyhine bildiriler geçti. Halk bunları dolayısıyla da devrimi beğendi.

Tufula'ya sorulan soru : Cepheye katıldıktan sonra ne yaptın ?

Tufula : Önce, Halk Muhafızlarında milis idim. Daha sonra Shahbout'un savunulmasına katıldım. Çarpışmalar 24 saatte sona erdi ve ben cephede askerlere su taşıdım. Sanırım, batı bölgesinde orduya katılan ilk kadındım.

S. Arapçayı nerede öğrendin ?

Tufula : Cephe öğretti. Cephedeki yoldaşlarla birlikte çalışırken de öğrendim. Ama hala zor geliyor.

S. Kaçtığından bu yana Cepheden ne öğrendin Amina ?

Amina : Okuma yazmayı, siyaseti ve devrimi.

S. Hiç aileni özledin mi ?

Amina : Ben ailemi değil, devrimi düşünüyorum.

S. Kadın erkek ilişkisi ve evlilik anlaşmaları hakkında ne düşünüyorsun ?

Tufula : Evleneceğin insandan bir şeyler istemek, acınacak bir durumdur. Ben bir insanla evlenirsem, onu istediğim için evleneceğim ve o beni satın alamıyacaktır. Erkekle kadın arasında bir fark yoktur. Bende onların yaptıklarını yapabildiğimi görüyorum. Devrimden önce kadınlar alınıp, satılır, hayvan muamelesi görürlerdi. Şimdi haklarını öğreniyor ve herkesle birlikte mücadeleye katılıyorlar.

S. İslâmlık hakkında ne düşünüyorsun ? Dine inanıyor musun ?

Tufula : Ben insanların itikat sahibi oldukları bir toplumda yaşamak isterim. Kendimde öyleyim.

S. Erkeklerin kadınların kendileri ile eşit olmalarına karşı direndiklerine ve eski fikirlerine sarıldıklarına tanık oldun mu ? Burada evlilik nasıl ?

Tufula : Evlilik, mücadeledeki çalışmalarımızı yavaşlatabileceği için, devrimden sonra gelmeli. Dofar'da çarpışıyoruz ve Dofar Körfezin bir parçasıdır. Kadınların katılmalarına aileleri genellikle karşı koyarlar. Kadınların katılması halinde İngilizlerin gelip onları ele geçirdikten sonra öldüreceği söyleniyor. Ama halk bunları terk ediyor.

İAKHKC'nin amacı, devrimci hareketin bütünün bağımsız bir parçası olarak, kadınların mücadelesini bütün Körfeze yaymaktı. Kadınların siyasi komiseri olan Huda bunu şöyle açıklıyordu :

«Körfezin geri kalan kısmında kadınları görevlerini bırakıp, devrime katılmaya ikna edebilmek için, çok çalışmak gerekiyor. Bundan önceki, burjuva ve küçük burjuva önderliği altındaki siyasi hareketlerin işlediği en büyük hatalardan birisi de, kadın sorununa önem vermeyişleri idi. Körfezdeki yeni ulusal kurtuluş hareketi, Marksizm - Leninizm'den ilham almaktadır ve bu hatayı telâfi etmek zorundadır. Bu hususlaki asgari talepler şunlardır : Çok kadınla evliliğin ortadan kaldırılması, boşanmada kadınlara eşit hak ve başlık parasının ortadan kaldırılması.»

Dofar'da birden fazla kadınla evlenme ve boşanmada eşitsizlik 1968 yılından sonra durdu. Başlık parası 1970 yılında bir adet derecesine düşürüldü. Devrim Kampındaki kadınlar müfrezesi bunun da kaldırılmasını istedi. Bunun üzerine Genel Kumandanlık 1970 yılı Eylül ayında yayınladığı bir bildiri ile aldıkları tedbirin amacının, «erkek ve kadınların eşlerini üçüncü bir şahsın müdahalesi olmadan serbestçe seçmelerine imkân tanımak» olarak tanımladı. Bu Arap dünyasında herhangi bir yerde ilk defa yürürlüğe giren ve geleneksel sistemin mihenk taşını tehdit eden, ilk tedbirdi, Fertleri arasında maddi farklılığın az olduğu ve sosyal ilişkilerin üretim tarzının kontrolünden ziyade, gelenekler yoluyla daha fazla kurumlaştırıldığı bir toplumda, başlık parası, hem erkeğin kadın üzerinde; hem de yaşlı erkeklerin, genç erkekler-müstakbel kocalar üzerindeki üstünlüğünün temelini teşkil ediyordu. Servet aşiretlere göre değiştiğinden, başlık parası, örneğin Shahara gibi aşağı bir aşirete mensub bulunan bir erkeğin, Bait Kathir ve Qara gibi daha üst aşiretlerden birisiyle evlenememesini sağlıyordu. Böylelikle başlık parası kadını mal haline getirmekle kalmıyor, aynı zamanda da geleneksel sosyal sistemi bütünüyle donduruyordu. Başlık parasının fiilen ortadan kaldırılması, İAKHKC'nin ikinci cephede indirdiği fazladan bir darbe oluyordu.

Aşiret Savaşı

1965 yılına kadar Dofar toplumu yapısını aşiret bölünmelerinden almıştı. Bu durumla mücadele etmek, devrimci sosyal politikanın en önem ver-

diği şeydi. 1965 yılından 1970 yılına kadar Jalali hapishanesinde kalmış olan, Said Masoud, döndüğünde gözüne çarpan başlıca şeyin aşiretçiliğin gerilemesi olduğunu bana söyledi. İAKHKC Dofar'da aşiretlerin hakimiyetini sağlamağa çalışmadı ve geçmişe dönüp baktığında, aşiretler arası kan davalarının, zulmün bölücü etkilerini tahlil etti.

Sultanlar, Dofar'ın tecrit durumunu korumak ve onu parmaklarında oynatabilmek için, aşiret kurumunu desteklemişlerdir : 1965 yılından itibaren İngilizler de, aşiretleri devrimi bölmede kullanmışlardır. Aşiretçilik, halkın bölünmesine katkıda bulunmuş ve evlilik problemleri gibi diğer sosyal problemlerde de intikam duygusunun hakim olduğu bir şekilde, savaş ve aşiret ihtilaflarının başını çekerek, halk için gerçek bir nefret ve öfke kaynağı olmuştur. Devrim, bütün bunların devrimci ve kesin bir tarzda çözümünü ortaya koydu. İntikam almayı yasakladı, birçok aşiret meselesine müdahalede bulundu. Devrim, insanları aşiretlerine karşı körce bağlılıklarından çevirip, devrime sadakatle bağlanmalarını sağladı. (23)

II. Dünya Savaşında Arnavutluk'un, 1963 - 67 de Güney Yemen'in ve Afrika'daki Portekiz sömürgelerinin kanıtladığı gibi sömürgeci savaş tecrübesi, evvelce birbirlerinden kopmuş bulunan aşiretlerde genel bir birlik duygusunu yaratmıştır. Bundan başka, Aden'de çalışan Kuzey ve Güney Yemen'liler ve Körfezde çalışan Dofarlılar arasında aşiret duyguları da zayıflamış bulunmaktadır. Buna rağmen, Dofar'da da, aşiret şuuruna ve bunu koruyan kurumlara saldıran bilinçli bir seferberlik

kollektif mülkiyete geçirildiğini açıkladı. Bu tarımın geliştirilmesini, aşiretlerin sürülerinden ötürü yarı göçebe hayattan kurtarılmalarını mümkün kıldı. Yerleşik olma, sadece Dofar'ın bütün tabiî zenginliklerinden tamamen yararlanılmasını getirmekle kalmadı, fakat aynı zamanda da devrimi açlıkla gerekmekteydi. Aşiret sistemi üzerine sürekli olarak varlığını koruyan toprak ve su ihtilâfına dayanan kan davalarıydı. Cephe 1968 yılından itibaren, toprağı kollektifleştirmeye başladı ve 1971 yılındaki Üçüncü Kongre, kurtarılmış bölgedeki toprağın yok etmeyi amaçlayan İngilizlerin ekonomik ablukasına da karşı konulmasını ve eskiden kıyı yoluyla sağlanan ikmalin, içerden teminini de sağladı. 1970 yılında batı bölgesinde aşiretlerin yerleştirilmeleri işlemi ilerlemekte idi. Ama bir çok sorunla karşılaşıldı. İAKHKC Genel Kumandanlığına mensub bulunan Ali Mohsen, aşiret insanlarının direnmelerine neden olan bir kaç hususu anlattı. Aşiret insanları, vergilendirmeden kaçabilmek ve feodal düşmanlıklardan korunabilmek ve de feodal onurun bir sembolü olarak sürülerine sahip olabilmek için, göçebe durumunda idiler. Bu ön yargıların devamından ötürü, kol emekçisi olmakla kendilerini küçülmüş hissediyorlardı.

Yerleşik kılma, köy düzeyinde kooperatiflerin kurulmasını kapsayan, yavaş ilerleyen bir süreçti. Eski tarz köy üretim birimi olarak kalırken, sosyal ilişkiler değişiyordu : Mahsulün çoğu köy halkı tarafından tüketiliyordu. Mahsulden hisse alacak bir şeyh mevcut değildi. Durumu itibarıyla, İAKHKC para temin edebilmek için mahsül fazlasını alacaktı. (24) Pompa, kuyu, sulama tesisle-

ri ve el âletleri gibi, İAKHKC'nin temin ettiği yeni araç ve imkânlarla köylüler tarımı geliştirmeye teşvik edildiler. Her eyaletteki tarım komiteleri, tohum dağıttılar. Yirmi kişilik kadro gruplarına üç aylık sürelerde, tarım tekniğinin öğretildiği, bir model çiftlik 1970 yılında kuruldu. İAKHKC sınırından Kızıl Hatta giden ve dağların arasından geçen bir yol, yiyecek ve diğer malzemelerin taşınmalarını kolaylaştırmak amacıyla inşa edildi. Aşiretçilikle özellikle mücadele eden kuruluş, Halkın Sorunlarını Çözme Komitesi idi. Aşiretler arası kan davaları, boşanma ve şahsi anlaşmazlıklar da dahil olmak üzere, ihtilâfları halletme görevi ile, 1968 yılında, her bülgede bu komitelerden üçer tane kuruldu. Her biri bölgede dolaşan seyyar mahkemeler şeklinde faaliyet gösterdiler. 1971 yılında yerlerine Halk Konseyleri kuruldu. Aşiret cinayetleri 1968 Eylülüne kadar, katilin ailesinin maktülün ailesine tazminat ödemesi ile cezalandırılıyordu. 1968 Eylülünden sonra aynı suç için ölüm cezası verilebiliyordu. Bu tür katillerin veya ülkeye ihanet edenlerin infazında, halka verilen cezanın nedenlerini açıklayan bir belgede yayınlanıyordu. Diğer meseleler kollektif bir biçimde hallediliyordu. Bir keresinde eski bir aşiret lideri Dhalqul yakınlarındaki bir çeşmede, bir kadını hayvanlarından önce suyu kullandı diye dövmüştü. Adam HKO'nun mahalli kol utarafından tutuklandı. Suçunu işlediği yere götürüldü ve işlediği suç, olayla ilgili kadın tarafından halkın gözü önünde yeniden canlandırıldı. Komite, bütün vatandaşların su ve toprak üzerinde eşit hakka sahip olduklarına dair siyasi derse dikkat çekti. Sonun-

da duruşmaya katılan halk, bir defaya mahsus olmak üzere şeyhin özür dilemesine karar verdi.

Kurtarılmış bölgelerdeki bu reformlar, İngilizler ve Sultan Kabus tarafından, devamlı olarak «yabancıların Dofar halkının geleneklerine tecavüz etmesi» olarak suçlandılar. Arabistan'daki emperyalizm olgusuna, Cehaletin, Hastalığın, Yoksulluğun, aşiretçiliğin ve kadınların ezilmesinin teşvikinden daha açık olarak hiç bir şey örnek gösterilemez. İngilizlerin sık sık başvurdukları karalamalardan birisi de, İAKHKC'nin «Allaha inanmadığı» idi. Böylelikle halkın düşmanlığını İAKHKC'nin üzerine çekebileceklerini umuyorlardı. Gerçekte ise, İAKHKC bütün dinlere ve dini liderlere açıktı. Onun verdiği eğitim dünyevi idi. Ama kurtarılmış bölgedeki insanlar istedikleri dine inanmakta ve ibadet etmekte serbesttiler ve itikat sahiplerine müslümanlıkla, anti-emperyalist olmanın birbiriyle çelişmediği gösteriliyordu.

Bu mantık, devrimci harekete karşı islâmiyet adına savaşan bir çok emperyalist ajanının yüzündeki maskenin düşmesine yardımcı oldu. 1970 yılında Rakhyut'ta bir şeyh bize, sosyalizm ile, islâmiyet arasında bir çelişkinin mevcut olmadığını anlatmaya çalışıyordu : «Allahın kitabı bize, eşitlikten yana olmayı ve ezilenin hakkını ezene karşı koruyarak adaleti sağlamamızı emreder. İslâmiyet ile sosyalizm arasında bir çelişki göremiyorum.» Suudî Arabistan Kralı Faysal'ın savunduğu İslâm Paktını destekleyip desteklemediğini sordum. Gayet açık bir şekilde cevap verdi : «Faysal Johnson'un adamıdır.» (25)

«Biz kendisini fazla ciddiye almıyoruz. 1967

yılındaki Arap yenilgisinden sonra, Kuzey Yemen'deki müslümanlarla çarpışması için 12 000 asker gönderdi. Sultanların, emirlerin, kralların yani emperyalist efendilerin kuklalarının, hiç bir dine, ülke ve topluma hizmet etmeyen adamların otoritesinden esinlendiği için dir ki, İslâm Paktını desteklemiyoruz.»

Şeyh Ali, Sovyet ve Çin yardımlarından rahatsız olmuyordu :

«Emperyalist kampın silahları hariç olmak üzere, bağlayıcı olmaması kaydı şartıyla, her türlü kaynaktan silah temin etmek istiyoruz. Emperyalistlerin silahlarını ele geçiririz. Sosyalist kamp, ezilen halk için mücadele eden hiç bir Cepheye herhangi bir şart öne sürmemektedir. Biz silahlı mücadeleye ve bilimsel sosyalizme kollarımızzı açıyoruz. Allahın izniyle, Halk Kurtuluş Ordusu zafere ulaşacaktır.»

Şeyhin bizzat kendisi 1960 ile 1966 yılları arasında Rakhyut'taki bir caminin imamı idi ve mahalli vali ile bozuşunca kenti terketmek zorunda kalmıştı. 1969 yılında, Rakhyut'tun kurtarılmasından sonra, geri dönmüş ve kentin camiinden emperyalizmi suçlayan, silahlı mücadeleyi destekleyen konuşmalar yapmıştı. İngiliz bombardımanından kaçabilmek için, bir mağaraya taşınmış ve orada kendisine ödenen paralardan uzakta, dini görevlerini yerine getirmek ve kendi günahlarından kurtulmak için, karısı ve çocuğu ile birlikte yaşamıştı. Kendisinin bizden yerine getirmemizi istediği son arzusu, «sosyalist kamptaki bütün yoldaşlara» selâmlarını iletmemizdi.

Devrim öncesi Dofar'daki koşullardan birisi de, herhangi bir tıbbi imkânın olmayışı idi. Hüküm süren cehaletin yanı sıra Said bin Timur'un ilâç ithalini yasaklaması, gerilla mücadelesinin yol açtığı yaralanmalar ve kıtlık, halkın sıkıntılarını arttıran faktörlerdi. Aden'deki Cumhuriyet Hastanesinde (eskiden Kraliçe Queen Elizabeth Hastahanesi idi.) çalışan üç sağlık müstahdemi ile, İAKHKC ilk tıbbi personeline kavuşmuş oldu. Her bölgede geçici sağlık merkezleri kurdular ve ulaşabildikleri kadar insana ellerinden geleni yaptılar. Temmuz ayında Saut ash-Shaab gemisinin batırılışı sırasında ölen genel kumandanlık mensubu, Mohammed Habkook'un adını taşıyan ilk hastahane, 1972 yılında YDHC sınırının tam içinde kuruldu. Fakat bir kaç ay sonra bu hastahane USHK'nin saldırısına uğradıYDHC'nin daha içerlerindeki bir kumsal yeni bir geçici hastahane yapıldı. 1973 Nisanında gittiğimde, elli kadar insan vardı: Bazıları asker olan kırk kadar sivil, bir mağara topluluğunun içinde barınıyorlardı. FDHKC vasıtasıyla devrime katılan, Suriyeli bir doktor olan Marwan abu Hakim, Dofar'ın gıdasızlık ve savaştaki yaralanmalardan en az zarar gören bölgesi olan batı bölgesindeki hastaların hastahaneye sadece ulaşabildiklerini anlattı. Doktor en çok her ikisi de mücadelenin başlamasıyla daha da artmış bulunan tüberküloz ve anemi ile karşılaşıyordu. Romatizma da dahil olmak üzere, diğer uzun süreli Dofar hastalıkları da yaygın bir biçimde varlıklarını koruyorlardı. Bir iki cüzzam vakası da vardı. Doktor Marwan, ilâç kıtlığının, ancak bir kaç hastayı hakkıyla tedavi etmek, ondan son-

ra da tıbbi olanakları genişletmeye çalışmak şeklinde bir politikayı benimsemelerine yol açtığını önemle belirtti. Bu dehşet verici koşularda ve asgari ulaşım imkânlarıyla, bir doktorun yapabileceği çok az şey vardı, hastahanelerdeki sağlık ekipleri bir çok sorunla karşı karşıya kalıyorlardı : İlâçları saklamak için buzdolabı yoktu, ciddi bir şekilde yaralanmış olan kadrolara nadiren zamanında müdahalede bulunabilmek imkânına sahip oluyorlardı. Daha ne kadar burada kalacağını sorduğumuzda, Doktor Marwan, «zafere kadar» diye karşılık verdi.

Umman ve Körfez

İAKHKC'nin stratejisinin tamamı 1968 yılında saptanmıştı; bu strateji devrimci mücadelenin Dofar'dan Umman'a, aşağı Körfeze, Bahreyn'e ve Katar'a da yayılmasını kapsıyordu. Güney Umman'daki devrim, bu bölgedeki devrimci yardım sorununun yeniden çözüme kavuşturulmasıyla birlikte değerlendiriliyordu. İAKHKC bölge ile Dofar'ı tabiî bir bütün olarak kabul ediyor ve Dofar'ın bölgedenİngiliz oyunlarının, mahalli yöneticilerin ihtilâflarının bir sonucu olarak ayrı düştüğü sonucuna varıyordu. Bunun yanı sıra, YDHC'inde olsun, Dofar'da olsun gerici rejimlerin devrimci hareketleri ezme azmi karşısında, bu rejimler yıkılmadan, Dofar'daki devrim uzun süre yaşayamazdı.

İAKHKC'nin amacına uygun başlıca yol halk savaşı idi. Üçüncü Kongre, «uzayan, kararlı bir halk savaşının, Körfezin kurtuluşu için biricik yol

olduğunu» belirtmişti. Fakat Kongre, diğer mücadele yollarından da yararlanılabileceğini ve dağlarda olduğu kadar kentlerdeki çatışmaların da ele alınması gerektiğini belirtmişti. Ulusal demokratik bir program üzerine, anti-emperyalist grupların ulusal birleşik cephesinin düzenlenmesi, İAKHKC'nin mücadeleyi genişletmesinde tayin edici siyaset olarak görülüyordu. İAKHKC'nin 1971 yılında Rakhuyt'ta toplanan Üçüncü Kongresi, bu tür bir cepheye temel teşkil eden 29 maddelik bir program hazırladı. (26)

Körfezdeki aktif anti-emperyalizm,, eski AMH-nin kolları, diğer Nasırcılar, komünist grupları ve Baasçılar tarafından temsil ediliyordu. Hepsi de Cephe için bir potansiyel teşkil ediyorlardı.

İAKHKC birbirine benzemeyen iki bölgeye sahipti. Umman ve Körfezin kıyı bölgelerinde siyasi stratejisi farklılık gösteriyordu. Umman, Dofar ve Körfez arasında bir geçiş bölgesi idi ve İAKHKC şimdi Halk Devrimci Hareketi diye bilinen AMH ile işbirliğine giderek bu bölgeye girebilmişti. 1970 yılında HDH'nin büyümesi ile, Umman ve Arap Körfezi Ulusal Kurtuluş Cephesi, Yeşil Dağlar bölgesinde, silahlı mücadeleyi başlatarak, savaşı Umman'ın iç kesimine soktu. HDH'nin bir militanı 1971 Şubatında durumu şöyle tahlil ediyordu :

«İngilizler ve yerli işbirlikçileri, Umman'ın iç bölgesini; Umman'ın kıyı bölgesini ve diğer petrol üreten devletleri savunmada, sağlam bir art bölge olarak kabul ediyorlar. Devrimci hareket de aynı noktadan hareket etmiştir. İngilizlerin emin bölgeleri kendilerine karşı kullanılabilinir. Umman'ın coğrafi yapısına ilâveten, halkının sosyal

bileşimi ve siyaseti de bölgeyi devrimci mücadeleye elverişli kılıyordu.» (37)

Maalesef, UAKUKC'nin yönetici kadroları, bir dizi hatadan ötürü, 18 Temmuz 1970'de bir kıyı kenti olan Matra'da, yakalandılar. İngilizler iyi örgütlenmiş bir tehlike ile karşı karşıya olduklarını anladılar.

Devrimci mücadelenin gelişimi, tevkifattan ve Said bin Timur'a karşı yapılan darbenin yarattığı geçici karışıklıktan ötürü bir ara duraksadı : Fakat Umman'daki yeni duruma göre kendini kısa zamanda sağlamlaştırdı. Yeni petrol alanlarındaki grevler, 1971 yılı Eylül ayında Muskat'taki gösteriler, halkın hükümete karşı gittikçe artan muhalefetinin bir göstergesiydi. 1972 yılının sonlarında, İngilizler çeşitli kentlerde yüzden fazla insanı tutukladıklarını açıklamak zorunda kaldılar. (28) Aynı zamanda da UAKUKC, İAKHKC ile olan bağlarını sıklaştırdı. Her iki Cephe 1970 Aralık ayında, Temmuz 1970 darbesinin sonuçlarını ve Körfezde yeni-sömürgeci yönetimlere geçişi tahlil eden, ortaklaşa bir bildiri yayınladılar. Bu değişikliklerin, emperyalizmin gelişen devrimi zaptetme çabalarını yansıttığına dikkati çektiler. 1971 yılında iki Cephe, İAKHKC'nin Üçüncü Kongresinde ortaya konan ulusal demokratik programı tartışmak üzere tekrar bir araya geldiler. Kurtarılmış Dofar'daki Ahlish'de yapılan bu tartışmalar sonucunda, iki Cephe, Umman ve Arap Körfezi Halk Kurtuluş Cephesi adı altında birleştiler.

İki Cephenin birleşmesi, ön koşulları yerine getirildiği takdirde, ileriye doğru atılmış önemli bir adımdı. UAKHKC'nin 1968 yılında Umman ke-

limesini terketmesi ve Umman'daki silahlı mücadelenin 1970 yılında UAKUKC tarafından başlatılması, göze çarpan bir hususdu. Bu terkediş, Yeşil Dağlar bölgesi ile Dofar'ın Umman Sultanlığının sınırları içinde birlikte yer almaları gerçeğine rağmen yapılmıştı. Bu ayrılık, her iki bölgedeki halkın birbirine karşı şüphe beslemelerinden ileri geliyordu. Başlangıçta Dofar halkı, Umman'lıları sömürgeciler olarak görürken, birçok Ummanlı da Dofarlılara karşı Şöven bir tavrın içindeydiler. Bu karşılıklı husumet, İngilizlerin ve Al Bu Said Sultanlarının kendi kontrollerini kolaylaştırmak amacıyla, bölgeyi küçük devletlere bölmelerinin ve aradaki ayrılıkları körüklemelerinin klasik bir sonucu idi.

İAKHKC'nin Üçüncü Kongresi, diğer Körfez gruplarıyla olan bağlarını güçlendirdi ve Cephenin siyasi çağrısını genişletti. 1972 Kasımında, İAKHKC Umman'daki diğer anti - emperyalist gruplarla ve Umman Arap İşçi Partisi ile görüşmeler düzenledi. Umman Arap İşçi Partisi AMH'nin sağ kanadının Umman'daki kolu idi ve kendisini Sultanlıkla kısıtlamıştı. (29) 1972 yılındaki toplantıdan sonra, iki Cephe ulusal demokratik çalışma planı temelinde işbirliği yapma hususunda da anlaştılar. Aynı ay içinde, İAKHKC ve Bahreyn, Kuveyt, Suudî Arabistan'lı anti-emperyalist gruplar ve YDHC ortak bir bildiri yayınladılar. İAKHKC'nin Körfezdeki duruma ilişkin görüşleriyle uyum teşkil eden 1972 Ağustos tahlili, «Düşmanın Planı ve Biz Bununla Nasıl Mücadele Etmeliyiz» başlığı altında yayınlandı. (30) Bu yazıda, Cephe bölgedeki emperyalist stratejiye cevap

verebilmenin biricik yolunun birleşik bir anti - emperyalist cepheyi kurmak olduğunu öne sürdü. ABD, Suudî Arabistan ve İran'da durumu istikrara kavuşturmak için faaliyet gösteriyordu : Suudî Arabistan YDHC'ne saldırırken, İran kendini silahlandırıyor ve Körfezde asayişi sağlamak amacıyla adaları işgal ediyordu. Bu arada Ürdün de asker topluyor ve küçük Körfez devletleri, en fazla parayı verene kendilerini satıyorlardı. YDHC ile Dofar'ın temelinde kurulacak bir birleşik cephe, karşı-devrimci düşmanlar arasındaki işbirliğine verilecek tek cevaptı.

İAKHKC Körfezdeki gruplarla olan ilişkilerini sınırlandırmadı. Dofar'daki Mücadelenin 5. yıldönümü münasebetiyle yayınladığı Haziran 1970 tarihli bildirisinde, ABD emperyalizmini dünya halklarının baş düşmanı olarak tanımladı ve İran, İngiliz halklarına bir numaralı emperyalist gücün zulmüne karşı verilen mücadeleye katılmaları için, çağrıda bulundu. İAKHKC, Filistin, Kuzey Yemen ve Eritre'deki devrimci mücadeleleri daima destekledi. 1972 Eylül ayında, kurtarılmış Dofar, iki Cephenin birbirlerini karşılıklı olarak destekleme kararı almış olmalarının bir sonucu olarak, Güney Vietnam UKC'nin bir delegasyonu tarafından ziyaret edildi. (31)

1965'den bu yana hareketin genel evrimiyle birlikte, İAKHKC'nin devletlerle olan ilişkileri, diğer örgütlerden bağımsız olarak değişme gösterdi. Mısır'la olan ilişkiler bozuldu; Kahire'nin Arapların Sesi yayınının yarımada için yapmakta olduğu programdan İAKHKC'nin sözcüsü çıkartıldı, 1972 yılında da İAKHKC'nin Kahire bürosu kapa-

tıldı. İmam hareketine benzemediğini görünce, Suudî Arabistan 1965 yılından hemen sonra yardımı kesti. Öte yandan, İAKHKC emperyalizmi, Arap gericiliğini ve İran'ı başlıca düşmanları olarak tanımladı ve diğer devletlerden mümkün olduğu kadar fazla yardım almaya çalıştı. Bu, Kabus'un yalan propagandasının sonucu düşmanca tavır alan bir devlete karşı, İAKHKC liderlerinin sabırlı davranıp, devletin tavrını değiştirmeleri demekti. Libya ile olan ilişkiler bu şekilde gelişti ve İAKHKC 1973 yılında Tripoliste bir büro açabildi. Irak'la olan ilişkiler de geliştirildi : Irak hükümetleri 1960 sıralarında Körfez siyasetinde tayin edici bir role sahiptiler, fakat Baas hareketindeki radikalleşmeye rağmen aradaki görüş ayrılıkları kendini korudu. Bununla beraber, Bağdat hükümeti İAKHKC'ne olan yardımını zamanla arttırdı ve Umman'dan gelen haberleri Orta Doğuya yayarak, önemli bir yardımda bulunmuş oldu.

İAKHKC'nin başlıca destekleyicisi, 1967 yılında bağımsızlığını kazanmış olmasının Cepheye hem maddi hem de siyasi bir destek teşkil ettiği YDHC idi. Diğer başlıca destekleyiciler, komünist ülkelerdi. Çin Halk Cumhuriyeti ile olan ilişkiler, 1968 yılında sağlamlaştırıldı. Sovyetler Birliği başlangıçta yardım konusunda isteksizdi. Bu sorun ancak, Sovyet gazetelerinin 1970 yılında Dofar'ı, ve İAKHKC kadrolarının da 1971 yılında Sovyetler Birliği'ni ziyaret etmesiyle, halledilebildi. İAKHKC kadroları hem Halk Çinine hem de Sovyetler Birliği'ne eğitim görmek üzere gittiler ve her iki ülke de her türden yardımda bulundular. Çin veya Sovyet yanlısı olma ve yabancı hükümet-

lerin ajanlığını yapma, suçlamalarına karşı Cephe; daima amacının Körfezde devrim yapmak olduğunu söyleyerek karşılık verdi. Diğer devlet ve ülkelerle olan ilişkiler bu ülkelerin Körfezdeki devrime karşı olan tavırlarına göre belirleniyordu. Daima kendi güçlerine güvendiler ve Çin - Sovyet tartışmasına katılmayı reddettiler. Vietnamlılar gibi, İAKHKC'de Sovyetler Birliği ve Çin Halk Cumhuriyetini aralarındaki ayrılığı çözümlemeye çağırdılar. Aynı zamanda her iki ülke ile olan ilişkileri dostça idi ve enternasyonalist bir ruha dayanıyordu. Umman ve Körfezdeki halk kitleleri İAKHKC'nin siyasetinin temelini teşkil etmeye devam etti. Dofar'daki devrim, halen emperyalistlerin yönetimi altında olanlara umut ve coşkunluk kazandırdı ve geleceğin farklı olacağına dikkatleri çekti. Emperyalizm, Arap gericiliği ve İran, bölge halklarının harcanması pahasına menfaatlerini kollarlarken, İAKHKC anti-emperyalizm ve demokrasi yolunda neferlik yapıyordu.

NOTLAR :

1. 1968 yılından önce, DKC'nin açıklamaları için başlıca kaynaklar, Kuveyt'teki haftalık at-Talia ve BBC'nin Dünya Yayınlarından Özetler, 4. Bölüm, «Orta Doğu ve Kuzey Afrika» idi. Daha sonra, Beyrut AMH'ne ait olan al-Horria DKC ve İAKHKC'nin bildirilerini yayınladı. 1968 yılında İAKHKC Saut ash Shaab adlı aylık bir yayın organı çıkartmaya başladı. 1970 Haziranında 9 Haziran adlı daha geniş kapsamlı bir aylık dergi çıkarıldı. Temmuz 1972'de Saut ash Shaab, al-Khatt

çıkmaya başladı. 1972 Kasımında da adı Saut ath Thawra (Devrimin Sesi) olarak değiştirildi. Bunlara ilâveten, İAKHKC önemli olyalara ilişkin tek tek bildirler yayınladı. Bütün aylık ve haftalık dergiler, düşman ve HKO'nun zayiatları da dahil olmak üzere detaylı askeri raporları kapsıyordu. İAKHKC'nin düşüncesinin bu bölümdeki analizi; aralarında Genel Kumandanlık mensubu, Talal Saad ve Muhammed Ahmed al-Ghassani, siyasi komiserler Huda ve Abdul Aziz ile birçok militanın da bulunduğu, İAKHKC'nin mensuplarının itinalı açıklamaları olmaksızın yapılamazdı.

2. Dofar kültürünün yüceltilmesinin ve bağımsız bir Dofar dilinin, hakim dilin şaşırtmalalarıyla tezat teşkil etmesinin reddedilmesine, Irlanda ve Yugoslavya'da olduğu gibi birçok burjuva milliyetçi hareketlerde de rastlanmıştır.

3. at-Talia, No. 155, Kuveyt, 17 Kasım 1965.

4. SWB, 25 Mayıs 1967. 23 Mayısda yayınlanan gerçek bir konuşma.

5. SWB, 27 Temmuz 1967.

6. SWB, 17 Ağustos 1967.

7. SWB, 14 Eylül 1967.

8. Pan-Arap örgütlenmesi 1968'de dağılan AMH'ne bulunulan bir ima.

9. Dofar devriminin 4. yıldönümü üzerine al-Horria'nın 30 Haziran 1970 tarihli sayısında yapılan açıklama. 9 Haziran 1970 tarihinde, Cemal Abdül Nasır'dan ihtiyatlı bir dille, «Arap kitle lideri» diye bahsediliyor, olumlu anti-emperyalist yanları kaydediliyor, özgürlük ve demokrasiyi sağlama da ulusal demokratik görevlerin henüz yerine getirilmediği belirtiliyordu.

10. Devrimin 5. yıl dönümünün ilânında; «Hamrin konferansından sonra, kitlelere yukarıdan bakan bir tavra sahip olmaları, aşiret yanlısı bulunmaları, ulusal ve dini düzeyde, bölgeci ve fenatik olmaları nedeniyle, birçok oportünist unsurun çökmesi kaçınılmazdı. Devrim safları bu parazitlerden temizleme gerekir. Ancak bu şekilde emekçi kitlerler, devrimin yönetimine iştirak edebilirler.» denilmekteydi.

11. İkinci Kongre sonunda yayınlanan resmi tebliğ.

12. Saut ash-Shaab'da iken, No. 9, Haziran 1969.

13. Saut ash-Shaab'da iken, No. 13, Mayıs 1969.

14. Bakını sayfa 376.

15. Bu sorunlar üzerine yapılan tartışmaların belgeleri için, Stuart Echram ve Helene Carrèred'Encausse' nin, Marksizm ve Asya adlı eserlerine bakınız.

16. SWB, 26 Ekim 1967.

17. «Kadın ve Körfezde Devrim» den, 9 Haziran No. 3, Ağustos 1970.

18. Ulus meselesi üzerine Marksist teori ve bu teorinin bu konudaki yetersizlikleri için, bakınız Horace B Davies, Marksizm ve Millî Mesele, New York, 1968.

19. Afrique-Asia, No. 21, 8-21 Ocak 1973. Kurtarılmış bölgeyi filme alan Heini Srour'a minettarım.

20. «Kadın ve Körfezde Devrim», 9 Haziran, No. 3, 1970.

21. Cephenin tahlili, Engelsin 'Ailenin, Özel

Mülkiyetin ve Devletin Kökeni' ile Marks ve Engels'in Seçme Eserler, 2. Cilt, Moskova, 1958 adlı yapıtlarındaki görüşlerle uyum halinde idi.

22. Bu mülakâttan sonra, Tufula bir İngiliz hava akınında öldü ve Amina'da sırtından ciddi bir şekilde yaralandı.

23. İAKHKC belgesi, «Devrim Yolunda Kazanılanlar».

25. Dofar toplumunun nispeten tecrit karakterine rağmen para ile alışveriş bu topluma da girmiş bulunuyordu ve Cephe de bu gelişimi teşvik ediyordu. 1970 yılında Batı Dofar'dayken, İAKHKC subayları eşyalarımızın ve film techizatımızın taşınmasından sorumlu idiler ve hayvan sırtında giderken bunun için para ödüyorlardı.

25. Aslında o sırada Nixon Başkan bulunuyordu ama, bu durum, söylenilen sözün değerini kaybettirmiyor.

26. Ek.

27. Said Seif ile yazar tarafından yapılan bir mülakâttan, Şubat 1971.

28. The Times, 17 Ocak 1973.

29. 1970 yılında George Habbaş tarafından yönetilen FHKC bir pan-Arap partisi olan Arap İşçileri Partisini inşa etmeye başladı. 1971 yılında yazar tarafından yapılan bir mülakâtta FHKC'nin haftalık yayın organı al-Hadaf'ın editörü Hassan Kanafi : Güney Yemen ve Dofar'daki gelişmeleri övmüş fakat gelecekle de ilgilenmişti : «Petrole verilen önemden ötürü, bu devrim tek başına devam edemez. Güney Yemen ve Dofar'da devrim geliştikçe, emperyalistlerin politik ve askeri baskıları da o nispette artacaktır.» Kannafini

arabasına konulan bombanın patlaması sonucu 1972 Temmuzunda Beyrut'ta öldü. Arap İşçi Partisinin Umman kolu üzerine, temsilcilerinden birisi ile Kuveyt'te çıkan al-İttihad, gazetesinin Ekim 1972 tarihli sayısına bakınız.

30. Red Line, No. 13, 15 Ağustos 1972.

31. UKC delegasyonu, UKC Merkez Komitesi üyesi Vo Dang Gieng, UKC Afrika - Asya Dayanışma Komitesi üyesi Duc San Tam ve UKC'nin haftalık yayın organlarından Güney Vietnam'da Mücadele'nin editörü olan Nguyen Dinh Ka idi.

İŞGAL ALTINDAKİ ARAP KÖRFEZİ HALK KURTULUŞ CEPHESİ ÇALIŞMA PLANI

v e

İŞGAL ALTINDAKİ ARAP KÖRFEZİ HALK KURTULUŞ CEPHESİ 5. KONGE BİLDİRİSİ

RAHJUT (UMMAN) 9 - 19 HAZİRAN 1970

İŞGAL ALTINDAKİ ARAP KÖRFEZİ HALK KURTULUŞ CEPHESİ

9 ile 19 Haziran arası 1971 Rahjut'da yapılan 3. Konkre Bildirisi :

9 Haziran'da yapılan devrimi, yiğit halkımızın silahlı halk savaşını her zamankinden daha sert yürüttüğü ve Halk Kurtuluş Ordusu kadar Halk Milislerinin de sömürgeci ordulara ve onların işbirlikçisi yerli gericilere karşı önemli zaferler kazandığı bir dönemde, 7. yılını doldurmakta ve tüm devrimci güçler 3. ulusal kongreye katılarak, en önemli tarihi görevimizi başarı ile tartıştılar : Halkımızın savaşının geçirmiş olduğu dönemin eleştirisi ve devrimci çalışmaların her alanda derinleştirilmesi sorunu.

Halkımız bu geçirdiğimiz 6 senede emperyalizm ve gericilikle amansızca savaşmış, büyük zaferler kazanmış, düşmanı can alıcı yenilgilere uğ-

ratmış ve düşmanın devrimci kitlelerin birliğini yıkmak ve silahlı devrimin başarısını yok etmek üzerine yapmış olduğu planları bozguna uğratmıştır. Bu planlar ve saldırıların arttığı oranda devrimin kararlılığı, gücü ve yenilmezliği artmakta, sömürgeciler ve kuklaları elinden en önemli alanlar kurtarılmaktadır.

İngiliz emperyalizminin yürüttüğü halkımızı yok etme saldırıları yoğunlaştıkça ve bu saldırılar barbarlaşıp vahşileştikçe halkımız savaş öncülerine ve yönetimine daha kararlıca bağlanmakta, emperyalistlere ve gericilere karşı nefret ve kini onu devrimci savaş alanını genişletme ve en son zafere kadar sürdürme yoluna yöneltmektedir.

Yiğit halkımız Dofar'da emperyalist ve gericilere yakında en son tekmeyi vuracaktır. Sömürgecilerin silahlı devrime karşı saldırgan ve anlamsız politikaları yenilgilerinin ve çaresizliklerinin ispatıdır. Sömürgecilerin ve gerici güçlerinin bu bölgede sonları gelmiştir.

1971 yılı ve ondan sonra gelecek yıllar muhakak halkımızın tarihi gelişiminde ve emperyalizmet ve budalaca reformlar ve düzeltmeler emperlede önemli etkiler getirecektir. Geniş işçi ve fakir köylü kitleleri işçi sınıfının devrimci teorisi ile silahlandıkça, bütün sömürgeci planlar ve emperyalizme göbeğinden bağlı kukla rejimin oyunları mutlaka bozguna uğratılacaktır.

Vaz geçilmez ve uzun süreli halk savaşı Arap körfezindeki bütün bölgeleri sömürgeciliğin ve (neo) yeni sömürgeciliğin tüm şekillerinden arındırmanın emperyalizme bağımlı kukla rejimleri ve hakim sınıfları yok etmenin tek yoludur.

Halkımız özgürlüğe giden tek yolu tanımış ve 9 Haziran 1965'den beri bu uzun yolda başarıyla yürümektedir ve mutlak bağımsızlığa kadar da yürüyecektir.

Emperyalist planların 'özerklik' talepleri, yıkılmakta olan aşiret boyundurluğunu modernize etme ve budalaca reformlar ve düzeltmeler emperyalistlerin kendi ve kuklalarının çıkarlarını koruma amacını gütmektedir : Kinlenmiş kitlelerin muazzam yürüyüşü durdurulmamalıdır. Fakat bütün bu çabalamalar emperyalistlere fayda sağlamayacak, sadece halkımızın devrimci kinini ve artan kararlılığını kamçılayacak, Halk savaşı için silahları ellerine almalarına sebep olacaktır.

Halk Cephesinin 3. Kongresi kararları ve sonuçları ile muhakkak ki halkımızın büyük umudunu ve amaçlarını gerçekleştirme yolunda büyük bir başarı ve sömürgeciliğe ve yerli gericiliğe karşı silahlı mücadelede büyük bir adımdır. Bu genel açıklama ile Halk Cephesi 3. Kongresi şu kararları tanımakta ve onaylamaktadır :

Bölgesel Alanda :

1. İşgal altındaki Arap Körfezindeki Halk Kurtuluş Cephesi 3. Kongresinde Marksizm ve Leninizmin temelinde bir devrimci Partinin inşa edilmesinin gereğine karar vermiştir. Bu parti devrimi fakir ve emekçi kitlelerin çıkarlarına hizmet ederek her aşamada yönetecektir.

2. İşgal altındaki Arap Körfezi Halk Kurtuluş Cehpheli burada şu açıklamayı yapmaktadır : Bugünkü aşamada merkezi görevimiz ve kirli

amaçlara karşı cevabımız kitlelerin silahlı mücadelesini genişletmek ve emperyalizme karşı yükseltilmiş sayıca çoğalan silahlar olmalıdır.

3. İşgal altındaki Arap Körfezi Halk Kurtuluş Cephesi burada şu açıklamayı yapmaktadır : Grupları birleştirmek için ciddi ve sürekli çalışmalar yapılmasının gereğine karar vermiştir.

4. Objektif şartlar ve devrimin temel perspektifleri ve amaçları açısından 3. Kongre şu kararara varmıştır : 3. KONGRE KURTARILMIŞ BÖLGELERDE BÜTÜN TOPRAKLARIN HALKIN MÜLKİYETİNE DÖNÜŞTÜRÜLECEKTİR.

5. 3. Kongre köleciliğin bütün kalıntılarının yok edilmesinin zorunluluğunu belirtmiş ve kanunca insanın başka insanlar tarafından alım satımını kesinlikle yasaklamıştır.

6. 3. Kongre devrim yoluyla kurtarılmış bölgeler üzerinde kitlelerin problemlerini ve zorluklarını halletme sosyal, üretim ve politik alanda hayatlarını örgütleme standartlarını yükseltme, amacına uygun kırsal bölgelerdeki yaşama düzeyini düzeltme iyi örgütleyici bir sistemin gerçekleştirilmesini zorunlu görmektedir. Bunun için kurtarılmış bölgelerde bu görevleri yerine getirecek ve Cephenin sorumlu bölümleri ile koordinasyonu sağlayıp, denetimini alacak **Halk Komiteleri** kurulacaktır.

Arap Bölgesinde

1. Kongre Yemen Demokratik Halk Cumhuriyeti Devrimci Hükümetine karşı emperyalistlerin ve gericilerin tüm saldırılarını şiddetle kına-

maktadırlar. Emperyalistler tarafından yok edilmek istenen Yemen Demokratik Halk Cumhuriyeti gerek Güney gerekse Batı da Yemen halkının özgürlüğünün, birliğinin, gelişmesinin sembolü ve Arap yarımadasında ve Arap Körfezindeki bağımsızlık savaşlarının desteğidir.

2. 3. Kongre Yemen Demokratik Halk Cumhuriyeti ve Arap Körfezindeki Devrimci kitleler arasındaki savaşı dayanışmanın ilerletilmesi ve sağlamlaştırılması zorunluluğuna önemle değinir.

3. 3. Kongre iki öncü örgüt olan işgal altındaki Arap Körfezi Halk Kurtuluş Cephesi ve Ulusal Cephe arasında devrimci dayanışmanın her alanda sağlamlaştırılması zorunluluğuna önemle değinir.

4. 3. Kongre Arap Bölgesindeki tüm ilerici ve yurtsever güçlerin geniş Cephesinin kurulmasını sağlamak için bu güçlerin koordinasyonu ve birliği için tesirli bir çabanın harcanması gereğini saptamıştır. Arap Devriminin Krizlerini ve zorluklarını halledebilmek için ortak bir çalışma yapılmalıdır. Ancak bu şekilde emperyalizmin, siyonizmin, ve Arap gericilerinin saldırıları tesirsiz hale sokulur ve planları önlenir. Çünkü bu planlar başta Filistin halkının yiğitçe mücadelesi olan Arap devriminin savaşla ele geçirilmiş pozisyonunu yok etme istemindedirler.

Enternasyonal Alanda

1. 3. Kongre Arap Körfezindeki ulusal, demokratik Kurtuluş Hareketi ile Dünya'daki bütün ulusal demokratik devrimler arasında sağlam bağların önemini belirtir.

2. 3. Kongre Körfezdeki devrimin bütün ulusal demokratik güçleri ve hareketleri desteklemekte sorumlu görmelidir : Başta Vietnam ve bütün Hindi Çin yarımadasının örnek devrimi olmak üzere devrimci hareketin en güçlü olduğu kıtalar Asya, Afrika ve Lâtin Amerika'dır.

3. Kongre Kore Halkını her bakımdan yabancı saldırılara ve 'Güney Kore' Kukla rejimine karşı desteklemekte ve bu bölgenin (Güney Kore) kurtuluşu için bütün Kore'nin birliğini savunmaktadır.

YAŞASIN ENTERNASYONAL DAYANIŞMA

YAŞASIN EMPERYALİZME VE GERİCİLİĞE KARŞI VE BÜTÜN HALKLARIN İLK VE ORTAK DÜŞMANI ABD-EMPERYALİZMİNE KARŞI VERİLEN SAVAŞLARDAKİ ENTERNASYONAL DAYANIŞMA!

YAŞASIN HALK SAVAŞLARININ ZAFERİ - YAŞASIN TARİHİ ÖNEM TAŞIYAN, ŞÖHRETLİ 3. KONGRE!

Rahjut - Dofar — 19 Haziran 1971

İŞGAL ALTINDAKİ ARAP KÖRFEZİ HALK KURTULUŞ CEPHESİ

Çalışma Planı

Rahjut Kongresi Haziran 1971

Güneyde Dofar'dan kuzeyde Kuveyt'e kadar uzanan Arap bölgesini İngiliz Emperyalizmi boyunduruğu altına aldığından beri, buralarda halkımızı ezmek ve sömürmek için en inanılmaz metodlara başvurmaktadır. Buna rağmen halkımız gerek Portekiz gerekse Hollanda emperyalizmine daha önceden göstermiş olduğu kahramanca direnci İngiliz emperyalizmine de göstermiştir.

Bu ayaklanmaların son bir buçuk yüzyılda başarısızlığa uğramalarının sebebi hareketin başındakilerinin feodal, dönek ve burjuva karakteri taşımaları, halkımızın yiğitçe mücadelesini tavizkâr yanlış yollara yöneltmeleri ve emperyalistler ve gericilerle işbirliği yapmaları olmuştur.

İşgale karşı direniş yıllarında halkımız büyük savaş tecrübeleri edinmiş ve tarihini gerek bu tecrübelere gerekse ihanet, yenilgi ve zayıflık anlarından edindikleri tecrübelere dayanarak çizmişlerdir. Kitlelerimiz sonunda doğru ve yeni bir yol çizerek 9 Haziran 1965 günü bu yolda yürümeğe başlamışlardır.

İngiliz emperyalizmine halkımızı askeri üsler kurarak kontrol altına almak, onu ezmek, ulusal zenginliklerimizi sömürmek ve bizim topraklarımızı kendi ve diğer emperyalist ortaklarının malları için pazar olarak kullanmak yeterli gelmedi. Daha fazlasını istedi. Bölgeyi politik anlamda birçok sultanlığa bölerek bütün bölgeyi zayıflatmayı, kitleler arasında suni anlaşmazlıklar çıkarıp, kitleleri birbirinden izole ederek kontrollerini ve sömürülerini bu bölgede uzun bir müddet sürdürebilmeyi amaç edindi.

Halk Devriminin güneyde yaygınlaşması, halkın emperyalist işgale ülkelerinde tahammül edememesi ve kininin artması İngiliz emperyalizmini yeni sömürgeci bir politika gütmek zorunda bıraktı : Körfez bölgesinin kuzeyindeki bölgelerde 'emperyalist varlığını' modernleştirdirdi. Bu bölgelerden üslerini çekerek sözüm ona bağımsızlıklarını aldatıcı bir şekilde vermiş oldu.

İngiliz - Amerikan Emperyalizminin müşterek gerçekleştirmek istedikleri 'Arap Körfezi Federasyonu' emperyalist ve gerici güçlerin çıkarlarına uymakta halkımızın istek ve çıkarlarına karşı düşmektedir.

İngiliz Ordularının Kuzey bölgesinden çekileceği söylevleri ve emperyalistlerce işgal edilmiş

bölgelere ve ihanet etmiş rejimlere ulusal demokratik bir nitelik verme çabaları emperyalist güçlerin ve başta ABD-emperyalizmi olmak üzere kendi boyundurluklarını sürdürmek için başvurdukları yeni bir yoldur. Bu metodlarla Ulusal Demokratik Cepheyi zayıflatmayı amaç edinmişlerdir.

İngiliz Emperyalizmi ordularını tanınmış üslerden çekerken, Arap Körfezinden diğer bölgelerinde gizli üsler kurma peşindedir. İngiliz Orduları bazı bölüklerini uzaklaştırıp paralı askerleri silahlandırarak savaşı Araplaştırmak (to gulfice) istemindedir. İngiliz ordularının Körfezin Kuzey bölgelerindeki bazı köylerden çekilirken Amerikan savaş gemilerinin Arap Körfezi sularında sayıları artmaktadır. Ayni zamadan ABD'nin gerici arap devletlerini örneğin Suudî Arabistan ve İran'a verdiği savaş kredileri önemli bir miktarda artmış ve Arap Yarımadası ile İran'daki üsleri fazlalaştırılmıştır.

Emperyalist güçler hiçbir zaman kendi çıkarlarından ve bölgesel gerici kukla hükümetlerin çıkarlarından kendiliğinden vaz geçmezler. İngiliz-Amerikan Emperyalizmi ve ihanet içindeki rejim değişik yöntemlerle Arap Yarımadasındaki ve Arap Körfezindeki askeri ve politik durumu kendi aleyhlerine dönüştürme çabasındadır. Diğer yandan gelişmekte olan devrimci yurtsever ve demokratik Cepheyi yıkma istemindedirler. Bunun için kitleler üzerine işkenceler uygulanmakta ve katliamlar yapmakta ve aynı zamanda halka daha iyi bir gelecek vaad ederek yanlış söz vermelerle bu ridenci susturmaya çalışmaktadırlar. Halkımız

özgürlüğünü ve bağımsızlığını korumak ve ülkesinin yokedilmesini önlemek için düşünülebilinir her türlü yöntemle mücadele vermelidir. Emperyalistler ve gericiler için bu şimdi çok somut bir sorunken bizim için de hayati önem taşımaktadır.

Halkın Düşmanları Kimlerdir ve Yursever Güçler Kimlerdir?

Arap Körfezindeki toplum sömürge, bazı bölgelerde yarı sömürge ve yarı feodal nitelik taşıdığından, kanaatimizce bu anda halkımızın ve devrimin- düşmanları emperyalizm feodalizm ve halka ihanet etmiş olanlardır. Komprodor burjuvazi feodal güçlerle işbirliği yapmaktadır. Feodal güçlere halka karşı diktatörlüklerini ve sömürülerini yoğunlaştırabilmeleri için yardım etmektedirler. Bundan dolayı komprodor burjuvazi halkımızın düşmanıdır. İşçi sınıfı ve fakir köylülük çoğunluğu teşkil etmektedirler. Nüfusun % 80 köylülük ve işçilerdir ve özellikle emperyalist ve feodal sömürü sebebiyle en yoğun gruptur. Anlaşılıyor ki, devrimin politik gücünü ve devrimci potansiyeli bu iki grup yüklenmiştir. Köylerdeki ve şehirlerdeki küçük burjuvazi ile devrimin düşmanları emperyalizm, feodalizm ve kompradorlarla çelişkisi vardır. Bundan dolayı küçük burjuvazinin büyük bir kesimi devrimin dostu olabilir.

Geniş Bir Birleşik Cephe Yaratmanın Gerekliliği Üzerine

Bütün bu düşmanlara karşı gelebilmek onlara karşı başarı kazanabilmek için, Arap Körfezin-

de bütün kitleler emperyalistlere ve onun kuklaları emirlere, sultan, feodal ve kompradorlara karşı eyleme sokulmalıdır. Devrimin düşmanlarına karşı olan bütün sınıflar geniş bir cephede birleşip halkın tüm yurtsever güçlerinin birliği kurulmalıdır.

Ne kadar geniş bir cephenin halkın ve devrimin düşmanlarına karşı zafer kazanmakta önemli olduğuna önemle değiniyorsak, bir o kadar da bu cephenin yönetiminin ve devrimin idaresinin işçilerin ve fakir köylülerin ellerinde bulundurulması gerekliliğine de değinmekteyiz. Bu Birleşik Cephenin kurulmasının önemli bir şartı ve nihayi zafere ulaşabilmek için bir zorunluluktur.

Sadece savaş içinde tüm anti-emperyalist ve gericiliğe karşı olan güçleri birleştirebiliriz. Böyle bir savaş cephesi ise tavizkâr ve bulanık politik bir çizgi ile gerçekleştirilemez.

Emperyalistlere ve İşbirlikçileri Gericilere Karşı Savaşın Şekilleri :

Barbar düşmanlara, Büyük Britanya ve ABD ile onların işbirlikçileri gerici güçlere karşı savaş için Arap Körfezinde geniş bir halk devrimine başlamak gerekmektedir. Yaşadıkları toplumda tarihi ve kültürü tayin eden kitleler bu devrimin gerçek taşıyıcılarıdır : Ancak onlar Körfezdeki gerçek devrimin demir koruma duvarlarını görebilirler. Düşmanlarla savaşabilmek ve onları tamamiyle yenebilmek için Körfezde devrim uzun süre devam edecektir. Devrim politik ve askeri adımlarını bu temel üzerinde inşa etmelidir.

Arap Körfezi devrim, devrimci güç sayesinde gerici emperyalist gücü yenecektir. Bu güç olmadan hiçbir zaman düşman orduları ve baskı organları yokedilemez, hiçbir zaman Körfezin herhangi bir bölgesi üzerinden düşmanların politik güçleri kovulamaz ve devrim savunulamaz.

Düşmanın orduları muhakak bizim sömürülen ve silahsız halkımızdan daha güçlü olabilir. Ama bu güç dengesi kısa ömürlüdür. Ama biz devrimci issiyatif ve isteğimizle, düşmanı temizleme ve bugünkü güçsüzlüğümüzü güçlülükle neticelendirmek için tek yol olan halk savaşı yolunda zafere ulaşacağız. Temel ve stratejik olarak esas çizgimiz olan silahlı mücadeleyi savunurken savaşın diğer metodlarını bir yana bırakıyoruz anlamına gelmesin. Silahlı savaş hiçbir zaman diğer savaş metodları olmaksızın başarıya erişemez. Güncel ve uzun devreli faktörler vardır ve biz bu faktörlerin o zamanki görevlerine bakarak kullanmalıyız.

Emperyalistler ve işbirlikçileri, bölgesel iktidar sahipleri ve tüm gericiler güçlerini ve eylemlerini şehirlere toplamış bulunmaktadırlar. Bundan dolayı devrim için enerjisini kırsal bölgelerde toplaması önem taşımaktadır. Buralarda halk en fazla geri bıraktırılmış ve devrimin üsleri için iyi alanlar bulunmaktadır. Fakat bu şehirlerin önemini ihmal etme anlamına gelmemelidir. Devrim hiçbir zaman şehirlerden devrimci destek sağlanmadıkça zafere ulaşamaz. Devrimci eylemler köy ve şehirleriyle tüm bölgeleri kapsamalı ve orlarda bulunan düşmanın askeri merkezlerini ve üslerini tahrip etmelidir.

Devrimin Gelişme Tarihi

Devrimin önümüzdeki gelişme aşaması hangisidir ?

Devrimin düşmanları emperyalizm, feodalizm ve komprador burjuzavi olarak saptandığından, devrimimiz 1. emperyalistleri geri çekilmeğe zorlamak ve bağımsızlığı sağlayabilmesi için ulusal bir nitelik taşımalıdır. 2. Devrimimiz ayrıca emperyalizmin işbirlikçileri aşiretçiliği, feodalizmi, otokrasiyi ve kompradorları bozguna uğratabilmek için demokratik bir nitelik taşımalıdır. Yani : Arap Körfezindeki devrim **ulusal, demokratik bir devrim** olmalıdır.

Halkımızın demokratik taleplerini gerçekleştirecek hiç bir çizgimiz olmadıkça devrim ulusal savaşı yürütebilecek güçte olmayacaktır. Bu iki devrimci talep birbirinden ayrılamaz. Şu muhakkak ki, devrimin demokratik karakteri burjuva demokratik devrimlerden farklıdır - devrimin demokratik taleplerini ilerici ve radikal bir biçimde gerçekleştirmemiz gerekmektedir. Devrimin mücadele ettiği ve kitlelerin istediği yeni bir demokrasi biçimidir. O yeni ve devrimci bir demokrasidir. Uğrunda savaştığımız ve bu amaçla ve Körfezdeki bütün yurtsever güçleri birleştirmekte uğraştığımız ulusal demokratik devrimin görevleri ve amaçları işgal altındaki Arap Körfezi Halk Kurtuluş Cephesi tarafından şu şekilde saptanmıştır :

Ulusal Demokratik Devrimin Görevleri :

Bölgesel Alanda

1. Bölgeyi sömürgeciliğin her şeklinden kurtarma ve tüm bağımsızlığı gerçekleştirme.

2. Otokratik tüm aşiret sistemlerini ortadan kaldırma.
3. Bölünmüş bölgelerin yeniden politik birliğini sağlama.
4. Feodalizmin bütün şekillerini ortadan kazımak.
5. Köleciliğin bütün şekillerini ortadan kaldırma.
6. Demokratik Halk Egemenliğini kurmak.
7. Kompradorların sömürülerine son verme.
8. Bütün yabancı tekelleri kaldırma.
9. Ulusal Pazarı bütün enternasyonal kapitalist pazar ile bağlarını koparma.
10. Tarım ve Ağır Sanayiye dayanan bağımsız Ulusal ekonomiyi kurmak.
11. Kitlelerin insiyatiflerini özgürce kullanmalarını sağlamak.
12. Halkın politik ve askeri güçlerini örgütlemek.
13. Güçlü devrimci bir ordu kurmak.
14. Şehirle köyler arasındaki orantısız gelişmeyi ortadan kaldırmak.
15. Kadını tüm politik, sosyal ve ailevi baskılardan kurtarmak.
16. Sömürgeci ve gerici kültür ile mücadele etmek-devrimci ulusal kültürü yaratma.
17. Sosyal Eşitsizliği kaldırma ve herkesin hayat standardını sağlama bağlama.
18. Ahlâki, politik ve her türlü rüşvetle savaşmak.
19. Sefalet, hastalık ve okuma yazma bilmemekle savaşma, geri bırakılmışlığın tüm şekilleri ile mücadele etmek.

20. Azınlıklar için tam hak garantisini temin etmek.
21. Dinsel görüş ve inanç hürriyetini sağlamak.

Arap Bölgesinde

22. Arap ülkelerindeki bütün ilerici ulusal güçlerin birliğini sağlama.
23. Birleşik Arap Sosyalist Birliğini kurabilmek ve ulusal demokratik aşamanın görevlerini yerine getirebilmek için arap devrim hareketinde tesirli olmak.
24. Sömürgecilik, siyonizm ve arap gerici rejimlerine karşı savaşta tayin edici güç olan Arap ülkeleri geniş kitleleri ile daha sağlam bağlar kurmak.
25. Emperyalizmin ve siyonizmin işbirlikiçliğini yapan gerici Arap rejimlerinin gerçek yüzlerini teşhir etmek.
26. Siyonizme ve dünya emperyalizmine karşı uzun halk savaşı vermekte olan ulusal Filistin örgütlerinin Filistin'in Kurtuluşu ve siyonizmin yokedilmesi için birliğinin gerçekleşmesini savunma.

Enternasyonal Alanda

27. Arap Körfezindeki ulusal demokratik devrim enternasyonal ulusal demokratik hareketlerin bir parçasıdır.
28. Asya, Afrika ve Lâtin Amerika kıtalarındaki ezilen halkların savaşlarını destekleme ve sö-

mürgeciliğe ve yeni sömürgeciliğe karşı verdikleri haklı mücadelede onları güçlendirme.

29. Emperyalizme ve dünya kapitalizmine karşı enternasyonal sosyalist ilerici güçlerin verdikleri tarihi mücadelede aynı saflarda yer alma!.

———o———

ÜRDÜN
IRAK
ABADAN
İRAN
KUVEYT
SURİ
SUUDİ ARABİSTAN
PAKİSTAN
DUBAİ
ABU DABİ
MUSICAT
MISIR
RİAD
UMMAN
KIZILDENİZ
DOFAR
DENİZİ
SUDAN
YEMEN DEMOKRATİK HALK CUMHURİYETİ
SALALAH
KUZEY YEMEN
ERİTRE
Hartum
ARAP
HİNT OKYANUSU
ETOPYA

KAVA YAYINLARI

1 — ZMANÊ KURD — KÜRT DİLİ
(Toplatıldı)

2 — DOFAR KURTULUŞ MÜCADELESİ
(Çıktı)

3 — FİLİSTİN DEVRİMİ, İDEOLOJİSİ VE PROGRAMI
(Yakında çıkıyor)

- Siparişleriniz için Yayınevimize mektupla başvurmanız yeterlidir.
- Kitapçılar için % 25 indirim uygulanır.
- Posta masrafları Yayınevimize aittir.

Yazışma Adresi :
KAVA YAYINLARI
P. K. 784
Sirkeci - İstanbul

Fred Halliday

Umman Sultanlığının bir sömürgesi olan Dofar'da yıllardan beridir Umman sömürgeciliğine, emperyalizme ve bölgesel maşası İran gericiliğine karşı kararlı ve başarılı bir silahlı direnme hareketi sürdürülüyor. Ancak ülkemiz devrimci hareketi Dofar hakkında pek az şey biliyor.

Ezen ve ezilen ulus ilişkilerinin işçi sınıfı hareketi içerisinde belirleyici bir önem kazandığı ülkemizde de, sürdürülen sınıf mücadelesi ve ezen ezilen ulus Marksist-Leninist'lerinin evrensel görevlerinin doğru olarak kavranması bakımından Dofar'dan öğreneceğimiz çok şey vardır.

Dofar ulusu küçük bir ulus olmasına karşın sürdürdüğü mücadele geniş boyutlar kazanmıştır. Çağımızda pek az ulus Dofar Ulusu kadar sorununu dünya işçi sınıfı hareketi ve ezilen ulusların kurtuluş mücadeleleri ile bütünleştirerek sürdürme yüceliğine erişmiştir.

Bölgedeki çıkarları açısından bu mücadelenin güçlü içeriğinden tedirgin olan uluslararası gerici güçler bu hareketin kökünü kazımak için elbirliği yapmışlardır. Herşeye rağmen Dofar Ulusunun mücadelesi yaşayacaktır.

17,5 LİRA